

TRO INNSIKT UTSYN HÅP

ST. OLAV

KATOLSK KIRKEBLAD NR. 4 – 2017

Klosteret i Clervaux s. 26

Pave Frans: biskop, ikke fyrste s. 4

Katolsk profil: Åge Rønning s. 8

Ny serie: De kom og ble s. 38

Å være advent s. 46

Julequiz s. 50

Vår vei

Da jeg så frøken Sørum i koksgrå kåpe, rødt skaut, svarte halvtøvler og med et stort handlenett haste over skolegården på Trasop skole engang på 1970-tallet og mot klasserommet vårt, visste jeg at nå var det like før den eventyrlige forvandlingen.

Den skulle skje når frøken Sørum stakk hånden ned i nettet og dro frem flanellografen – flaneltavlen – og alle figurene med personer fra Bibelen som kunne festes på tavlen.

Frøken Sørum var verdens beste forteller. På noen minutter forvandlet hun et forventningsfullt klasserom en snørik førjulsdag på Oslos østkant til tidsvitner og samtidige med evangeliet. Hun skapte liv, hun dramatiserte, gestikulerte og fortalte så alle – ikke minst Jesus – sto levende foran oss. Og vi foran Ham.

En av de historiene som fascinerte meg mest, er den om kvinnen som ble grepet i ekteskapsbrudd og ført frem for Jesus av fariseerne og de skriftlærde.

«Så kan jo den av dere som er syndfri, kaste den første stenen,» sa frøken Sørum med en anelse dyp og litt spiss dramatisk røst. Hun holdt rundt Jesus-figuren, tok en ørliten pause og kastet lange blikk ut over klasserommet for å forsikre seg om at vi hadde fått med poenget.

Så løsnet hun langsomt de andre figurene, plukket dem ned og stappet de slukørede skriftlærde en smule teatralt, en etter en, inn i handlenettet igjen.

Ny scene! Frøken Sørum smalt figuren av kvinnen foran Jesus på tavlen. Det ble helt stille i klasserommet. Frøken Sørum visste å utnytte stillheten. Hun pustet dypt, glattet over overraskelsen, trakk oss liksom til seg og sa så forsonende: – Og da sa Jesus til kvinnen: «Heller ikke jeg

«Ikke vår oppgave å være moralsk overdommer.»

dømmer deg. Gå bare hjem, men fra nå av, synd ikke mer».

Du sitter nå med en ny, justert og utvidet utgave av St. Olav kirkeblad i hånden. Vi håper bladet faller i smak. Snart skal vi i OKB også gå i gang med å videreutvikle vårt felles nettsted, katolsk.no.

Vi har stilt oss selv spørsmålet: hvilke retningslinjer skal gjelde for innholdet vi publiserer på trykk og på nett? At evangeliets budskap om nåde, kjærlighet, sannhet, håp, tro og brorskap skal gjennomsyre vår virksomhet, er opplagt, på lik linje med de rammer vår utgiver, Norsk Katolsk Bisperåd, setter. Men bør et katolsk kirkeblad ha spesielle presseetiske retningslinjer? Som skiller oss fra norsk avis- og bladflora for øvrig?

Det er mye bra med norsk presse i dag. Pressen nyter utstrakt tillit, den ivaretar ytringsfriheten og forteller oss om hva som skjer i verden. Den setter viktige saker på dagsorden. Den har egne regler om kildevern og kildekritikk og om samtidig imøtegåelse og rask beklagelse av feil.

Men det er mye dårlig også. Det vris, vrenses og vinkles over en lav sko. Fakta som ikke passer inn, utelates ofte. Det kan «glippe» i å etterprøve anonyme kilders troverdighet. Er det lagt ned mye journalistisk prestisje i en sak, skiftes det sjelden retning og spor, selv om nye opplysninger tilsier noe annet. Til tider tar en moralisme og sterkt fordømmende holdning overhånd, en form for sosial kontroll-ideologi som har rammet statsråder på etterlønn, partiledere med aksjer, forfattere med politisk ukorrekte utsagn, livsvern-tilhengere eller næringslivsledere med lovlig skattetilpasning. Satt helt på spissen: de moralistiske holdningene og det mektige meningskontrollapparatet norsk presse har rådd over siden 1960-tallet, kan dagens religiøse ledere bare drømme om.

Å være katolikk er å være åpen. Å være katolikk er å følge Jesus. Å være katolikk er å ta flanellografens figurer og fortellinger til seg: at vi tar avstand fra synden, men ikke synderen, at det vitterlig er noe som er rett og noe som er galt, noe som er sant og noe som er usant, at det er rom for tilgivelse og forbedring, at vi omgås andre i respekt og at vi bygger hverandre opp. Og ikke minst: at det ikke er vår oppgave som katolsk blad å opptre som moralsk overdommer over andre.

Eller som det ble sagt på en pressekonferanse i et fly høyt på himmelen på vei fra Rio til Roma den 28. juli 2013: «Who am I to judge?»

Hans Rossiné
HANS ROSSINÉ
 ANSVARLIG REDAKTØR

16

Vatikanets
mosaikkstudio

Innhold

- 4 Fyrsten er død – leve biskopen!
Intervju med Vatikankorrespondent
Marco Politi
- 8 Katolsk profil: Åge Rønning
- 14 Sannhetsserum: Lys over middelalderen
- 16 Kunst: Vi besøker Vatikanets
mosaikkstudio
- 20 Sr. Bridget Tighe, Caritas Jerusalem:
– De unge i Gaza trenger håp
- 23 Signert: Kristin B. Aavitsland
- 24 Ny bok: Følger kirken etter når verden
flytter på seg?
- 26 Bli med til St. Maurice-klosteret i Clervaux
- 32 Dialog: Frivillige på Ila flyktningemottak
- 34 Aktuelt: Norge rundt
- 36 Aktuelt: Verden rundt
- 38 Ny serie av Elisabeth Solberg:
De kom og ble
- 42 Guds uforståelige kjærlighet
- 46 Klosteranker: Å være advent
- 48 Min søndagsmiddag: Polsk julemat
- 50 Stor julequiz. Lykke til!
- 52 Klosterliv: Tautrasåpens hemmelighet
- 56 Julegaveideer fra OKBs Kathrine Låver
- 58 Klosterliv: Osteproduksjon på Munkeby
- 62 Bokomtaler
- 73 Nordiske ungdomsdager i Vadstena
- 75 Nytt om navn
- 77 Minneord
- 78 Biskopenes kalender samt liturgisk
kalender
- 83 Biskop Bernt har ordet

Signert: Kristin B. Aavitsland
Side 23

Bokaktuell: Vatikankorrespondent
Marco Politi. Side 4

Omtale av den nye utgaven
av Segl. Side 62

ST. OLAV

St. Olav – katolsk kirkeblad hvori
opptatt «Klippen» (Midt-Norge,
1950–78), «Stella Maris» (Nord-Norge,
1950–68) og «Broen» (Lands-
dekkende, 1979–2009).

**Medlemsblad for
Den katolske kirke
i Norge**

Utgis av:
Norsk Katolsk Bispedømme
Nr. 4–2017, årgang 129
ISSN 0802-6726
Oslo katolske bispedømme
tlf.: 23 21 95 00
Trondheim Stift tlf.: 73 52 77 05
Tromsø Stift tlf.: 77 8 56 04

Adresse:
Akersveien 5, 0177 Oslo
kirkeblad@katolsk.no
www.katolsk.no/kirkebladet

Redaktører:
Nils Heyerdahl og Hans Rossinè

Redaksjon:
Kathrine Låver

Nord-Norge-kontakt:
Stiftskontoret tlf.: 77 68 42 77

Midt-Norge-kontakt:
Stiftskontoret tlf.: 73 52 77 05

**Signerte artikler står for
forfatterens regning.
Dersom intet annet er angitt, er
bildene hentet fra katolsk.no**

Redaksjonsslutt: 20.11.17
Deadline neste nummer: 09.02.18

Design og layout: Erlend Lans
Pedersen

Forsidebilde: Nils Heyerdahl

Trykk: United press
Opplag: 4500

Gaver til bladet fra utlandet:
Sparebanken Sør
Postboks 200
4662 Kristiansand
BIC/SWIFT: SPSONO22XXX
IBAN: NO43 3000 2275 321

Redaksjonen tar intet ansvar for
ikke-bestilt stoff.

INTERVJU MED VATIKANKORRESPONDENT MARCO POLITI:

FYRSTEN ER DØD – LEVE BISKOPEN!

Da L'Osservatore Romano skrev at «Frans I» var Kirkens nye pave, ringte pave Frans selv til redaksjonen for å korrigere dem: «Det er Frans som er valgt, ikke Frans I.» Han er biskop av Roma, ikke Kirkens nye fyrste.

TEKST: **PETTER STOCKE-NICOLAISEN** FOTO: **EVELYN PECORI**

Den italienske journalisten og Vatikaneksperten Marco Politis anekdote fra den nye pavens første timer som Kirkens øverste leder, illustrerer ifølge ham hvordan Frans forestiller seg paverollen – og hva han tenker om seg selv. Den skulle også vise seg å være en god indikasjon på hans kommende handlinger.

VIL GJENSKAPE

– Når jeg bruker ordet «revolusjonær» om pave Frans, så gjør jeg det på samme måte som om jeg skulle kalt Det annet vatikankonsil for revolusjonært, altså i betydningen: Å gjenskape Kirken i sin samtid. Frans vil for det første gjenskape paverollen, dernest Kirkens strukturer. Han ønsker ikke å være en monark med røde Prada-sko og hermelinkappe. Han er biskop av Roma; han ønsker som Ignatius av Loyola å tre ut av Kirkens lukkede rom og inn i verden – han vil være en hyrde i flokken og lukte som den. Det er langt fra Frans' visjon til den keiserlige pomp og prakt-tradisjonen som den pavelige tittelen Pontifex maximus har sin opprinnelse i, sier Politi.

– Er det dette som gjør ham både kontroversiell og elsket?

– Denne paven er svært forskjellig fra

sine forgjengere. Han vil leve enkelt og ha en fattig kirke for de fattige, en kirke som viser nåde og tilgivelse i stedet for fordømmelse. Det både provoserer og appellerer.

Marco Politi er i Oslo under lanseringen av sin bok «Frans blant ulvene – fra innsiden av en revolusjon», som utkommer i norsk oversettelse denne høsten. Politi er italiener, han er Vatikan-korrespondent for avisen Il Fatto Quotidiano og han er forfatter. Han skrev bestselgeren «His Holiness» (1997) om pave Johannes Paul II sammen med Watergate-journalisten Carl Bernstein. I tillegg er han fagkommentator hos bl.a. CNN og BBC.

HYRDEN OG ULVENE

Bokens tittel refererer til legenden om Frans av Assisi og ulven fra Gubbio. Ulven terroriserte befolkningen i de umbriske bygdene, men Frans talte til den og temmet det morderiske rovdyr. Den metaforiske parallell til dagens Kirke, paven og hans opponenter, kommer tydelig til uttrykk i Politis bok:

– Ulvene som ferdes i pave Frans' omgivelser, blir stadig mer aggressive. Det er lite som tyder på at han vil være i stand til å temme dem med ord. Det finnes en hard kjerne av konservative tradisjonister, og

slike som simpelthen frykter det nye, uten selv å ha en agenda, mener Politi.

MOTTA NATTVERD

Motstanden arter seg på mange måter, men viste seg i all sin formelle og offisielle klarhet da kardinal Walter Kasper og andre reformister led nederlag under Synoden om familien i 2014. Det store konfliktema var om skilte og gjengifte kunne ta imot nattverd. Flertallet var mot.

– I den apostoliske formaningen Amoris Laetitia åpner likevel pave Frans for at skilte gjengifte kan motta nattverden under visse omstendigheter, forteller Politi, og fortsetter:

– Denne åpningen og delegeringen til de lokale biskoper, som nå får mandat til å annullere ekteskap, har provosert mange og skapt borgerkrigsliknende tilstander i Kirken.

Politi viser blant annet til at 45 katolske geistlige i juli 2015 skrev brev til dekanen for kardinalkollegiet. Der ber de om at kardinalene skulle «forkaste feilene» de mener paven hadde begått. Dette er ifølge Politi «uhørt» i Kirkens historie. Dette førte til at Andrea Riccardis, lederen for St. Egidio-fellesskapet, uttalte at ingen pave de siste hundre år har møtt så mye motstand fra kirkeapparatet, bispedømmer >

EN FATTIG KIRKE: – Denne paven er således svært forskjellig fra sine forgjengere. Han vil leve enkelt og ha «en fattig kirke for de fattige», sier Marco Politi, forfatter av boken *Frans blant ulvene*. Nylig gjestet han Norge.

BIOGRAFI

- Marco Politi (f. 1947) er en italiensk forfatter og journalist.
- Han har i over 40 år dekket Vatikanet og Den katolske kirke for flere italienske aviser.
- Han arbeider nå for avisen *il Fatto Quotidiano*, og brukes som ekspertkommentator av en rekke internasjonale nyhetsmedier.
- Politi og den kjente amerikanske journalisten Carl Bernstein skrev i 1997 boken «His Holiness» om pave Johannes Paul II.

NORGESBESØK: Vatikanekspert og forfatter Marco Politi på Litteraturhuset under lanseringen av den norske oversettelsen av hans bok «Frans blant ulvene».

«**FRANS BLANT ULVENE**»: Boken fikk mye oppmerksomhet da den ble publisert i Italia (2015). Den lanseres høsten 2017 på en rekke språk. I Norge kommer boken ut på Vårt Land forlag, oversatt av Kristin Gjerpe og Astrid Nordang.

og geistlige som nettopp pave Frans. Men dette er innenfor kirkens murer og porter. Utenfor er pave Frans én av historiens mest avholdte paver.

STILEN BEDRAR

Pavens retoriske stil kan synes enkel og naiv, men dét er ikke mennesket og tankene bak. Han stiller spørsmål som utfordrer Kirkens tradisjonelle tenke- og handlemåte, men ofte uten selv å besvare dem. Det lar han oss – eller biskopene som kollegium – gjøre.

Et eksempel: Jeg husker et tilfelle med en veldig trist jentunge som til slutt fortalte læreren sin om årsaken til at hun var så lei seg: «Kjæresten til moren min er ikke glad i meg.» Dette er en teknikk han benytter bevisst og over tid for å skape en bevegelse i riktig retning, spesielt i teologiske spørsmål. Når det gjelder organisasjonen, er han raskere og mer besluttsom, ifølge Politi.

UTE BLANT FOLK

– Hans standpunkt er at de geistlige ikke skal være kirkebyråkrater eller

renessansefyrster. Biskopene skal være ute blant folk, ikke lukke seg inne bak katedraldørene. De skal også lukte som flokken. Det er Paven og biskopene som skal lede kirken i fellesskap – og den romerske kurie er deres redskap. Det er altså en synodisk og utadrettet kirke som er hans organisatoriske prosjekt, og det bryter med den militære tradisjon, der kardinaler og kurien i Roma utsteder ordre som resten av kirken må følge, sier Politi.

Pavens endringsprosjekt ville vært ambisiøst selv i en liten og ung organisasjon. Men han leder verdens største og eldste. Kan han lykkes?

– Han vet at han er en såmann og at det kanskje ikke er han som vil høste fruktene av arbeidet, svarer Politi.

AMBISIØST PROGRAM

Paven har et ambisiøst program, han har møtt massiv motstand og har satt seg

fore å endre den organisasjon i verden som har brukt lengst tid på å bli det den er. I 2018 fyller han 82 år. Det kan synes umulig for ham å oppnå noe som helst.

– Ulveflokket ser allerede frem mot valget av neste pave. Deres mål er at det ikke blir en ny pave Frans – og de ter seg deretter. Men mens motstanderne venter, handler Frans, mener Politi, og lister opp:

– For det første den kommende reformen av kurien. Den skal ikke være Kirkens overkommando, men stå til pavens og biskopenes tjeneste. Kurien skal forenkles og dens oppgave skal være å hjelpe, ikke kontrollere og instruere.

For det annet delegerer Frans makt og myndighet til lokale biskoper når det gjelder å annullere ekteskap og tilgi dem som har fått utført aborter. Bispekonferansene skal dessuten kunne revidere liturgiske tekster på de nasjonale språk.

For det tredje åpner han opp for å rekruttere kvinner til ledende posisjoner i kirkens organisasjoner, til stillinger der de «bestemmer og utøver autoritet» – og det følger han opp ved egne ansettelsler, sier Politi.

EN STRATEG

Politi mener at den som tar Frans naive retoriske teknikk for et enkelt menneskes uttrykk, gjør den kardinalfeil å undervurdere paven:

– Han taler forståelig og direkte, ikke i kanselli-stil. Han kan se enkel ut i sin hvite kappe, men han er det ikke. Han er kompleks, og han er en strateg som forstår både Kirken og verden utenfor.

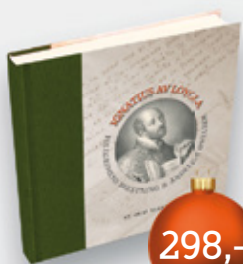
I bokens avsluttende kapittel skriver Politi at under den siste synoden om familien, skal pave Frans ha sagt til én av kuriens prelater: «Det eneste jeg ber Herren om, er at denne endringen som jeg med stor møyе gjennomfører for Kirken, vil bli videreført og ikke være et lys som slukkes fra det ene øyeblikket til det neste.»

Det har stormet rundt pave Frans i snart fem år; hittil er flammen ikke blåst ut. De neste årene vil vise hvor meget luft ulvene fremdeles har i lungene. •

Bokgaveideer

fra St. Olav forlag

Ignatius av Loyola:
**PILGRIMENS BERETNING
& ÅNDELIGE ØVELSER**

Ignatius berømte *Åndelige øvelser* for første gang i norsk språkdrakt, samt hans selvbiografi i ny oversettelse. En bok i serien St. Olav klassikere.

298,-

Ståle Kristiansen & Peder Solberg:
SEGL 2017

Katolsk årsskrift for religion og samfunn

En skattkiste av artikler fra en mengde dyktige og spennende forfattere. Årets hovedtema er «Sant menneske», og trappisten Thomas Merton portretteres.

298,-

Wilfrid Stinissen:
**MARIA I BIBELEN
OG I VÅRT LIV**

Den hellige skrift både begynner og slutter med Maria, hevder karmelittpateren i det som vel kan kalles en moderne klassiker. Nå i ny drakt.

298,-

Frans av Assisi:
FRANS AV ASSISIS SKRIFTER

Den populære tiggermunkens egne skrifter er aktuelle også i våre dager. Ny og revidert versjon. En bok i serien St. Olav klassikere.

298,-

Karl Gervin & Joel Regnard:
LECTIO DIVINA
Langsom, interaktiv bibellesning

Lectio Divina, lesning av bibeltekster for at det skal prege leseren, er et karakteristisk trekk ved klosterlivet, men alle kan ha glede av en slik tilnærming til Skriften.

198,-

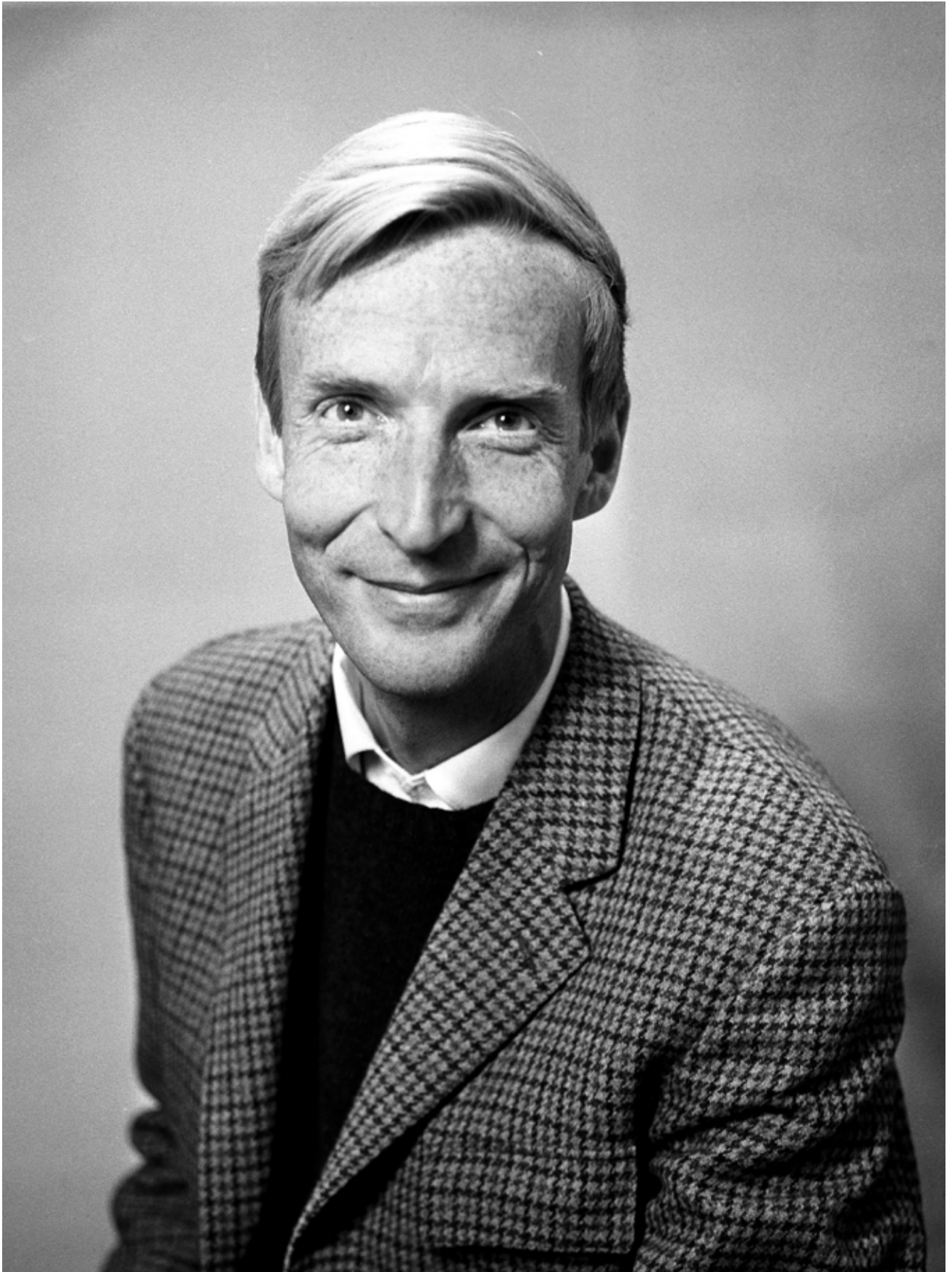
Laurence Freeman:
DET INDRE LYSET
Meditasjon som bønn

En innføring i kristen meditasjon ført i pennen av John Mains etterfølger som internasjonal drivkraft for denne bønneformen.

298,-

KJØP I ST. OLAV BOHANDEL
ELLER I DIN LOKALE FORHANDLER
stolavforlag.no | stolavbok.no

Åge Rønning

En forfatter som kombinerer hverdagsnær virkelighet, underfundig humor og en radikal katolsk livstolkning.

TEKST: LIV BLIKSRUD FOTO: NTB/SCANPIX

Åge Rønning og Graham Greene (omtalt i forrige nr. av *St. Olav*) har et felles grunnpreg: De skildrer verden med troens blikk og tar troen på det vildeste alvor. En sentral tanke hos begge er at det hellige arbeider gjennom den skrøpeligste menneskelige natur, og viser seg der man minst skulle ha ventet det ut fra et borgerlig og moralsk synspunkt.

Begge skrev spenningsfylte romaner med emne fra samtiden og brukte gjerne virkemidler fra kriminalformen. Det er mye action og dramatikk i bøkene deres, raske scenskift, klart tegnede miljøer og poengterte dialoger. Dette er bøker som egner seg som film. Mange av Greenes romaner ble filmatisert, og også et par av Rønnings er blitt til film og scenedrama.

HUSKER DU SCOBIE?

Rønning likte ikke å bli oppfattet som en Greene-epigon: «Jeg er livende redd for det. Jeg har ikke lest Greene på syv år, fordi noen sa at jeg etterlignet ham», sa han i et intervju i 1967.

Men han innrømmet at han sto i gjeld til Greene. Mest direkte kommer dette til uttrykk i boken *Husker du Scobie? To*

fortellinger (1986). Tittelen henspiller på Scobie, hovedpersonen i Greenes roman *Den dypeste grunn*, en hederlig britisk politioffiser som tjenestegjør i Afrika under den annen verdenskrig, og som roter seg opp i et ekteskapsbrudd mens hans kone en bortreist. Romanen ender med at han tar sitt eget liv og dermed gjør seg skyldig i en dødssynd.

I denne boken søker Rønning å levedegjøre eksistensielle dilemmaer fra *Den dypeste grunn* gjennom skildringen av sin hovedperson, en norsk forfatter som likner ham selv i betydelig grad. Nærmest mot sin vilje blir han trukket inn i et villniss av synd, feilgrep og misforståelser, og han spør seg selv: «Hvorfor hadde Scobies liv blitt så viktig for meg plutselig? Var

det egentlig mitt eget liv som ble uutholdelig?». Boken er først og fremst en takknemlig hyllest til den engelske mester og forsynte med et motto som vil være kjent for Greene-lesere: «Gud er større enn alle synder».

To faste holdepunkter i Rønnings eget liv var fransiskanerne på Enerhaugen i Oslo og hustruen Magda. Han dediserte boken til dem: «Til pater Knut og br. Huub og til min kone». Dette var den siste boken Rønning rakk å skrive før sykdommen satte en stopper for videre arbeid. Allerede i førtiårsalderen var han blitt rammet av multippel sklerose, og fra 1980 var han avhengig av rullestol. Han døde i 1991, som også var Graham Greenes dødsår.

REDAKTØR OG KLOVN

Rønning var redaktør av *St. Olav* i perioden 1967–1976. Han overtok etter den høyt verdsatte pater Hallvard Rieber-Mohn, og måtte altså hoppe etter datidens katolske Wirkola! Det klarte han godt. Han hadde mer enn 20 års erfaring som journalist i hovedstadspressen, i *Verdens Gang*, *Norsk Telegrambyrå* og *Morgenbladet*. Han la vekt på å gi *St. Olav* en moderne og kritisk profil, bringe aktuelt stoff og utvikle sin egen >

FOTO: RAM GUPTA/UiO

Liv Blikrud er professor em. i nordisk litteratur ved Universitetet i Oslo. Hun har skrevet en rekke bøker og artikler om eldre og nyere norsk litteratur, med særlig vekt på Sigrid Undsets forfatterskap.

«Humor, komikk og klovnerier spiller også en viktig rolle i Rønning's dypt alvorlige diktning og kan betraktes som et litterært varemerke.»

personlige spalte. Forgjengerens treffsikre og analytiske spalte «Blikk på tiden». ble avløst av Rønning's mer burliske «Klovn», hvor han utfoldet seg som vittig og tankevekkende petitskribent. Klovneperspektivet var inspirert av den tyske katolske dikteren Heinrich Böll og hans maktkritiske roman *Som en klovn ser det*. I sin klovnespalte anla Rønning gjerne et perspektiv «nedenfra» og gjorde narr av stolthet og fordommer, både i og utenfor Kirken.

Humor, komikk og klovnerier spiller også en viktig rolle i Rønning's dypt alvorlige diktning og kan betraktes som et litterært varemerke. I alle bøkene merker vi forfatterens spesielle evne til å iakttå de komiske detaljer som skjerper fantasien og muliggjør ny erkjennelse – det som Karen Blixen omtaler som «den tillit til Guds nåde som man kaller humor».

RELIGJØS LITTERATUR

Da Rønning ble redaktør av St. Olav, var han allerede en kjent forfatter med seks bøker bak seg. Slik ble han beskrevet av journalisten Willy R. Kastborg i et intervju i Arbeiderbladet fra samme år:

«Han er høy, lys og meget slank. Ansiktet er magert og skarpskåret med en utpreget profil. Han har lett for å le, det er smil over ham når han dypest sett er alvorlig. Hans bøker er alvorlige. Han er en av de få unge norske forfattere som har tatt opp den religiøse litteratur på kunstnerisk basis.»

Rønning debuterte i 1954 med romanen *Fotfeste for elskere*. Boken kom

ut på Gyldendal forlag hvor forfatteren Sigurd Hoel var hovedkonsulent. Hoel ble en viktig rådgiver for ham. Det kan fornemmes et slektskap mellom dem: Den lette Oslo-tonen, den frie, ironiske stilen og den – etter tidens mål – usnerpete holdningen til seksualitet.

I bøkene etter debuten (*Gjennom gitteret* (1955), *Kvinnene* (1957), *Uro i desember* 1958) er han mest opptatt av kvinner og kjærlighet. Samtidig blir en religiøs søken merkbart, og i romanen *Narrenes krets* (1960), skildrer han en ung kvinnes vei inn i Den katolske kirke. Rønning var ikke så fornøyd med denne konversjonsromanen:

«Jeg var tett opp til min egen konversjon til Kirken, og man skal ikke prøve å skrive sin egen konversjonsberetning».

I 1966 kom *De ukjentes marked*, som ble hans gjennombrudd som katolsk dikter. Det er en frodig og humoristisk bok som ble godt mottatt, og i 1968 ble den filmatisert i regi av Nils R. Müller. Romanen skildrer en gruppe lutfattige og viltre fillesamlere på Oslos østkant som setter seg et rørende mål: de vil arrangere et loppemarked til inntekt for folk som har det langt verre enn dem selv, nemlig slumboere i Lima. *De ukjentes marked* ble skrevet på bakgrunn av Rønning's møte med den katolske presten Abbé Pierre og hans store innsats for fattige og nødlidende i Paris.

KATOLSK MODERNISME

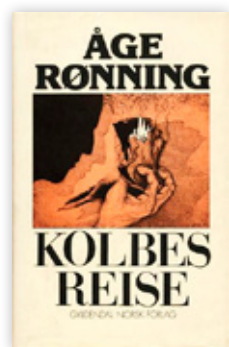
I det neste verket, *Protestmarsjen* (1968), bryter Rønning med den realistiske

romanformen. Her skriver han om en gruppe velstående eldre mennesker, for det meste frustrerte ektepar, på sommerferie i en badeby i Danmark. På utsiden er alt hyggelig, men under et lag av Tuborg, ferske rundstykker og reservert vennlighet ulmer det tomhet og ensomhet. Imidlertid finner de gamle sammen i indignasjonen over det de betrakter som tidens pest, nakenkultur og pornografi, og de bestemmer seg for å gå i protestmarsj. Ideen har de fra en yngre norsk forfatter, romanens hovedperson. Han påtar seg å delta i marsjen og skrive om den. Fra dette punkt endrer romanen karakter – fra satirisk og komisk roman til fantastisk og surrealistisk fabel. De gamle kommer i livsfare, og noen blir alvorlig skadet. Likevel vil de ikke snu og dra tilbake til sommerhusene og ensomheten, for nå er fellesskapet blitt det viktigste av alt.

Når Rønning dikter opp en historie som forfatteren av historien selv trer inn i, tar han et modernistisk fortellergrep som ble høy litterær mote i Norge på 1980-tallet. Men Rønning var ikke den som brydde seg om litterære ismer og trender. For ham var dette et uttrykk for at han tar diktningen på det ytterste alvor: Det å skrive er i den grad forfatterens personlige ansvar at han nærmest mot sin vilje blir trukket inn som aktør i sin egen roman. Varianter av dette fortellergrepet finner vi i alle hans senere romaner.

Etter *Protestmarsjen* legger han handlingen til store byer i Europa, til Roma (*Alleklovn* og *Komedien om slottsherrene*)

FIKK KRITIKERPRISEN: Rønnings største suksess ble hans siste roman *Kolbes reise* (1982). Den innbrakte ham Kritikerprisen, ble dramatisert og i 1986 oppført på Nationaltheatret med stor suksess.

Hamburg, (*Fortsettelse i Hamburg*), Madrid (*Arvingen kommer torsdag*), Amsterdam og London (*Kolbes reise*).

Romanene har høyt tempo og høy temperatur. Reiser med fly, tog og drosjer, opphold på hoteller, besøk i barer, dialoger ved kafébord er rammer omkring handlingen. Hovedpersonen er gjerne den katolske forfatter eller journalist som er på jobbreise for å skrive om et moralsk eller politisk emne.

Stemningen er preget av den type desorientering og fremmedfølelse som er typisk for modernismen og røper arven fra Kafka. Reisene i disse romanene foregår like mye på det ytre som på det indre plan. I flere av romanene skildres kontrasten mellom det myldrende og bråkete storbylivet og stillheten i de katolske kirkene. For det er troens liv og hovedpersonenes katolske identitet som er kjernen i disse bøkene.

FORVIKLINGER I ROMA

I *Alleklovner* (1971) er hovedpersonen i Roma for å motta en essaypris og møte en gammel flamme. Han strever med å holde seg oppreist, både på bena og som god katolikk. At han er ustø på bena skyldes ikke bare alkohol, men like mye en nervesykdom som får ham til å snuble i sine lange ben, kolliderer med folk på gaten og gjøre klovneaktige hopp og spring.

Men han er også ustø i troen. For ham er Kirken blitt et fattigere sted etter Det annet vatikankonsil. Selv om han har skrevet sitt prisbelønte essay om viktigheten

av de reformer som ble iverksatt etter konsilet, føler han seg hjemløs i Kirken. Han opplever den liturgiske fornyelsen som en nedtur, messen kan ikke i samme grad som før tilfredsstillende hans hang til selvsentrering og trygge symboler. Og han forakter seg selv fordi han i vinneressayet har vært uærlig og skjult seg bak falske ord, slik som klovnen skjuler seg bak masken. For ham er det mest avgjørende at han – som Bibelens fortapte sønn – vet seg elsket og er hjemme i det store fellesskapet som Kirken er. Han godtar at han kanskje ikke kan kalles en troende i «den mest ortodokse mening», men:

«Likevel var hele hans liv og alle hans tanker og alle hans dumheter håpløst bundet til denne Kirken som han elsket som en kostbar skatt og som han gjorde opprør i og som han sviktet. Og som han representerte så miserabelt overfor fremmede.»

I Rønnings andre Roma-bok, *Komedien om slottsherrene* (1974) har hovedpersonen, forfatteren D.A., til hensikt å skrive en komisk roman, en «burlesk klovnehistorie», om et romersk bryllup med forviklinger. Han har et morsomt opplegg klart og har gjort grundige notater, men trenger et virkelig brudepar som modeller.

En katolsk pater foreslår et ungt par han skal vie og inviterer D.A. til den kirkelige seremonien. Men han får litt av et sjokk da han oppdager at det virkelige brudeparet har samme navn som det oppdiktede brudeparet i hans egne notater. Etter at vielsen er over, vil han vil helst ikke ha

mer med dette brudeparet å gjøre, men da begynner hindringene å drive sitt lumske og ubegripelige spill der forfatter og brudepar blir tvunget sammen i et marerittaktig skjebnefellesskap. Grensene mellom den håndfaste virkeligheten og det uvirkelige viskes ut: "Han hadde kommet for nær sin egen historie, for første gang opplevde han hva det vil si å skrive."

Til slutt går han til kveldsmesse i jesuittenes kirke i Roma. Under den hellige handling blir han for en kort stund hentet ut av selvpoptattheten og drømmene og stilt overfor det egentlige mysterium. «Sammen med hundrevis av andre gikk han sakte fremover. Ta meg som jeg er, i kveld som før, ba han stille på veien opp.»

POLITISKE OG HISTORISKE EMNER

I *Fortsettelse i Hamburg* (1977) skriver Åge Rønning om menneskesmugling og kynisk utnyttelse av innvandrere som mellomander i Hamburg før de drar videre til Skandinavia. På det religiøse plan dreier historien seg om kampen mellom Guds kjærlighet og verdens ondskap.

I romanen *Arvingen kommer torsdag* (1981) tar han opp et tema som er lite belyst: Norske katolikkers holdning til den spanske borgerkrig. Her er forfatterfiguren D. i Madrid sammen med sin unge sønn, han for å samle stoff til en historisk roman, sønnen for å gå på byen.

Romanen skal handle om norske katolikkers holdning til Franco og til sin egen kirke under borgerkrigen på 1930-tallet. Men forfatteren kommer ikke ordentlig >

«Rønning innså at troen av og til kunne være en hemske for ham som dikter.»

i gang med prosjektet før han blir trukket inn i dramatiske begivenheter, både politiske og erotiske, dertil i problemer med sønnen.

Et interessant aspekt er Ds tilbakeblikk og erindringsbilder fra Oslo da borgerkrigen raste og Rønning selv var en ung gutt. Disse partiene rommer hans egne såre og sterke minner fra en fattig oppvekst på Oslo østkant. Her kommer vi forfatteren ganske nær. Miljøet er preget av fyll og arbeidsledighet, røde faner i gatene, kommunistiske taler, bilder av Lenin og bråkete kampsanger. Men unggutten likte innholdet i de røde sangene. Han beundret solidariteten, samholdet og fagforeningenes kollektive restauranter, hvor man kunne spise uten å betale, «det rakk med medlemskort», for hans drøm var «et fellesskap hvor han ikke var utenfor». Og han leste tidsskriftet *Veien frem* redigert av Nordahl Grieg som en åpenbaring. Han husket også at det var katolikker i området, noen isolerte mennesker, «som drev sin geskjeft i all stillhet og gikk i sin bakgårdskirke og hørte dystre ting om de rødes overgrep i Spania». De få katolikkene ble hånet og plaget, og barna deres måtte snike seg gjennom bakgatene når de skulle på den katolske skolen.

Som katolikk mange år etter borgerkrigen vil han hevde at disse fredsommelige menneskene hadde, om enn på sviktende grunnlag, valgt feil i sin holdning til den spanske borgerkrigen: «De fleste av dem holdt med Franco av plikt og skjønne ikke hva som holdt på å skje i Europa.» Og han

finner en nesten paradoksal trøst i dette at Kirken den gang som nå er for «de svake, for syndere av forskjellig slag, folk som misforsto og valgte feil, mennesker som trengte tilgivelse selv om de nektet å innrømme det.».

KOLBES REISE

Rønnings største suksess ble hans siste roman *Kolbes reise* (1982). Den innbrakte ham Kritikerprisen, ble dramatisert og i 1986 oppført på Nationalteatret med stor suksess i Kjetil Bang-Hansens nyskapende og dristige regi.

Også dette er historien om et skriveprosjekt og om alle de hindringer som legges i veien for det, inntil det ender med et skudd. Historien fortelles til en katolsk prest av en ung kvinne som ligger for døden etter skuddet, den inngår i hennes skriftemål.

Hun er forfatterfiguren i romanen, er journalist og kaller seg Molly Ki. Egentlig heter hun Clare Charlotte, et navn hun fikk i dåpen i i St. Olavs kirke i Oslo. Intetanende om sin katolske identitet flakker hun omkring i Europa for å samle stoff til en bok om den polske fransiskanerpater Maximilian Kolbe, som i Auschwitz frivillig gav sitt liv for en medfange ved å la seg sperre inn i en bunkers for å dø i medfangens sted. Men det Molly Ki egentlig søker i Kolbes historie, er en kraft å sette mot tidens avmakt, et håp for verden. Under arbeidet blir hun imidlertid selv et offer for ondskapsen. Den manifesterer seg på flere måter i hennes liv, bl.a. som seksuelle overgrep i Amsterdam og bøllete

Holocaustfornektelse i München, men mest iskaldt og subilt i hennes mange møter med en spinkel og tilsynelatende hjelpsom herre, som hver gang de treffes prøver å lure fra henne manuskriptet om Kolbe.

Denne lille mannen er Den Onde selv, ikke bare et symbol på ondskapsen. Rønning regner ikke med symboler. «Hver ting er virkelig». Sik blir Mollys Kis reise også en reise med Kolbe og hans lidelse. Likevel makter hun å berge stoffet om pateren for ettertiden. I den gamle skriftefaren har historien om Kolbe funnet en ny mottaker som kan bære den frem og dermed føre håpet videre.

Pater Kolbe ble helligkåret av pave Johannes Paul II i 1982, samme år som romanen kom ut.

EN FREMMED FUGL

Åge Rønnings forfatterskap utgjør et originalt og verdifullt bidrag til norsk diktetekunst. Han fikk anerkjennende kritikk for bøkene sine, var i flere omganger medlem av styret i Den norske Forfatterforening, og mottok en rekke litterære priser og hedersbevisninger.

Men med sitt tydelige katolske engasjement var han nok for mye av en fremmed fugl i det norske litterære landskapet til å bli en bestselger. Det var han selv klar over. Han innså at troen av og til kunne være en hemske for ham som dikter. Men, som han sier i et intervju: «kommer jeg til å skrive noe godt, er det på grunn av min tro. [...] Jeg vil skrive fordi Gud vil det.» •

LYS OVER middelalderen

Skal du vinne en debatt hjelper det å stemple motstanderen som middelaldersk. Begrepet er en sjelden salgssuksess, men avslører betenkelige blindsoner.

TEKST: BJØRN ARE DAVIDSEN

Vi er med rette bekymret for selvgodhet og selektive fakta når vi omtaler andre kulturer. Det er ikke et godt tegn at få er bekymret for samme mentalitet når vi snakker om fortidens kulturer.

Vi ser det samme i pedagogikken som i politikken. Lærere elsker minneverdige bilder, fra frykten for å falle utenfor kanten av verdenshavet til at Kirken skulle oppdage at man drev med vitenskap. Skal man vise avsky, sier man *middelaldersk*. Det er derfor det ikke heter at det er romersk eller avskyelig antikt når IS korsfester kristne eller kaster fanger fra klipper.

POPULÆR MØRKETID

Bladkioskene viser stadig hvor populært dette er. Som når forsiden av *Illustrert Vitenskaps* seneste ekstrasnummer om

SANNHETSSERUM

er en serie der Bjørn Are Davidsen retter kritisk søkelys mot myter og vandrehistorier om vitenskapshistorien og den europeiske middelalderen. Davidsen er knyttet til foreningen Skepsis.

Svartedauden og middelalderen forkynner med caps lock at dette er en tid der DEN KATOLSKE KIRKEN BESTEMMER ALT, men heldigvis kom et FARVEL TIL MØRKET etter hvert som GUD SKYVES I BAKGRUNNEN.

Artiklene opplyser at Kirken ble en «økonomisk og politisk tungvekter» ved

å skape og utnytte europeernes «syndsbevissthet og angst for helvete». Det var så ille at «Selv konger måtte bøye seg for paven i Roma». De få med penger hadde ikke annet skolevalg enn kirker og klostre, som også ofte var «lokalsamfunnens største arbeidsgiver».

Svartedauden var i overkant bokstavelig dødsstøtet for den mørke middelalderen. Da den begynte å gå tilbake var «menneskene klare til å skyve Gud i bakgrunnen og selv ta styringen. Resultatet ble en oppblomstring av kunst, kultur og vitenskap som verden aldri før hadde sett maken til og som ettertiden skulle komme til å kalle renessansen.»

IKKE SÅ ILLE LIKEVEL?

Nå er det ingen grunn til å underslå at det skjedde mye ille i middelalderen eller si noe litt billig om at perioden på mange >

HUSK Å BESTILLE!

St. Olav sendes fra høsten 2017 ikke lenger automatisk til alle katolikker i Norge.

Ønsker du å motta bladet i posten, må du si fra.

Abonnementet er gratis!

- Send en SMS til nr. **417 16 052** med kodeord **STOLAV** etterfulgt av navn og adresse
- Send E-post med navn og adresse til abonnement@katolsk.no
- Ring inn navn og adresse på telefon **23 21 94 21**

NYVINNINGER: Middelalderen utviklet ny teknologi, ikke bare relativt enkle vannmøller, slik som denne.

områder var nesten like grusom som vår egen tid. Skal man motvirke mytene, er ikke løsningen skjønning. Likevel vil nok mange stusse når de etter den dystre forsiden leser på første tekstsiden av *Illustrert Vitenskap* at:

«I århundrene før pesten rammet var Europa et godt sted å leve. Fredeligere, frodigere og rikere enn det lenge hadde vært. Mildt klima og forbedrede landsbruksteknikker ga grobunn for en voksende befolkning, og der mange mennesker møttes, skjøt det opp byer og gjenskapte en livsform som hadde vært på tilbaketog siden Romerrikets kollaps på 400-tallet. Kjøpmenn og håndverkere skapte store formuer og rike byer, som lokket håpefulle mennesker til fra nær og fjern».

Det sier atskillig at redaksjonen likevel ikke reviderer forsiden eller tonen i andre oppslag. På samme måte er det talende når noen hevder man knapt hadde merket forskjell om man hadde sovnet for tusen år siden og våknet etter fem hundre år. Mens en som våknet i dag etter å ha sovnet i femhundre år, ville vært lamslått.

Mye skyldes troen på at siden vi lever i en lys tid med store endringer, og kan mer enn våre foreldre om moter og mobiler, må

fortiden ha vært dess mørkere og treigere. Teknologitvillingen begynte da ikke for alvor før opplysningstiden, ikke sant?

KIRKERETT OG RETTSSTAT

Kan man ikke noe om en historisk periode, er det lett å fremstille den som stillstand. I realiteten var utviklingen gjennomgripende, selv om det var forskjell på Paris og Porsgrunn. Mye ville vært vanskelig å tilpasse seg, selv om man bare hadde sovnet i to hundre år.

Århundrer med kirkestøttede universiteter i mange land hadde endret det europeiske tenkesettet på avgjørende måter. At det ikke var andre alternativer enn kirkelige skoler, var ingen ulempe, hvis ønsket var å bli kjent med kunnskapsarven fra antikken og videreutviklingen av den. Det var først og fremst kirken som hadde tatt vare på og spredde denne arven, gjennom et internasjonalt nettverk av klostre og universiteter. Historikeren Edward Grant konkluderer i en lang analyse av universitetshistorien, med at opplysningstiden er utenkelig uten den rasjonelle tradisjon som ble etablert i Europa i middelalderen.

En annen revolusjon var innføringen av romerretten og rettsstaten. Heller ikke her var Kirken en bremsekloss som motarbeidet utvikling og opplysning. Tvert i mot var kirkeretten avgjørende for den europeiske rettstenkningen. Ikke bare fordi romerretten ble brukt av Kirken lokalt og internasjonalt, men også fordi rettsutdannelsen i så stor grad skjedde i regi av Kirken.

MAKTFORDELING

Det var heller ingen ulempe at Kirken kunne tale konger midt imot. I stedet for et norrønt samfunn som et stykke på vei var et teokrati der goden (høvdingen) i én og samme person hadde den politiske, militære og religiøse makten, fikk vi en maktfordeling mellom ulike institusjoner.

For folk flest var nok det visuelle enda mer slående. Det er ikke tilfeldig at historikere betegner middelalderens eksplosive utvikling av alt fra sag- og papirmøller til malmknusemøller, ofte med klostre som produksjonssentra, for den lille industrielle revolusjon.

Mange ville blitt enda svimlere av katedralene som tårnet seg opp, selv uten å ta turen til toppen. Ingen arkitektoniske revolusjoner har kommet raskere. Få har vært mer synlige i terrenget. De viser en sjelden dristighet i anvendt geometri og mekanikk, tenkning og tyngdeoverføring.

De vitner om en tid som våget å tenke nytt og ikke bare se til fortiden, et stykke på vei i motsetning til renessansekunsten.

Vi kan lære mye om middelalderen av universitetene, handel, teknologi og rettsvesenet. Men skal man først si noe om Kirken, kan det jo være greit å se på kirkene. •

MIDDELALDEREN

er den vanlige betegnelsen på den perioden i Europas historie som ligger mellom antikken og moderne tid. Det er vanlig å regne tiden fra ca. år 500 til ca. år 1500 til middelalderen. Tidlig middelalder kalles perioden til rundt 1050, høymiddelalder til rundt 1300 og senmiddelalder til rundt 1500.

Mosaikk- magi

Innenfor Vatikanets murer, bare et stenkast fra Peterskirken, ligger Vatikanets mosaikkstudio. Herfra kommer de fantastiske kunstverkene som pryder basilikaens interiør.

TEKST OG FOTO: BITTE ASSARMO

Katolsk Magasin, vårt svenske søstermagasin, besøker mosaikkstudioet i midten av mai. Studioet er en del av Sankt Petrus-fabrikken, som har ansvaret for vedlikeholdet av Peterskirken.

Magasinets utsendte ønskes velkommen av studioets direktør, Paolo di Buono. Han viser først vei inn til galleriet, der han gir en introduksjon til studioets virksomhet.

– Du kan si at vi har hovedoppgaver. Den første er å vedlikeholde, reparere og restaurere de flere hundre år gamle mosikkene som henger i kirken.

De første mosaikkene kom til Vatikanet på slutten av 1500-tallet, og helt siden da har de mange vakre kunstverkene vært en fremtredende del av kirkens interiør. 10 000 kvadratmeter mosaikk pryder basilikaen, og i studioet arbeider 13 eksperter med vedlikeholdet.

– Uten dette arbeidet ville mange av kirkens kunstverk forfalle og gå tapt, sier di Buono, og forteller at vedlikeholdet

fortsatt blir gjort på samme måte som da studioet ble grunnlagt på 1600-tallet.

PAVELIGE GAVER

En annen del av virksomheten er konsentrert rundt de mosaikkene som paven tar med seg som gaver ved sine utenlandsbesøk. Mosaikkene, som vanligvis har et kristent motiv, gis ofte til andre religiøse ledere eller til katolske regjeringsledere og diplomater.

– Når pave Benedikt XVI skulle besøke Betlehem bestilte han en mosaikk som forestilte krybben. Og når pave Johannes Paul II i 1998 besøkte Fidel Castro på Cuba, gav han kommunistlederen en stor mosaikk av Kristus, forteller di Buono.

PRIVATBESTILLINGER

I mosaikkstudioet produseres det også nye mosaikker på bestilling fra hele verden, ofte av interesserte samlere. Da handler det som regel om oversiktsbilder av Roma eller om kunstverk av kjente impresjonister som Monet. Di Buono poengterer at disse >

EN MOSAIKK BLIR TIL: En mosaikk av denne størrelsen tar det flere måneder å lage.

NYBESTILLINGER: Emanuela Rocchi er en av ekspertene i studioet. Hun jobber med en mosaikk av et Monet-motiv til en utenlandsk samler.

bestillingsverkene er viktige for studioet:
– Det er en veldig viktig del av vårt arbeid, ettersom pengene vi får inn, går rett tilbake til vedlikeholdet av Peterskirken. Det er en stor økonomisk støtte for oss.

28 000 BASISFARGER

De gamle mosaikkstenene som brukes for å vedlikeholde kirkens kunst, oppbevares i et arkiv inne i studioet. De er alle produsert på 1600-tallet og derfor unike i sitt slag. Disse brukes kun for å vedlikeholde og reparere de gamle mosaikkene, og er nøye kategorisert etter farge og nummer.

Til nye mosaikker brukes en annen type mosaikksten, innkjøpt fra Venezia. Disse har en annen kulør og glans enn de gamle, og kan også blandes på ulike måter for å få nye nyanser. Mosaikkstudioets kunstere har i alt 28 000 basisfarger å jobbe med.

OPPSKRIFT FRA 1600-TALLET

En av studioets kunstnere er Emanuela Rocchi. Hun har tatt en spesialtilpasset kunstutdanning, og når vi besøker

28 000 FARGER: Til gaver og bestillingsverk brukes ny mosaikksten med vakre toner. Disse kjøpes inn fra Venezia, og studioet har 28 000 basisfarger å jobbe med.

«Hver dag skjærer jeg bort en liten bit av bildet, det er den delen jeg skal jobbe med den dagen.»

EMANUELA ROCCHI

studioet, jobber hun med å overføre et impresjonistisk oljemaleri med motiv fra Venezia til en mosaikk. Bildet som hun skal gjenspeile, har hun framfor seg, og på staffeliet har hun en forstørrelse som langsomt forvandles til en mosaikk. Hun går nøye gjennom hver del av arbeidet og viser oss fremgangsmåten.

– Hver dag skjærer jeg bort en liten bit av bildet, det er den delen jeg skal jobbe med den dagen, forklarer hun.

Mosaikkstenene, som hun selv skjærer til riktig størrelse, fester hun med kitt gjort etter en oppskrift fra 1600-tallet.

– Det tar opp til tre måneder før kittet tørker og blir hardt, så jeg har god tid til å jobbe med hver del i ro og mak, sier hun.

EGNE NYANSER

Selv om Emanuela og hennes kolleger har 28 000 farger å velge mellom, hender det noen ganger at en fargenyans mangler.

UNIK STEN: Denne flere hundre år gamle mosaikkstenen kan ikke gjenskapes i dag. Derfor brukes den kun til å restaurere gamle mosaikker i Peterskirken.

NYE NYANSER: Finner de ikke fargen de trenger, lager de nye nyanser ved å smelte sammen stener med ulik farge.

REFERANSEAMLING:

Alle mosaikkstenene er katalogisert og nummerert slik at de er lette å finne i det store oppbevaringsrommet.

– Iblant finner jeg kanskje ikke den fargen jeg vil ha. Da gjør jeg en ny farge ved å blande to mosaikkstener med passende farger, varme dem opp til 800 grader og på den måten smelte dem sammen til en ny nyanse, forklarer hun.

Dette skjer i et eget rom på studioet, og vi får oppleve metoden. På overraskende kort tid har hun skapt en helt ny farge, spesielt for det kunstverket hun jobber med nå. Hun bestemmer også hvilken form hun vil ha på den nye mosaikkbiten.

PAVELIG PORTRETT

Emanuela Rocchi presenterer oss også for Gabriele Mattiaci, en annen av ekspertene som jobber der. De er ikke bare kolleger, men også gift med hverandre.

– Vi møttes gjennom jobben, ler de.

GODT UTPRØVD OPPSKRIFT: De små mosaikkstenene blir festet med et kitt som lages etter en oppskrift fra 1600-tallet.

PAVELIG PORTRETTMAKER: Cesare Bella har gjort de to siste paveportrettene som henger i San Paolo fuori le Mura, pave Benedikt og pave Frans.

I mosaikkstudioet lages også de mosaikkportrettene av paven som henges opp i basilikaen San Paolo fuori le Mura. De to siste er blitt laget av Cesare Bella.

– Jeg begynte å jobbe her når Johannes Paul II var pave. Min første mosaikk var av pave Benedikt XVI. Da arbeidet jeg utfra et maleri, så det var ganske lett. Å gjøre mosaikken av pave Frans var vanskeligere, ettersom jeg måtte ta utgangspunkt i et fotografi, som dessuten var ganske dårlig, ler han.

At sluttresultatet likevel ble slik som ønsket, har selvfølgelig med ferdighetene og kunnskapene han og de andre mosaikkspertene har. Gjennom sitt arbeid, for det meste i kulissene, sørger de for å bevare Peterskirken og dens rike kunstsatter for fremtiden. •

– DE UNGE TRENGER HÅP

– *Det verste er mangelen på håp i de unges øyne. Situasjonen blir bare verre og verre. Unge i Gaza snakker ikke lenger om fremtiden, bare om dagen i dag, sier sr. Bridget Tighe, daglig leder av Caritas Jerusalem.*

TEKST: HANS ROSSINÉ FOTO: MAHMUD HAMS/NTB SCANPIX

Søster Bridget står foran St. Sunniva skole hvor det er friminutt med latter og lek. Hun er på Norgesbesøk og er kommet til Oslo etter et opphold i Arendal hvor hun snakket med lærere og elever på St. Franciskus.

De tre siste årene har hun bodd i Gaza og leder Caritas-arbeidet på Gaza-stripen. De unges situasjon der bekymrer henne.

VIL HA JOBB

– De har ingen tro på fremtiden og på politiske løsninger. Det de ønsker er å gå på skole, jobbe, besøke familie, venner og ha et trygt liv. Men arbeidsledigheten for dem mellom 16 og 25 år er nå nær 70 prosent. Unge mennesker med høy utdannelse står i veikryss og vasker vinduene når bilene stopper på rødt. Unge spør hva som er poenget med skole og utdanning. Vår oppgave er å gi de unge håp, understreker sr. Bridget.

Den britiske søsteren gjør sterkt inntrykk på alle som møter henne. Kunnskapsrik, ydmyk, klarsynt og velformulert. Hun er opprinnelig fra Irland og trådte inn i Franciscan Missionaries of the Divine Motherhood (FMDM) i 1965. Hun har arbeidet som sykepleier, blant annet i en årrekke med palestinske flyktninger i Jordan, og har i tillegg tung akademisk

bakgrunn med fullførte teologistudier på Cambridge og en grad i helseadministrasjon fra London School of Economics.

ÅPENT FENGSEL

Søster Bridget forteller at det er noen, men dessverre altfor få lyspunkter.

– Det er bra at Fatah og Hamas nå kom sammen og prøver å finne en dialog. Men siden 2007, hvor Israel innførte blokaden, er det å bo i Gaza som å bo i et åpent fengsel. Det er vanskelig å slippe ut, unntatt for utlendinger som meg som får visum for ett år av gangen.

– Gaza er et overbefolket sted med sine to millioner innbyggere. Det er ulike næringsvirksomheter der, og har du penger, får du tak i alt. Før blokaden hadde Gaza en middelklasse som arbeidet i Israel. De rike er der ennå, men middelklassen er blitt helt borte. 80 prosent av Gazas to millioner innbyggere er avhengige av hjelp. 70 prosent er etterkommere av flyktninger, de får matrasjoner. Mange av dem er underernærte barn. Ingen sulter riktignok, men mange mennesker går rundt og spør etter mat. Vi har gode skoler, utdanningssystemet fungerer godt, mange studenter er høyt utdannet. Problemet er at de ikke får arbeid etter studiene, ettersom arbeidsledigheten er

så høy. Det er en tragedie med de høyt utdannede og begavede unge mennesker som må ta spredte strøjobber for å overleve, sier sr. Bridget.

UBEBOELIG I 2020

Den 360 kilometer lange Gazastripen kalles også «verdens lengste fengsel», ikke minst på bakgrunn av Israels blokade i 2007 - som fremdeles gjelder. Israel kontrollerer og begrenser all import og eksport, all menneskelig bevegelse, og fiskerne får bare gå seks nautiske mil ut med båtene sine.

De fleste har bare elektrisitet i tre timer hver dag. Vannet i springen kan ikke drikkes. Fødselsraten og arbeidsledigheten er høy og enkelte næringer som dyrking av jordbær og blomster, samt produksjon av tekstiler og møbler, har nær kollapset. I en FN-rapport heter det at de sosiale, helse- og sikkerhetsmessige følgene av overbefolkningen kan gjøre Gazastripen ubeboelig innen 2020.

– Hardest er nok blokaden fordi folk ikke kan reise ut og jobbe. Selv for nødvendige helsetjenester, må man søke om utreisetilatelse, forteller sr. Bridget.

NØYTRALE

Caritas Jerusalem er nøytralt og har vært >

HER OG NÅ: Også i Gaza kommer smilene og latteren når barna leker i gatene.

FAKTA OM GAZA

- 360 kvadratkilometer stort område som grenser til Israel, Egypt og Middelhavet.
- Nærmere 2 millioner innbyggere.
- Okkupert av Israel i 1967.
- Israelerne trakk seg ut i 2005, men innførte en streng blokade etter at Hamas vant valget i de palestinske områdene i 2006.
- Israel har gjennomført tre store militæroffensiver mot enklaven siden 2008, med store humanitære tap og materielle ødeleggelser som resultat.
- Arbeidsledigheten på Gazastripen er ifølge FN på over 40 prosent, blant unge mellom 20 og 24 år på nærmere 70 prosent.

(©NTB)

FREMTIDSTRO: – Unge i Gaza snakker ikke lenger om fremtiden, bare om dagen i dag. Vi må gi dem håp, sier sr Bridget Tighe, leder av Caritas Jerusalem. FOTO: Hans Rossiné.

i Israel siden 1967. De har prosjekter på Vestbredden, i Øst-Jerusalem og i Gaza. På Vestbredden er det to Caritas-sykehus. Caritas driver utviklingsarbeid, har ulike sosiale prosjekter og avholder arbeidskurs for unge og for kvinner. I Øst-Jerusalem er sosialhjelpen viktig med utdeling av matkuponer og medisiner.

Caritas Jerusalem bistår i Gaza med helsesentre som har gynekolog, tannlege, leger, sykepleiere og ambulanspersonale. De har helseteam som reiser rundt og som samarbeider med lokale myndigheter om mobile klinikker. De har flere prosjekter for underernærte barn og har nylig screenet 4000 barn for anemi.

Caritas i Gaza driver en klinikk utenfor en flyktningleir med flere tusen beboere, og tilbyr elementære helsetjenester. De har egen helsetjeneste for dem over 40 år og behandler mye diabetes. Tannhelsetjenesten omfatter mer enn 500 barn og de driver utstrakt psykososial hjelp til barn og foreldre. Under krigen i 2014 bidro Caritas med omfattende nødhjelp, psykologer, medisiner og mat. 5000 barn fikk førstehjelp og hjelp til behandling av krigstraumer.

FÆRRE KRISTNE

– *Hvordan er situasjonen for kristne i disse områdene?*

– Kristne på Vestbredden bor hovedsakelig i tre landsbyer og lider vel så mye som muslimene. De får heller ikke arbeidstillatelse eller byggetillatelse. Det

bygges en mur som splitter de kristne. Det er liten forskjell på hvordan kristne og muslimer behandles på Vestbredden.

Gaza er en fundamentalistisk muslimsk enklave, men kristne blir ikke trakassert. Snarere det motsatte, til en viss grad blir de beskyttet. Tragisk nok er det kristne samfunnet blitt mindre over en kort periode. Det sies at det var 40.000 kristne i Gaza før 1967. Nå er det totalt 1200, de fleste gresk-ortodokse, og rundt 120 katolikker.

BLIR BORTE

Kristne får tillatelse fra Israel til å reise til Jerusalem og Betlehem til jul og påske, og enkelte returnerer dessverre ikke. De blir illegalt på Vestbredden. Vi er en sårbar kristen enhet. Unge voksne drar fra Gaza hvis de får anledning.

Kristne emigrerer fra Israel og den palestinske kristne befolkningen synker. Men Israel som sådan får samtidig flere russisk-ortodokse kristne med jødiske røtter, påpeker sr. Bridget.

KJØP VARENE

– *Har du et budskap til oss nordmenn?*

– Ja, ikke tenk i sort-hvitt, men forsøk å forstå kompleksiteten i situasjonen. Fortsett deres gode arbeid for fred og rettferdighet. Husk at majoriteten på begge sider av konflikten ønsker fred. Men Israel er sterk som stat, palestinerne er svake. De trenger rettferdig hjelp fra

Europa og Norge. Mitt budskap til mine kristne brødre og søstre er at de må dra på pilegrimsturer, kjøpe varer og besøke butikker. Det viktigste er at vi ikke blir glemte av andre kristne.

KJÆRLIGHET

– *Er det vanskelig å holde motivasjonen oppe?*

– Nei, jeg har bodd lenge i Midtøsten, Jeg kjenner landene, elsker Det hellige land og menneskene som bor der, kristne, jøder og muslimer. Jeg har mange venner alle steder. Mitt kall er å jobbe for de fattige og å hjelpe andre. Jeg drar dit jeg blir sendt som fransiskaner. Jeg er glad for å arbeide i Gaza og folk der oppmuntrer oss. For rundt 800 år siden møtte Den hellige Frans av Assisi sultanen i Midtøsten og fransiskanerne har vært i Det hellige land siden. Min kjærlighet til Frans og hans måte å leve etter evangeliet på vokser dypere og blir større for hver dag, spesielt når jeg deler de fattiges liv i Gaza, avslutter sr. Bridget. •

FAKTA OM FATAH OG HAMAS

- Fatah og Hamas ble i midten av oktober enige om en avtale som angivelig innebærer at Hamas gir fra seg kontrollen over Gaza.
- Den palestinske selvstyremyndigheten, som i dag holder til på den okkuperte Vestbredden, skal overta full kontroll over Gazastripen
- Hamas vant valget og regjermakten i de palestinske områdene i 2006, men ble ikke anerkjent av omverdenen, som stempler gruppen som en terrororganisasjon.
- I februar 2007 inviterte Hamas Fatah med i en samlingsregjering, som Norge var alene om å anerkjenne i Vesten.
- Det ble noen måneder senere en væpnet konflikt mellom de to gruppene. Hamas jaget Fatah-styrkene ut av Gaza, og palestinerne president og Fatah-leder Mahmoud Abbas sparket Hamas ut av den palestinske selvstyreregjeringen.
- Siden har Hamas fått makten i Gaza, mens Abbas og en midlertidig regjering styrer på Vestbredden.

(©NTB)

«Uten kunnskap om sin skaper er ethvert menneske som et dyr»

ST. HIERONYMUS (347–420)

Tidligere i høst hørte jeg et foredrag av den omstridte filosofen Peter Singer på Universitetet i Oslo, hvor han snakket til et lydhørt publikum av unge studenter. Jeg hører ikke til den kategorien, men befant meg i salen av nysgjerrighet. Singer er en slags filosofiens rockestjerne, en superkjendis med appell langt utenfor sitt fagfelt. Han er utilitarist, det vil si at han tilhører en moralfilosofisk retning der grunnprinsippet er at rettesnoren for enhver etisk avgjørelse må være å maksimere velferd og minimere smerte for flest mulig. På dette grunnlaget har han kommet med oppsiktsvekkende uttalelser om at for eksempel drap på spedbarn med handicap er etisk riktig. Hvordan fremsto en mann som mente slike ting?

Den gråhårede professoren viste seg å være mild, vennlig og klar. Forelesningen hans i Oslo handlet om et mindre kontroversielt emne enn spedbarnsdrap. Singer foreleste engasjerende om vår kulturs kritikkverdige forhold til dyr, og illustrerte sine poenger med hjerteskjærende bilder av hvordan husdyr mishandles i moderne industrielt dyrehold for å tilfredsstille menneskelige behov. Som en moderne Frans av Assisi prekte Singer dyrevennens evangelium og mante til vegansk omvendelse. Stemningen blant deler av publikum var vekkelsesaktig.

Det er ikke vanskelig å gi Singer rett i at den profitt-drevne kjøttindustrien er problematisk, og at det er mange gode grunner til å avstå fra å spise kjøtt. Men Singer krever også at vi forkaster det vi er vant til å tenke på som vår sivilisasjons idéhistorie. Som han forklarte studentene i Oslo, ligger årsaken til produksjonsdyrenes lidelse i den vestlige teologiske og filosofiske tradisjonen. Kjøttindustriens overgrep er mulig fordi vi helt fra Bibelens skapelsesberetning til Immanuel Kants moralfilosofi har vært enige om å verdsette vår egen art høyere enn andre arter og anse mennesket som grunnleggende annerledes enn «non-human animals». Tenkere gjennom historien har pekt på fornuften og språket som det som skiller mennesket fra dyrene. Men dette gir ikke mennesket noen forrang over andre arter, hevder Singer. Både mennesker og dyr kan føle smerte, derfor må de sidestilles. Å mene at menneskeliv er mer verdt enn dyreliv, avviser Singer som «speciesisme» eller artssjåvinisme. Slik sexismen og rasismen er forkastelig, er speciesismen det også. Tar man avstand fra diskriminering på grunnlag av kjønn og rase, kan man ikke samtidig diskriminere på grunnlag av art, ifølge Singers logikk. Forestillingen om menneskeverd legitimerer altså vår dypt problematiske behandling av andre arter. Derfor hører menneskeverdet hjemme på historiens skraphaug.

Bortsett fra at Singer her gjør filosofien til mer innflytelsesrik enn den faktisk er (det er vel kapitalkraften snarere enn tankekraften som setter standarden for moderne kjøttproduksjon),

er resonnementet en snedig måte å kvitte seg med menneskeverd-begrepet på. Som utilitarist mener Singer at det alltid er etisk riktig å redusere lidelse. Ved å sidestille dyr og mennesker i deres felles evne til å føle smerte, høyner han tilsynelatende dyrenes verdi. Men i virkeligheten oppgraderer han ikke dyrenes etiske status, han nedgraderer menneskets.

I Singers verden er virkeligheten et enkelt regnskap over velferd og smerte, der velferden skal gå i pluss og smerten i minus. I en slik logikk er død bedre enn lidelsesfullt liv, og et individ (dyr eller menneske) som lider, skal og bør erstattes av et individ som ikke lider. I dette regnskapet er ingen av oss, uansett art, verdt noe som helst. Det som teller, er fraværet av smerte. Og en slik smertefri tilstand er det vel, når alt kommer til alt, bare døden som kan gi oss. Slik fremsto den vennlige professoren som misjonær for en slags døds kult.

Under foredraget kom jeg til å tenke på et kunstverk fra middelalderen som også tematiserer forholdet mellom dyr og menneske, mellom liv, død og lidelse. Det er et alter fra 1130-tallet som nå står på Nationalmuseet i København. Fokuspunktet er den korsfestede Kristus, Gud som lider i sin menneskelighet. Over krusifikset er det spent en bue som en slags himmelhvelving. Den har en innskrift som siterer kirkefaderen Hieronymus og kan oversettes omtrent slik: «Uten kunnskap om sin skaper er ethvert menneske som et dyr».

Hieronymus' ord fra begynnelsen av 400-tallet inneholder en negativ definisjon av hva mennesket er. De ble altså sitert i en dansk landsbykirke syv hundre år etterpå, og uttrykker et menneskesyn som er komplementært til Singers og utilitarismens. Her er det ikke smerten som definerer det menneskelige; den er snarere en del av menneskers (og dyrs) vilkår. Det som skiller oss fra dyrene, er erkjennelsen av å ha en skaper. Uten religion, uten en høyere himmel over livet, uten å lovprise det guddommelige opphav vi mener oss å ha, lever vi som dyrene fra den ene dagen til den andre, fra hånd til munn. Det kan saktens være et godt liv, kanskje til og med et liv å foretrekke, uten noen tyngende eksistensiell bevissthet og uten store spørsmål som ikke lar seg besvare likevel. Men menneskenes historie viser oss at vi sjelden har nøyd oss med det. I det lange løp er Hieronymus' forståelse av forholdet mellom mennesker og dyr trolig mer livskraftig enn Singers.

SIGNERT:

KRISTIN B. AAVITSLAND

MED ULIKHET SOM BÆREBJELKE

Følger Kirken etter når verden flytter på seg?

TEKST OG FOTO: **PETTER T. STOCKE-NICOLAISEN**

Det er ett av spørsmålene som boken «Migration, Transnationalism and Catholicism» forsøker å besvare. Marta Bivand Erdal og Dominic Pasura har redigert antologien og selv bidratt med to av kapitlene.

Deres katolske tro og bruk av akademiske metoder har på samme tid skapt en personlig nærhet og profesjonell distanse til bokens tema. Det har beriket arbeidet med bokprosjektet som begynte allerede i 2014.

ER OVERSETT

Dominic Pasura har zimbabwisk bakgrunn og arbeider nå som forsker og foreleser ved University of Glasgow, mens Marta Bivand Erdal er født i Polen. Hun flyttet til Norge i 1982 og er seniorforsker ved Institutt for fredsforskning (Prio).

– Det er skrevet mye om migrasjon, spesielt om økonomiske og sosiale forhold. I de senere år også om islam, sier Pasura om deres beveggrunner for å skrive boken. Begge forfatterne mener derimot at det er gjort lite forskning om migrasjon og de store, almene kirkesamfunnene.

– De er så store og vanlige, at de liksom overses, sier Pasura.

Erdal deler denne oppfatningen:

– Dessuten er tema svært aktuelt. Migrasjonsdebatten blir fort svært opphetet og polariserende, og fokusert på konkrete problemer som rasisme eller risiko for terror. Det er viktig å balansere denne kjappe hverdagsdebatten med en

akademisk samtale som er rasjonell, følger lengre linjer og har et annet perspektiv.

FRUKTBAR VISJON

Det heter i invitasjonen til lanseringen at «boken viser hvordan migrasjon og transnasjonalisme, gjennom mangfoldige rom og møter, former den katolske kirken som institusjon, menighet, pilgrimsvandring og nettverk, fellesskap og mennesker». Hva betyr det?

– Migrasjonen gjør at et vidt spekter nasjonale trosuttrykk praktiseres lokalt i den enkelte menighet – og dermed innenfor rammen av den enhetlige katolske Kirken. Disse møtene kan over tid føre til endringer av ritualer, i liturgien, pastoralt og selv i kirkelige strukturer, iallfall på et hverdagslig nivå. La oss kalle det street level-forandringer, sier Pasura.

Både Pasura og Erdal viser til at disse endringene kan være så praktiske, at de nesten virker banale: Kanskje spilles afrikanske trommer, der man før hørte lyden av et orgel. Kanskje endres røkelsesblandingen noe, slik at lukten i kirken oppleves annerledes. Kanskje synges den kjente salmen med en litt annen rytme. Likevel, begge mener at de små endringene gradvis kan føre til varige endringer av kirken slik vi kjenner den.

VIKNINGER

Forandringen skjer ikke nødvendigvis kun i migrantenes nye kirke og menighet. Også kirken i det opprinnelige hjemlandet

kan bli motivert til å tenke og handle annerledes:

– Diasporaens erfaringer har også langdistansevirksomheter, forteller Erdal:

– Når polske katolikker forteller om en indisk, eller en norsk, prest som preker på polsk i en norsk katolsk messe, hvilken betydning kan det ha for hvordan tro og praksis oppleves av katolikker i Polen? Kan fortellingene føre til ny refleksjon over egne holdninger og måter å uttrykke troen på? Skaper den endringer i migrantens hjemland? Fortellingene kan handle om banale ting, men refleksjonen den avstedkommer er likevel viktig, for individ og Kirken. Også når ingen umiddelbare endringer er synlige.

RASKT OG RIKTIG

I 2008 talte vi cirka 60 000 katolikker i Norge. I 2015 hadde antallet øket til 150 000. Polen er det landet flest katolikker i Norge idag er født i. Ett av Marta Bivand Erdals anliggender i hennes bidrag til boken er nettopp denne dramatiske endringen for Den katolske kirke i Norge:

Hvordan takler et lite og mangfoldig kirkesamfunn, bestående av bare noen titusener, en dobling i antall medlemmer på under ett tiår?

– Det er et sammensatt spørsmål, hvor historiens dom først vil komme om en god stund. Samtidig er det klart at både Kirken, polske migranter og det norske samfunnet alle ble tatt på sengen av at så mange polske migranter faktisk bosetter

AKTUELLE FORSKERE: Dominic Pasura og Marta Bivand Erdal.

seg i Norge med lengre tidshorisont. Når det er sagt, så ble svært mye gjort raskt og riktig: Polsk sjelesorg ble raskt tilbudt mange steder i landet, noe som var, og er, svært viktig for de mange polske migrantene, ikke minst alle som jobber i byggebransjen og ofte flytter.

SAMARBEID

– For å ta noe konkret: Om et uhell skjer, så er en polsktalende prest nå ofte tilgjengelig. Mange av løsningene er blitt mulig gjennom et samarbeid mellom Kirken i Norge og i Polen, ikke minst på bispedømmenivå. Men som med det meste ellers i Kirken, så er det i menighetene det skjer. Så hvordan medlemsveksten har slått ut, er først og fremst et spørsmål som man kan finne svarene på i menighetene, påpeker Erdal og fortsetter:

– Mitt inntrykk er at mye har gått overraskende bra, men at man samtidig har mange store utfordringer hva gjelder felles fremtidsvisjoner i den enkelte menighet. Her er spørsmålet om hvordan man fremelsker enhet i mangfold helt sentralt, som en utfordring som virkelig gjelder alle katolikker i Norge idag. Her må man ha et blikk ikke bare mot morgendagen, men et perspektiv på årtier fremover.

En annen viktig observasjon handler

FAKTA

- Boken "Migration, Transnationalism and Catholicism – Global Perspectives" (2017) er redigert av Dominic Pasura og Marta Bivand Erdal.
- Boken består av 17 bidrag fra fremtredende forskere verden over.
- Den er utgitt på forlaget Palgrave Macmillan UK.
- Kan bestilles via www.palgrave.com.

om hvordan forhandlinger mellom de troende, la oss kalle det lokal problem-løsning, kan bidra til et styrket fellesskap og forandring:

– Vi hører ofte uttrykket «unity in diversity» om den katolske kirken. Spenningen mellom enhet og mangfold skaper ofte mer konflikt og friksjon enn harmoni, og det er berikende og styrkende. Gjennom alle problemene man tvinges til å løse, fordi man er i det samme kirkelige fellesskap, drives de troende fremover og etterhvert sammen, sier Erdal.

BÅDE MER OG MINDRE

En fortelling som ofte høres blant katolikker, er at troen betyr mer for migranter enn andre. Stemmer dette?

– Troen betyr av og til mer på grunn av migrasjon – og av og til betyr den mindre. Det lar seg vanskelig kvantifisere: En migrant kan oppleve en sterkere religiøsitet etter å ha ankommet sitt nye hjemland, men det

«Selv om troen ikke er like sterk livet gjennom, kan kirkens rom likevel bety mye for deg. Der finner du hjelp til å klare deg i ditt nye hjemland.»

MARTHA BIVAND ERDAL

skyldes ikke nødvendigvis migrasjonen i seg selv. Det kan være helt andre forklaringer: Kan hende er moren din blitt alvorlig syk, eller du har mistet et barn, og så søker du styrke og trøst i troen. I andre tilfeller må du arbeide hardt for å etablere deg og lykkes i ditt nye hjemland, så har du kanskje ikke lenger tid til å gå i messe eller pleie et sosialt fellesskap i menigheten, slik at troens betydning svekkes, iallfall for en tid, forklarer Erdal.

– Men selv om troen ikke er like sterk livet gjennom, kan kirkens rom likevel bety mye for deg. Der finner du hjelp til å klare deg i ditt nye hjemland – til å forstå kulturen, språket og til og med jus og økonomi. Mange finner dessuten et nytt sosialt fellesskap i eller rundt menighetene, forteller Erdal.

UTVIDET FAMILIE

Dominic Pasura legger til at troen også kan være til hjelp ikke bare når det gjelder å forstå det nye, men å beholde det gamle, det vil si: Kirken kan bidra til at man kan ta vare på sin identitet.

– Mange kaller Kirken sitt «hjem i utlandet»: Å gå i messe er gjenkjennelig og føles dermed trygt. En migrant forstår den kulturelle kodeksen i ritualet, forstår språket og opptrer dermed som en likemann eller -kvinne med representanter for majoriteten. Det gjør en til del av et fellesskap og dermed mindre alene og kanskje ensom. Kirken og menigheten blir dermed en slags utvidet familie, poengterer han. •

MED BLIKKET VENDT MOT NORDEN:

St. Maurice-klosteret i Clervaux

Et sted i Ardennene, der landskapet veksler mellom mørke granskoger og lyse kornåkre, ligger et benediktinerabbedi med en spesiell tilknytning til de nordiske land. For mange skandinaver har dette i årtier vært – og er fremdeles – et viktig fredens og bønnens fristed i en urolig og rastløs verden.

TEKST OG FOTO: NILS HEYERDAHL

Vi befinner oss i Luxemburg, der storhertugdømmet smalner til i en butt ende mot nord, tett mot Belgia i vest og Tyskland i øst. En trang dal skjærer seg dypt ned i terrenget. I bunnen renner elven Klierf. Et sted der elveløpet gjør en 180 graders sving, ligger en liten by som engang var en utpost i romernes rike. De kalte stedet «den lyse dalen». På latin: Clara valle. På fransk: Clervaux.

Det mest iøynefallende ved denne byen er en hvitkalket middelalderborg og en stenkirke med to stolte spir. Rundt disse monumentale bygningene trykker mange små hus og noen hoteller seg sammen. Men hever du blikket opp mot den mørke, skogkledde åskanten i nordvest, får du øye på et kirketårn. Der ligger abbediet St. Maurice, hvor livet er formet etter Benedikt av Nursias 1500 år gamle klosterregel.

Rolig og ufravikelig deles dagene inn i gudstjeneste, arbeide, måltider og søvn. Men ikke alt er forutsigbart: klosterets historie rommer også innslag av det uvanlige og det dramatiske.

En dansk munk fra denne kommuniteten ble biskop av København, en annen endte som krigshelt i Italia. En svensk munk derfra ble generalvikar i Stockholm katolske bispedømme. En ung islending mottok avgjørende inntrykk her, før han fortsatte sin forfatterkarriere og fikk Nobelprisen. Munkene øvet motstand mot naziregimet inntil de ble fordrevet av Gestapo

i 1941. Men etter krigen kom de tilbake. Mange fra Danmark, Sverige og Norge har i årenes løp vært på retrett her og fulgt brødrenes dagsrytme.

FRA CLERVAUX TIL GUDBRANDSDALEN

Den danske pateren Chresten Krogh tilhørte dette abbediet i 57 år. Han kjente også Norge godt. Benedikts regel sier at man kan leve som eneboer etter at man er blitt skolert i klosteret, og i 16 år var pater Krogh en avholdt prest og eneboer i Gudbrandsdalen. Da han kom tilbake til Clervaux ble han prior, i rang rett under abbeden. Etter at pater Krogh døde i

BENEDIKT AV NURSIA'S KLOSTERREGEL

Benedikt av Nursias klosterregel fra 500-tallet og den munkeordenen som vokste ut av den, har vært en sivilisatorisk kraft med store virkninger for livet i vår verdensdel. Benediktinerne drev lenge all misjon og organisert skolevirksomhet i Vesten, de var med å forme den europeiske hverdag gjennom sin *devise ora et labora* (be og arbeid!), sin dagsrytme, sine skoler, sine biblioteker, sin liturgi, sine produksjonssystemer og sin landbruksteknologi. Pave Paul VI hadde gode grunner da han i 1964 gjorde Benedikt til Europas vernehelgen.

«Jeg dro på besøk til klosteret i Clervaux. Det var kjærighet ved første blikk. Nå har jeg vært her i 31 år.»

BRODER MICHAEL JENSEN

2011, har hans landsmann, broder Michael Jensen overtatt som hoveddankeret i klosterets forbindelse til Norden. Han er nå sub-prior og økonom i abbediet, og kjenner stedets historie bedre enn de fleste:

– Ordenen er eldgammel, men denne kommunitetens historie begynner på slutten av 1800-tallet i Frankrike, da landet førte en antiklerikal politikk. Kirkelig eiendom ble beslaglagt, geistlige satt på gaten og mange presteseminarer stengt. Staten stilte krav som gjorde det vanskelig for en rekke ordenssamfunn å leve etter sine regler, og mange valgte å forlate Frankrike. En gruppe benediktinere reiste til Baronville i Belgia, men var på utkikk etter et mer egnet oppholdssted. Takket være generøse donasjoner og målbevisst innsats fra abbeden, fikk brødrene denne eiendommen i utkanten av Clervaux. Klosteranlegget ble reist i nyromansk stil, bygget med natursten fra omegnen. Abbediet sto ferdig til innvielse i 1910.

– *Hvordan kom de nordiske land inn i bildet?*

– Brødrene ønsket tidlig å vie seg spesielt til bønn om at de nordiske land måtte vende tilbake til den katolske tro. I 1907 tok de opp saken med den apostoliske vikar i Kristiania, Johannes Fallize, som selv kom fra Luxemburg; deretter tok de kontakt med Den hellige stol. Resultatet var at pave Pius X i 1910 høytidelig ga klosteret det apostoliske oppdrag å opprette og drive en «Association de prière», et bønnesamfunn for

Nordens omvendelse. Det fenget: i løpet av kort tid hadde 70 000 katolikker fra en rekke land meldt seg inn i bønnefellesskapet!

FØDT KATOLIKK?

Jeg spør broder Michael om han selv er «født katolikk», og han korrigerer meg med et smil:

– Det er det ingen som er! Jeg kommer fra en luthersk familie på Bornholm og fikk en kristen oppdragelse. Jeg har alltid vært troende, og da jeg begynte på det katolske Niels Steensens gymnasium i København ble min interesse for den katolske kirke vekket. Jeg fikk undervisning om den katolske tro av en jesuitt, og det endte med at jeg ble student og katolikk samtidig. Så tok jeg utdanning som bibliotekar, men hadde planer om å forsøke meg som jesuitt. Sammen med en eldre landsmann som kjente stedet godt, dro jeg en gang på besøk til klosteret i Clervaux. Det var kjærighet ved første blikk. Nå har jeg vært her i 31 år.

I 1919 skulle klosteret ha en ny abbed. Valget falt på en svært ung mann: Dom Joseph Alardo var bare 32 år. Alle beskriver ham som en uvanlig, karismatisk person. Under ham økte rekrutteringen til klosteret radikalt. På det meste var det nærmere 100 munkker her, i tillegg til gjestene.

Den kjente danske katolske forfatteren Johannes Jørgensen kjente stedet og anbefalte det sterkt til andre. En av dem var >

«Vi har åkrer, enger og skog som forpaktes bort og gir en viss inntekt. Helt fra sin opprinnelse i tidlig middelalder har benediktinerordenen hatt basis i jordbruket.»

BRODER MICHAEL JENSEN

den unge islendingen Halldor Laxness, som kom hit i 1922. Her traff han bl.a. den danske broder Bengt Ballin. Bengt ble en nær venn, men fikk lungebetennelse og døde etter kort tid, på terskelen til et ordensliv. Selv ble Laxness døpt og tatt opp i Kirken, 21 år gammel og tok mellomnavnet Kiljan etter en irsk helgen,

UNDER KATOLISISMENS STJERNE

Laxness var i Clervaux i til sammen halvannet år. Så reiste han videre, og utga i 1927 romanen *Den store veversken fra Kashmir*, som ble hans gjennombrudd som forfatter. Den er «skrevet under katolisismens stjerne» sa han selv. I sin selvbiografi, *Skaldetid*, gir han abbeden og stedet en vakker attest:

«Jeg kommer alltid til å minnes det hjertevarme og omfavnende smil hos denne unge prelat, som på grunn av gudfryktighet, redelighet og elskerverdighet mot alle, var blitt far for 80 klerker (...) Klosteret vokste og trivdes under hans ledelse. Åndens menn og førende personligheter innen lærdom og vitenskap foruten foregangsmenn i mange fag, for ikke å tale om landstrykere, originaler og nevrotikere, gjestet klosteret, somme for å få gratis mat, noen for å stive seg opp åndelig, andre for å ta kutten.»

Siden kom den islandske skalden til å vandre på helt andre stier. Men den siste boken nobelprisvinneren utga, 65 år etter oppholdet i St. Maurice, var en beretning om ungdomsdagene i Clervaux: *Dager hos munkene*.

Han døde i 1998, 95 år gammel og fikk etter eget ønske en katolsk begravelse. Ringen var sluttet.

FIKK FILIAL I ROMA

En annen ung konvertitt, Theodor Suhr, kom på besøk til

klosteret i 1926, for å sette seg dypere inn i Kirkens lære. Det endte med at han ba abbeden om å få tre inn i kommuniteten som novise, og fikk ja. Suhr ble siden presteviet i katedralen i byen Luxemburg og tilbragte 7 år som munk i Clervaux. Men så fikk klosteret en uvanlig anmodning fra pave Pius XI, forteller broder Michael:

– Den gamle oversettelse av Bibelen til latin, Vulgata, skulle revideres i pakt med nyere forskning innen filologi og teologi. Arbeidet skulle foregå i Roma, og paven ga Clervaux-brødrene ansvaret. Abbediet fikk en filial i Roma: det nybygde klosteret San Girolamo. Det er italiensk for St Hieronymus, han som på 3–400 tallet oversatte Bibelen til latin. En kontingent av brødrene brøt opp og dro til Roma. I 1933 fikk Suhr vervet som prior der. Han ble i 5 år, men ble så utnevnt først til apostolisk vikar for Danmark, deretter til biskop av det nyopprettede katolske bispedømmet København. Han ble en nær venn av sin kollega i Oslo, biskop Gran, og døde i 1997, 101 år gammel.

Det var forøvrig som følgesvenn og koffertbærer for ham

KRIGSHISTORIE

Med sin strategiske beliggenhet har Ardennene gang på gang har vært slagmark opp gjennom århundrene. Roy Jacobsen har skrevet en roman, *Grenser*, med akkurat dette området og dette motivet som bakteppe. Under annen verdenskrig ble et av de siste store slagene utkjempet her, da tyskerne i 1944 gikk til kraftig motangrep mot amerikanske og engelske styrker, ledet av den legendariske general Patton. Både byen og klosteret ble sterkt berørt av krigshandlingene, med sentrum i Bastogne, på belgisk side, noen få mil fra St. Maurice.

KLOSTERETS LEDERE: Abbed Michel Jorrot, flankert av Dom Bernard Boulanger (prior) og broder Michael (subprior).

jeg første gang kom til Clervaux, sier broder Michael. Suhr ville gjense det klosteret som hadde betydd så mye for ham.

ABBEDEN VAR FRANSK SPION

I årene frem mot andre verdenskrig hadde brødrene i St. Maurice nær kontakt med anti-nazistiske grupper i Tyskland og Østerrike, abbeden virket som fransk spion og klosteret tok imot politiske flyktninger og forfulgte jøder. En dansk munk i kommuniteten, Arndt Lauritzen, endte som krigshelt i Italia der han ble kjent under tilnavnet «Paulo il danese».

I 1941 banket imidlertid Gestapo på klosterets port, konfiskerte hele eiendommen og kastet ut brødrene, som ble definert som «folkefiender». De måtte flykte til Belgia. Tyskerne gjorde abbediet om til en treningsleir for SS og Hitlerjugend. Kunstverk ble ødelagt, bibliotek vandalisert, luftvernkanoner installert i kirketårnet og kirkerommet omgjort til innendørs skytebane.

Men under Ardennerlaget i 1944, der mye av Clervaux ble lagt i ruiner, ble både byen og klosteret befridd av amerikanerne. Brødrene kom tilbake og livet vendte etterhvert tilbake til det normale.

– Et stort og nødvendig restaureringsarbeid ble satt i gang. Eksteriørene er de samme som før, men innvendig ble både kirke og det flotte biblioteket helt annerledes. En tung, byzantinsk inspirert stil med mange ornamenter og fresker, ble avløst av en langt mer nøktern og nøysom stil, med store, rene flater. Engasjementet for Norden ble etterhvert dreiet mer i økumenisk retning, og fra 1961 ble abbediet involvert i bønneuken for kristen enhet. En av de ivrigste på dette felt, pater Bernard Muller var flere ganger i Norge og preket bl.a. i Stavanger domkirke under bønneuken.

STÅR PÅ FLERE BEN

St Maurice er fremfor alt et åndens sted, der alt fra dagens

NORSK RETRETT

I 1965 ble det holdt en norsk retrett i St. Maurice-abbediet, ledet av dominikanerpater Hallvard Rieber-Mohn. Blant de 25 deltagerne var Karin Bongard, Mette Eidem, Brita Paus, Sverre Bagge, Gunnar Danbolt, Jacob og Sophie Dahl, Lars Roar Langslet og forfatteren av denne artikkel. En hyggelig overraskelse var et besøk av biskop Mangers, som da hadde trukket seg tilbake som biskop av Oslo og bodde som pensjonist i Luxemburg. På denne tiden var det ca 60 munk her, blant andre komponisten Paul Benoit og de anerkjente middelalderspesialistene Jean-Pierre Muller og Jean Leclercq. I dag bor det 17 munk her.

gjøremål til arkitekturen skal tjene det indre liv. Men hva med den materielle siden av dette: hva lever de av?

– Vi står på flere ben. Vi har åkrer, enger og skog som forpakes bort og gir en viss inntekt. Helt fra sin opprinnelse i tidlig middelalder har benediktinerordenen hatt basis i jordbruket. Vi har også en liten forretning som selger sakrale gjenstander, bøker og CD-er. Vi har nettopp utgitt en ny CD med vår egen liturgiske sang. Vi har et hotelleri der gjestene betaler for seg. Og mange av brødrene her er så gamle at de mottar pensjon fra staten. Dertil hender det at vi får donasjoner og arv fra velgjørere.

Mange nordmenn regner seg som venner av dette klosteret, og vender fra tid til annen tilbake hit for å leve noen dager i nær kontakt med det monastiske liv, med gregoriansk sang og bønn. Det er mange rom i hotelleriet som prioren, Dom Bernard Boulanger bestyrer. Tidligere i år holdt Liturgikommisjonen for den norske bispekonferanse et flere dagers arbeidsmøte her, generøst invitert av den nåværende abbed, Dom Michel Jorrot. Også slik holdes forbindelsen til Norge og Norden levende. •

«Besøkene fra denne gruppa blir satt stor pris på av beboerne, både barn og foreldre.»

IDA MEESKER KJERKOL, ILA MOTTAK

#SHAREJOURNEY

Pave Frans lanserte 27. september holdningskampanjen Share the Journey i samarbeid med Caritas. Målet er å bringe flyktninger, innvandrere og lokalsamfunn nærmere hverandre. I sosiale medier markeres den med emneknaggen #ShareJourney.

EN HÅND å holde i

To søstre i sommerkjoler, store smil og lange fletter kommer springende mot de frivillige i resepsjonen på Ila mottak. Det er stor gjensynsglede. De frivillige blir overøst med klemmer og entusiasme.

TEKST OG FOTO: FLYKTNINGRÅDGIVER KRISTIN TYNES VÅGEN

På aktivitetsrommet på asylmottaket har det allerede samlet seg en del barn, og noen av foreldrene er også med. Det er mye lyd, latter og skrål på ulike språk. To av de voksne frivillige samler barna i en ring. De ønsker velkommen og begynner å synge en sang med bevegelser barna tydeligvis drar kjensel på. Sangen er på norsk og handler om ulike følelser.

GLEDE

De begynner med følelsen glede.

- Kan dere navnet på en annen følelse?
- Jaaaa! roper barna ivrig.
- Sint! Lei seg!

Barna synger med på de strofene de kan og deltar med stor begeistring. Dette er barn som har kommet sammen med foreldrene sine for å søke asyl i Norge. De fleste kommer fra Syria og Eritrea. De bor på Ila mottak mens de venter på svar på asylsøknaden sin, eller på å bli bosatt i en kommune. Det bor nå rundt 30 barn på Ila mottak. Barn i skolealder går på Sagene og Ila skole, men det er et stort behov for aktiviteter på ettermiddagstid.

ANSIKTSMASKER

Dagens hovedaktivitet er maling av

ansiktsmasker. Barna ser ut til å kose seg med alle fargene, og holder stolt opp maskene sine etter de er ferdige. Gjennom lek, maling og dansing ønsker Caritas å gi barna opplevelse av en normal barndom for en liten stund. Målet er at de gjennom disse aktivitetene skal oppleve glede, mestring og lære seg mer norsk.

– Når barna er med på aktivitetene er de så fornøyde! forteller Milka fra Eritrea, mor til to av guttene.

– Jeg skulle gjerne hatt aktiviteter her flere dager, legger hun til.

Hun sier at guttene hennes har likt spesielt godt å male og danse sammen med Caritas-gjengen.

– De kommer ofte hjem og synger sanger

de har lært på både norsk og engelsk. De husker sangene de har lært!

GODE OPPLEVELSER

Ida Meesker Kjerkol, barnefaglig ansvarlig ved Ila mottak, skryter av de frivillige fra Caritas.

– Hver torsdag ettermiddag står barna klare og vet hva som skal skje. Besøkene fra denne gruppa blir satt stor pris på av beboerne, både barn og foreldre. Caritas-gruppa kommer med en hel gjeng frivillige. Det er nok hender til at alle barna får ei hånd å holde i når man samles i en ring. Vi merker at denne gruppa bidrar til en god opplevelse for barna. Ingen står utenfor eller blir glemt. Alle får oppmerksomhet, hele veien.

NÅR KOMMER DERE TILBAKE?

Dagens aktiviteter går mot slutten.

– Kan vi ikke ta den sangen vi bruker å ta? spør en av guttene.

Både voksne og barn samler seg igjen i en ring, noen litt mer trøtte enn for to timer siden, mange enda mer energiske. Alle er med på den siste sangen. Klemmer blir gitt og spørsmålet som blir gjentatt flest ganger er:

– Når kommer dere tilbake neste gang? •

FAKTA

- Caritas Norge arrangerer aktiviteter for barn og unge på oppdrag fra UDI, på ulike asylmottak på Østlandet og Vestlandet
- Aktivitetene som tilbys er dans, maleverksted og integrerende lek.
- Dette ledes og gjennomføres av lokale Caritas-grupper
- Ila mottak i Oslo er ett av flere asylmottak hvor aktivitetene foregår

1 NORGE

Vår nye nuntius

► Erkebiskop James Patrick Green ble onsdag 18. oktober utnevnt av pave Frans til apostolisk nuntius (pavelig sendemann) til Norge. Han er allerede apostolisk nuntius til de øvrige skandinaviske land, Sverige, Island, Danmark og Finland, og har presentert sine akkreditiver til statslederne i disse landene. Mgr. James Patrick Green har lang fartstid i det pavelige diplomati. I 2006 ble han utnevnt til titulærerkebiskop av Altinum (dagens Altino) og ordinert til biskop.

3 BERGEN

VIETNAMESESISK KORSAMLING

► Vietnamesiske kor i Oslo Katolske Bispedømme – fra Stavanger, Kristiansand og Haugesund – samlet seg i St. Paul menighet i Bergen fredag 6. til søndag 8. oktober. Det var den vietnamesiske gruppen i St. Paul menighet, med Pastor Nguyen Quoc Tao i spissen, som organiserte korsamlingen. Totalt var det 170 deltakere. Målet var å bygge vennskap og fellesskap, støtte hverandre i troen og finne glede ved å synges Guds navn. Dermed var det mange varierte aktiviteter i løpet av helgen, fra bli kjent til morgentrim og felles dugnad; fra sightseeing i Bergen by night og en tur til Fløyen på dagtid. Det var mye korøving sammen, og i grupper. St. Paul menighets organist og kantor Amund Dahlen var også tilstede med en sangtime som var både lærerik og morsom. Helgen var hektisk men utrolig gøy, sier deltakere. Hver dag ble det feiret messe og på lørdag var menigheten invitert til en flott og variert konsert.

Norge rundt

2 BÆRUM

Ny menighet i Eikeli

► Biskop Bernt Eidsvig Can.Reg. har besluttet å opprette en ny menighet i den nordøstlige delen av Bærum kommune nærmest Oslo, og et tilgrensende område i Oslo vest. Menighetens navn blir St. Elisabeth menighet, etter Den hellige Elisabeth av Ungarn/Thüringen (1207–1231). Sognekirken ligger på Eikeli, og har i rundt 40 år vært betjent fra Mariakirken i Asker og Bærum katolske menighet på Stabekk. Anlegget på Eikeli har vært under betydelig oppussing den seneste månedene, og vil bestå av både kirke, forsamlingslokaler, presteboliger og kontorer. Drøyt 2100 katolikker vil sogne til den nye menigheten, som opprettes

19. mars 2018, på høytiden for Den hellige Josef, jomfru Marias brudgom. P. Louis Dang Quang Tien blir menighetens første sogneadministrator. Oslo katolske bispedømme vil fra denne datoen bestå av 25 menigheter og ett kapelldistrikt.

KART: FREEVECTORMAPS.COM

4 MARIAHOLM / ØYEREN

Samlet 58 prester fra Oslo og Trondheim

► 2.– 5. oktober samlet 58 prester fra Oslo katolske bispedømme og Trondheim stift seg på Mariaholm. Årsberetningen fra biskopen og rådene, og utveksling av informasjon og spørsmål med bispedømmets administrasjon, er en vanlig del av dagsorden. I tillegg ble det i år arrangert et seminar om gravferd, Wolfgang Plagge presenterte et musikalsk streiftog gjennom historien og biskop Bernt Eidsvig fortalte om DKKs misjon i Norge, i lys av vår sammensatte virkelighet. Informasjon fra Caritas og NUK avrundet programmet.

Messene ble feiret av p. Myron Kuspys (som ble ordinert i år), p. Paulus Pham Huu Y og p. Arne Fjeld OP (som i år feiret 25 og 50 år som prest) og biskopen, som feiret rekviemmessen for alle avdøde prester og diakoner.

5 OSLO

FIKK ÅRETS ÆRESPRIS

► Norges Unge Katolikker (NUK) har delt ut sin årlige ærespris. I år gikk den til Sta. Katarinahjemmet: – Vi ønsket å vise søstrene at vi setter utrolig stor pris på dem, sier NUKs generalsekretær Henrik Emil Greve. Æresmedlemskapet ble overbragt sr. Katarina Pajchel under NUKs landstyremøte på Mariaholm søndag 10. september. På Sta. Katarinahjemmets egne nettsider sier priorinne sr. Anne Bente Hadland: – Ja, dette setter vi veldig stor pris på. Jeg er bare én av mange som har fått avgjørende impulser i Kirkens

ungdomsarbeid: fellesskap i tro og hjelp til å reflektere over sitt kall som kristen.

6 TRONDHEIM

Vigsling av Olavsalteret i Trondheim

► Etter høymessen 25. juni ble det tredje av i alt fire alter i St. Olav domkirke vigslet av biskop Bernt Eidsvig. (De to som er vigslet tidligere er høyalteret og Mariaalteret, mens dåpsalteret fremdeles gjenstår.) Vigslingen av Olavsalteret må sies å være ett av høydepunktene i kirkens korte historie; man kan med en viss rett også si at det er det mest betydningsfulle Olavsalteret i vår kristenhet, som det ble sagt under høymessen. En relikvie av Sta. Birgitta ble lagt i alteret. Det sies at Sta. Birgitta selv valfartet til Trondheim i 1340 og besøkte helgenkongens grav.

7 MOSJØEN

Jubileum

► Den Hellige Ånds menighet i Mosjøen feiret 5. oktober sitt 20-årsjubileum, og 14-årsjubileum for hele sognet. Den Hellige Ånds Kirke ble vigslet av Biskop Gerhard Goebel 5. oktober 1997. Medcelebrant var mgr. Torbjørn Olsen. Menigheten ble et eget sogn fra 5. oktober 2003, etter utskillelse fra St. Eystein Menighet i Bodø. Den Hellige Ånds menighet omfatter alle kommuner på Helgeland, unntatt Rødøy. Hovedsete er i Den Hellige Ånds Kirke i Mosjøen (1997). Sognet består i tillegg av Vår Frelsers Kirke på Selfors (1971), samt Mariakapellet i Sørsolvær (Sacellum Sanctae Mariae in Insula Sørsolvær) (2008). Messesteder for øvrig: Nesna, Brønnøysund, Sandnessjøen og Træna. Før menigheten ble eget sogn ble det betjent av Sognepresten i St. Eystein Menighet (1997-2003). På den tid var dette p. Torbjørn Olsen (nå: Monsignor).

LÖGBERG: Her ble det islandske alltinget etablert rundt 930 e.Kr. FOTO: Wikimedia.

1 ISLAND

Kritikk for å ha utradert Downs syndrom

► På Island resulterer nesten 100 prosent av alle graviditeter hvor det er konstatert Downs syndrom i abort. Den islandske forskeren Kari Stefansson kritiserer landet for å ha utradert Downs syndrom.

Den katolske, amerikanske skuespilleren Patricia Heaton twitrer at Island ikke har eliminert Downs syndrom, men ganske enkelt «dreper alle som har det. Stor forskjell!» Ifølge statistikk fra 2015 aborteres 98 prosent av barn med Downs syndrom i Danmark, 77 prosent i Frankrike og 67 prosent i USA. (Catholic Herald)

3 VATIKANET

NÆRMERE HELGENSTATUS

► Pave Johannes Paul I som var Kirkens overhode i bare 33 dager er et viktig skritt nærmere helgenstatus. Pave Frans har erklært at Johannes Paul var en ærverdig Guds tjener, det andre av fire trinn på veien som kan føre til kanonisering. Det neste steget er saligkåring, som krever at Vatikanet bekrefter at den tidligere pavens innsats har ført til et mirakel. Deretter kreves det ytterligere ett mirakel før han eventuelt blir en av den katolske kirkens helgener, i likhet med blant annet hans etterfølger Johannes Paul II. 81 av historiens 266 paver er blitt helligkåret, mens 14 andre er på ulike trinn på veien til helgenstatus.

Verden rundt

MESSE: Pave Frans feirer messe i basilikaen Vår Frue av Guadalupe i Mexico City. FOTO: ALETIA7/Marko Vombegar.

2 MEXICO

Farligst for prester

► Mexico er det latinamerikanske landet som er farligst for prester, viser en rapport fra Catholic Multimedia Center (CMC). For niende år på rad er Mexico utpekt til det mest voldsutsatte landet.

19 prester og to legfolk er myrdet mellom 2012 og 2017. Spesielt ille har det vært i 2017, ifølge rapporten, med fire mord, to kidnappingsforsøk samt hundrevis av trusler og utpressingsforsøk mot prester og biskoper.

CMC oppfordrer den mexicanske regjeringen om å garantere for presters sikkerhet.

KART: FREEVECTORMAPS.COM

4 SVERIGE

Gudstjenester – minutt for minutt

► Sverige er blant verdens mest sekulariserte land, men almenkringkasteren SVT tv-overfører likevel flest gudstjenester i hele Norden: 60 i året mot åtte i Norge. Nå vil de sende enda flere og har tatt kontakt med Den katolske kirke i Sverige for å direkte sende katolske messer.

– Katolske messer er en selvsagt del av vårt tilbud, sier redaktør Johannes Söderberg i SVT til Katolskt Magasin.

ST. ERIKS
KATEDRAL: Den
katolske domkirken i
Stockholm.

VALGETS VINNER:
Sebastian Kurz, Det
konservative folkepartiets
leder. FOTO: Wikimedia.

6 ØSTERRIKE

Forventninger til den nye regjeringen

► Etter parlamentsvalget i Østerrike, forventer landets biskoper at den nye regjeringen vil arbeide «etter beste kunnskap og tro for alle i Østerrike og for det felles gode». Biskopenkonferansen mener regjeringens viktigste utfordringer er at alle må ha en lønn de kan leve av, solidaritet mellom generasjonene, åpenhet for folk på flukt og etablering av en mer bærekraftig livsstil. (kpa)

7 FILIPPINENE

Protester mot henrettelser

► Jesuittene på Filippinene slutter seg til de mange innen Kirken som protesterer mot alle henrettelser i Duterte's narkotikakrig: «Vi kan ikke bygge en nasjon på det filippinske folkets døde kropp. Man kan ikke bekjempe det onde med pistoler og kuler», skriver de. Jesuittene deler dermed kardinal Tagles anmodning til «samvittigheten til dem som produserer og selger narkotika og samvittigheten til dem som dreper også uskyldige mennesker». (Vatikanradioen).

DUTERTE: Jesuittene
protesterer mot president
Dutertes krig mot
narkotika.

5 ARGENTINA

BISKOPER OG DE FATTIGE

► Den argentinske biskopenkonferansens nye leder, biskop Oscar Ojea, i pave Frans hjemland, vil ha kirken bedre inkludert i samfunnet. «Vi skal jobbe for at ingen blir utestengt,» sier biskopen til avisen La Nación. «Vår plass som prester er på folkets side, spesielt blant våre fattige brødre og søstre,» understreker Ojea. «Vi må hjelpe alle unge som står i fare for å bli avhengige av narkotika eller som allerede er det. Ingen skal bli stigmatisert på grunn av dette». Biskopenkonferansen planlegger for et besøk av paven i hans hjemland, og den nyvalgte lederen skal møte Argentinas president, Mauricio Macri, før nyttår.

CÓRDOBA:
Katedralen i
Córdoba, Argentina.
FOTO: Wikimedia

NY SERIE

De fleste katolikker i Norge er innvandre-
re. Ofte snak-
ker vi om dem
med kollektive
termer: «vi-
etnameser-
ne», «polakkene», «filippinerne».
Det er lett å plassere dem i bås
og glemme at hvert individ har en
historie. I en serie under vignetten
De kom og ble lar Elisabeth Solberg
oss møte noen av dem.

– Livet har to reiser

Vietnameseren Thanh (51) kom alene til Norge som tenåring på 1980-tallet. I dag har han egen familie og en god jobb. De er alle aktive i den lokale katolske menigheten.

TEKST: ELISABETH SOLBERG FOTO: ØYSTEIN KLAKEGG

I Vietnam finnes det en type trær som vokser i skrinne jord, men klamrer seg fast med solide røtter og står støtt, selv om vinden tar krafttak i grenene. I Vietnam finnes det mennesker som lever og har levd under harde kår, men som er rotfestet i en solid kultur og står fjellstøtt, om det er aldri så stormfullt rundt dem. Thanh er en slik. Allerede som barn møtte han motbør og krig, men den sevjen som renner gjennom årene hans, nærer seg av generasjoners rike, kulturelle grøde.

– Jeg vokste opp i en landsby ikke langt fra Saigon, med mor, far, tre søsken og besteforeldre. Det var krig i landet, og amerikanerne kjempet i sør mot kommunistene fra nord. Familien vår var enkle, arbeidsomme folk, som ikke forstod seg på politikk eller ideologier, men vi hadde en grunnfestet katolsk tro, som vi hadde fått overlevert gjennom et par århundrer. Alle menn over 18 år ble kalt ut i krigen. De ble tvunget til å velge side blant de krigførende partene. Far valgte amerikanerne, fordi han visste at disse var kristne og ville la ham få praktisere sin tro.

Mange av Thanh's forfedre var blitt martyrer, for under de ulike dynastiene på 17- og 1800-tallet så man med ublide øyne på kristendommen, så de kristne måtte utøve sin tro i hemmelighet; hver dag var en kamp. Det blir seige, slitesterke røtter av slikt.

– Vår tro er bygd på blod, sier Thanh stille. – Far måtte dra langt bort fra familien, og mor satt igjen med fire barn, foreldre og svigerforeldre å ta seg av. Siden far nå ikke kunne forsørge familien, måtte hun også skaffe nok midler så vi kunne overleve. I den vesle landsbyen var det knapt noen menn igjen, kvinnene var stammene i samfunnet!

KIRKEN ET HJEM

Kirken lå i byens sentrum, og husene var organisert rundt dette midtpunktet. De troende betraktet kirken som sitt annet hjem, og nå ble presten alle familienes farsskikkelse.

– Mor stod opp før klokken fem hver morgen, minnes han.

– Hun laget frokost, og så måtte vi gå med kaffe til presten og vekke ham. Det første presten sa da han våknet, var: «Hvor er min kaffe?» De barna som ministrerte i messen, gikk til sakristiet og la frem det presten trengte for messefeiringen. Så

gikk familien til morgenmesse. Vi hadde våre faste bønnestunder og ritualer, dette var en dyd. Jeg forstod vel ikke meningen med det da jeg var liten, jeg aksepterte det som en vane.

Men med den ballasten har Thanh stått rak når det senere i livet stormet som verst.

De startet dagen med å gi – kaffe til presten, ris til de buddhistiske tiggermunkene, støtte til familier i nød – i stor takknemlighet til Gud for livet og for kjærligheten. Faren så de bare en sjelden gang. I april 1975 var krigen over, og faren kom hjem. Sør-Vietnam hadde overgitt seg, og opprømte og glade spurte de faren: «Er det fred nå?» Han bare gråt stille.

– Kommunistene kom og tok ham med seg for å gi ham to ukers omskolering, som de kalte det. I virkeligheten ble han satt i konsentrasjonsleir. Der ble han utsatt for tortur og systematisk, ideologisk hjernevasking; han kom aldri tilbake derfra. Myndighetene konfiskerte huset vårt og alt vi eide, og vi ble transportert til et sted midt i skogen som ble kalt «Den nye, økonomiske sone». I løpet av én natt hadde vi ingen ting igjen.

I leiren jobbet de, men fikk lite mat. Om ettermiddagen var det undervisning i kommunistisk ideologi.

– Vi ble oppfordret til å angi hverandre. Da ville vi få fordeler, som større matrasjoner eller sukkertøy. Det var nesten som et slags forvrengt skriftemål. Vi måtte skrive ned hva våre foreldre hadde gjort i løpet av dagen. Slik ville kommunistpartiet prøve å splitte familiemedlemmene. Man ville terrorisere og så splid. Vi ble forvirret, vi var jo bare barn.

SAMHOLD OG VERDIGHET

Troens jordsmonn var blitt skrint, men røttene holdt stand og i utløpernes seige favntak klamret de familien sammen.

– Mor sa: «Vi må beholde vår verdighet, kristne angir ikke hverandre, de farer ikke med løgn for å få egne fordeler.» Det var tøft for oss barna å ikke gi etter for fristelsene. Naturligvis fantes det ingen kirke i nærheten, så vi kristne samlet oss i skjul. Vi tente et vokslys og la to trepinner i kors. Så ba vi Fadervår mens vi holdt hverandre i hendene. Noen fortalte historier fra Bibelen etter hukommelsen.

Thanh innså etter hvert ritualenes betydning. Troen og den faste trospraksisen holdt dem oppe i den vanskelige tiden.

– Vi hadde en onkel som bodde ved

kysten, og ham fikk vi enkeltvis lov til å treffe nå og da. Han hadde kontakt med båteiere, og slik begynte jeg og søsteren min etter noen år å planlegge å forlate landet. Vi så ingen fremtid i et undertrykkende diktatur og ville derfor prøve å komme til et fritt land. Vi ble stuert sammen med mange mennesker i en liten båt. Flukten lyktes ikke; kommunistene oppdaget oss, og vi ble sendt tilbake til den «økonomiske sonen».

FLUKTEN

Mer enn ti ganger forsøkte Thanh å flykte. To ganger havnet han i fengsel.

– En gang tok kommunistene oss med til en liten landsbyskole og splittet gruppen i to, slik at menn over 18 år ble plassert i ett klasserom, kvinner og barn i naborommet. Kommunistene tok alt av verdisaker fra oss, og så begynte de å skyte flyktningene i det andre klasserommet, én etter én. Vi satt lamslått av redsel og lyttet til skuddene og ventet på tur. En liten gutt, som ikke forstod noe av hva som skjedde, begynte å rable på tavlen. To av krittstrekene formet et tydelig kors. I det samme kom månen frem og som en

lyskaster flombelyste den korset, som plutselig skinte i alle regnbuens farger. «Et mirakel», utbrøt en dame. Vi stirret på tavlen, og i en bølgebevegelse knelte vi alle ned på gulvet. De kristne ba til sin gud, buddhistene fremsa sine bønner, og all frykt forlot oss. Det skylte en trygghet og en styrke gjennom oss. Nå kunne vi møte døden, himmelriket ventet. Da med ett stoppet skytingen. De gjenlevende over atten år ble sendt i fengsel, vi andre fikk dra tilbake dit vi kom fra.

Thanh var 14 år da han prøvde seg på en ny flukt. Båten var en gammel treholk, 12 meter lang og fem meter bred. Den ble fylt med 66 flyktninger og sendt til havs.

– Dette var i november, da stormene ulte og sjøen gikk høy. I timer og dager drev båten rundt i uværet. Plankene knaket, og etter hvert begynte de å løsne under påkjenningen fra det opprørte havet. Til slutt holdt båten på å gå helt i oppløsning. Alle om bord visste at livet hang i en tynn tråd, vi ville drukne i løpet av den neste timen.

REDDET

Thanh gikk opp på et kahyttak for å være alene med Gud. Han ba om å få dø med fred, han ønsket en vakker død. I bønnen forberedte han seg på å komme til Himmelriket, men han ga også et løfte til Gud om at livet hans skulle bære frukt, om han fikk leve videre på jorden. Daglig skulle han gjøre en innsats for sin tro.

– Da det så mørkest ut, dukket det opp en båt; den viste seg å være norsk. Mannskapet hadde sett vår prekære situasjon og kom oss til unnsetning. Alle ble reddet. Båten tok oss med til en flyktningleir på en øy utenfor Malaysia. Også i denne leiren ble livet vanskelig. Vi flyktninger bygde hytter og begynte en ny, men foreløpig tilværelse. Vi fikk matrasjoner fra FN, men de som jobbet i leiren, stjal ofte deler av rasjonene, som de solgte på det svarte markedet. Likevel var det aller viktigste for oss at vi hadde overlevd og hadde fått vår frihet. Vi kunne bevege oss hvor vi ville, vi kunne tenke

«Troen har alltid fulgt meg, og kirken har vært mitt annet hjem, så jeg oppsøkte kirken også i Norge.»

og si hva vi ville, og vi kunne utøve vår tro. Vi hadde fått tilbake vår verdighet.

TIL NORGE

I leiren bygde Thanh et lite bønnehus til de kristne, og han underviste barna i leiren og aktiviserte dem om kvelden. Etter to år ble han sendt til Norge.

– Det var et ukjent land for meg, jeg visste knapt hvor i verden det befant seg!

I sandaler og tynne klær trådte 16-åringen ut i vinterkulda på Fornebu. Han ble fraktet til en liten innlandsby, der han ble plassert i en leilighet, helt alene, uten å kjenne et menneske og uten å kunne noe annet språk enn sitt morsmål. I kjøleskapet fant han totalt ukjent mat: grovbrød, geitost, fårepølse og røkt makrell. Da følte han seg alene på kloden. Men innsatsviljen og pågangsmotet drev ham fremover.

– Jeg måtte kjøpe en ordbok på engelsk, for det fantes ingen vietnamesisk-norske ordbøker den gang. Derfor måtte jeg lære meg engelsk, samtidig med at jeg lærte norsk. Etter hvert fikk jeg gå på et halvt års norskkurs, og da det ble behov for en som kunne organisere ungdomsaktiviteter i den katolske kirken i en større by, påtok jeg meg jobben og flyttet dit.

Thanh fullførte videregående opplæring og gikk siden gjennom en universitetsutdannelse.

TROENS BETYDNING

– Troen har alltid fulgt meg, og kirken har vært mitt annet hjem, så jeg oppsøkte kirken også i Norge. Der traff jeg andre vietnamesere, for mange hadde kommet til Norge som flyktninger. Vi dannet kor og sang i messen, i den første tiden på vietnamesisk, senere på norsk. Vi malte og vasket kirken i fritiden og organiserte et ungdomsarbeid. Etter skoletid ga vi

leksehjelp, spilte musikk sammen og laget litt enkel mat. De fleste unge som flyktet til Norge på den tiden, hadde ikke foreldre, så vi ble som brødre og søstre. Med årene bygde vi også opp kontakten med norske troende.

Det var – og er fremdeles – stor aktivitet i det vietnamesiske miljøet. Det er viktig for vietnameserne å praktisere sin tro, det vil også si å sette den ut i praksis. Da jobber man i fellesskap mot et mål.

Thanh har et inntrykk av at norsk kristendom er litt kategorisk.

– I Vietnam er man ikke så opptatt av synd. Alle gjør vi feil av og til, men vi ser fremover mot nye sjanser. Kanskje er det i vår kultur også iblandet ideer fra andre religioner i Østen. For eksempel har tanken om reinkarnasjon hatt en viss innflytelse på oss, i den forstand at vi hele tiden ser de nye mulighetene dette livet byr på. Jesus betyr mye for vår tro. Men vi er også glad i jomfru Maria. Det er helt naturlig. Husk på, i vårt hjemland var far lite til stede, så mor passet på oss. Da er det innlysende at vi har et forhold til Maria, Jesu mor. Vi ber om hennes forbønn, og så er vi takknemlige. Vi som er fra et land i krig, ber gjerne for andre, og «gi oss i dag vårt daglige brød» har en helt spesiell betydning for oss.

FAMILIE OG JOBB

Thanh giftet seg og fikk familie. I dag jobber han og kona, og barna går på skole. De føler stor tilknytning til kirken. På spørsmålet om det er vanskelig å være troende i et så sekularisert land som Norge, blir han ettertenksom og svarer nølende:

– Egentlig ikke. Trosritualene, som jeg som barn ble flasket opp med, har gitt meg næring gjennom livet. Riktignok står vi ikke opp klokken fem, men vi ber sammen om

morgenen, ber ved måltidene og har en samlingsstund om kvelden, da blant annet ett av barna leser et stykke fra Bibelen. På skolen får barna impulser fra et samfunn som fokuserer mye på naturvitenskap og humanisme. Eldstesønnen min ønsker fra tid til annen å diskutere tro og tvil med meg. Han kommer fra skolen med argumenter mot Guds eksistens. Jeg kan ikke argumentere på samme nivå, vår tro er enkel, jeg er ikke flink med teologi. Men jeg kan snakke ut fra mine erfaringer. Gud er en sentral del av mitt liv, jeg vet at Gud finnes. Jeg trenger Gud i gode og onde dager, og jeg har erfart at han er til stede. Det er fint å snakke om slikt med min sønn. Jeg er ikke opptatt av å vinne diskusjonen, men jeg vil gi ham noe å tenke på.

Thanh opplever ikke fortiden som traumatisk; stormene har stilnet, og treet står like støtt.

– Vi bygger på den sterke troen til våre forfedre. Dessuten har vi, som jeg sa, Østens kultur i oss. For oss er tanken om yin og yang viktig; det er en relasjon mellom kontraster – mann og kvinne, liv og død. Livet bringer gode og onde dager. Ingen ting varer evig, vi må lære oss å akseptere det. Døden er naturlig. Gud er med i det hele, og troen på ham gir håp. Med håp kan man bygge opp kjærlighet. I vårt dagligliv er tro, håp og kjærlighet bærebjeltene.

DE TO REISENE

Hvordan gikk det så med Thanh's øvrige familie? Søsteren kom til Australia. Brødrene hadde også prøvd å flykte, men kom i fengsel og befinner seg fremdeles i Vietnam. Thanh traff sin mor igjen et par ganger, men nå har hun vært død lenge. Faren svant hen etter syv harde år i konsentrasjonsleir, 46 år gammel.

– Jeg fikk treffe ham én gang for han døde. Jeg vil aldri glemme de siste ordene han sa til meg: «Mennesket har to reiser i livet. Når man er yngre, reiser man ut og oppdager verden, når man blir eldre, reiser man innover og tenker tilbake på hva man har gjort i livet, man ransaker sin sjel og forbereder seg på det neste livet.» •

Guds uforståelige kjærlighet

Et dilemma som teologer, filosofer og alminnelige troende har slitt med: Hvordan kan en allmektig og god Gud tillate det onde i verden?

TEKST: GEORG FR. RIEBER-MOHN

Første pinsedag 1822 var det festgudstjeneste i Grue kirke i Hedmark. I kirkerommet var samlet 5-600 mennesker i sine fineste søndagsklær, og den gamle stavkirken var fylt til trengsel. Mange barn var med, og noen skulle døpes. Sogneprest Iver Hesselberg prekte sterkt og klart om Herrens allmakt; han var kjent for sin prekenbegavelse. Det sentrale tema denne pinsesøndagen var naturlig nok Den Hellige Ånd og de «tunger av ild» som kom ned over disiplenes hoder denne femtiende dagen etter Kristi oppstandelse. Mot slutten av prekenen hørtes en buldring, nærmest et brak, og en søyle av ild steg opp etter en av veggene. Den gamle, knusktørre kirken var mettet med flere lag av tjære, og ilden spredte seg raskt, også fordi det blåste en sterk vind ute. Det oppsto full panikk i kirken. Folk stormet mot utgangsdørene, men tragedien var at disse slo innover. De grusomste scener utfoldet seg. I dødsangst ble mennesker som dyr og tenkte bare på å berge eget liv. De svakeste ble klemt og trampet i hjel og led kanskje mindre enn dem som ilden tok fatt i. Kort fortalt: 116 mennesker døde denne pinsedagen, de fleste kvinner og barn. Heten hadde vært så sterk at ingen – med ett unntak – kunne identifiseres, og levningene fikk plass i fire kister.

Sognepresten var kommet seg ut i

live. Et kjernepunkt i talen han holdt ved fellesbegravelsen noen dager etter katastrofen, var at denne ikke kunne ha skjedd uten Guds viten og vilje, men at mennesket ikke kan dømme Gud. Han er for stor til det, og Hans veier er ikke våre veier. Trøsten finner vi små mennesker i Kristi offerdød og oppstandelse. Og Guds barmhjertighet er ubestridelig.

DET ONDES PROBLEM

Men om ikke sogneprest Hesselberg anklaget Gud for denne uhyggelige brannen, som skapte så ufattelige lidelser for så mange mennesker, er det andre som ikke har veket tilbake for det. Filosofen og forfatteren Peter Wessel Zapffe (1899-1990) skrev boken «Lyksalig Pinsefest». Boken er formet som en diskusjon mellom fire menn, basert på brannen i Grue kirke, og er i realiteten en anklage og avvisning av kristendommens tro på kjærlighetens og barmhjertighetens Gud.

Den engelske filosofen John Stuart Mill (1806-1873) var på samme linje og uttrykte seg slik: «Dersom det eksisterte en allvitende, allmektig og allgod Gud, ville det ikke finnes noen ondskap, for i sin allvitenskap ville han vite om den, i sin allmakt ville han ha gjort noe med den, og i sin allgodhet ville han ønske å gjøre noe med den. Derfor, hvis det finnes

ondskap – og det gjør det vitterlig – så finnes ingen slik Gud».

Dette er et resonnement ingen reflektert kristen kan kimse av eller enkelt avvise. Det er kanskje den vanskeligste utfordring vi kristne kan møte. Mange troende filosofer og teologer har behandlet spørsmålet, men jeg er ikke kjent med at noen har gitt et fullgodt svar. Det er neppe mulig. Drøftelsen skjer oftest under overskriften «Det ondes problem», men den er tvetydig og krever en utdypning. Det bør sondres mellom de onder som mennesker bevisst fremkaller, altså ondskap, og de onder som inntreffer tilsynelatende tilfeldig, som f.eks. jordskjelv, ras og andre naturkatastrofer. Den menneskelige ondskap synes å være uten grenser, og i nyere historisk tid har den kulminert i tragedier som holocaust, folkemordene i Kambodsja og Rwanda og de mange terrorhandlingene som stadig finner sted i vår tid.

At kjærlighetens Gud ikke griper inn og stanser den slags grusomheter, kan være vanskelig nok å forstå. Men her gir det, med troens blikk, en slags mening å vise til at Gud har utstyrt mennesket med en fri vilje – til å velge det gode eller det onde. Denne friheten er enestående i skaperverket og en følge av Guds vilje med mennesket. Det er begripelig at Gud ikke «kaller tilbake» denne friheten ved

«Det er vanskelig å fatte at Gud, som i sitt vesen er kjærlighet, kan tillate at de største lidelser tilfeldig rammer totalt uskyldige mennesker.»

å intervenere mot ondskap som utfolder seg på jorden. Den annen side av denne friheten er jo at den gir oss muligheten til å velge Guds veier, som fører like frem til Hans evige tilværelse. Og her er vi ved selve kjernen i Guds plan med mennesket – som skapt i «Guds bilde».

FORSØK PÅ Å FORSTÅ

Men det er vanskelig å fatte at Gud, som i sitt vesen er kjærlighet, og som elsker menneskene så høyt som Kristi offerdød viser, kan tillate at de største lidelser tilfeldig rammer totalt uskyldige mennesker. Troende kristne blir svar skyldige når de konfronteres med slik meningsløshet.

Den katolske prest og forfatter Robert Barron viser til Augustin og Thomas Aquinas, som begge skal ha søkt en forklaring i at Gud tillater de største tragedier å skje for at resultatet til slutt skal bli et større gode. Barron er selv inne på at dette synes en smule lettvindt, og jeg skal ikke motsi ham i det. For å bli konkret: Om brannen i Grue kirke medførte en rekke sikkerhetstiltak i kirkebygninger, og resultatet er at mange branner er blitt hindret i årene etterpå, er det vel og bra. Men det er ubegripelig at ikke dette sikringsarbeidet kunne bli initiert og gjennomført uten en tragedie av et slikt omfang som brannen i Grue. Men den store St. Thomas har naturligvis

ikke tenkt så konkret. Han anførte blant annet at «noe godt ikke kan skje med én uten at en annen rammes av noe ondt», og at Gud ikke ønsker «å beskytte alle skapninger fra det onde, men å sørge for at det onde som oppstår, alltid er tilordnet noe som er godt». Og videre: «Det gode blir enda mer tiltalende når det sammenlignes med visse onder».

Min respekt for St. Thomas er meget stor, men her melder jeg pass. I alle fall med tanke på brannen i Grue kirke som et onde Gud tillater. Skulle disse ubeskrivelige lidelser være et middel Gud bruker for at andre mennesker skal oppleve Guds gode gaver?

JESU KRIST KORS

Sogneprest Iver Hesselberg var i sin begravelsespreken konsentrert om Guds nåde og barmhjertighet. Han uttalte: «Vel må jeg bekjenne, at denne ulykken synes å inneholde intet annet enn redsel for den Gud som åpenbart forårsaket den, men ikke desto mindre har Davids ord, som finnes i Annen Samuelsbok 24,14, sin fulle verdi for oss: Kjære, la oss falle i Herrens hånd, for hans barmhjertighet er stor, men jeg vil ikke falle i menneskenes hånd». Og presten avsluttet slik: «Så vil vi da anbefale de hensovnede sjeler å være i den barmhjertiges hånd, og jeg skal nå

med rørt hjerte innvie deres støv og ben til gravens stille fred, hvor de skal hvile, inntil kongesønnens røst på oppstandelsens morgen igjen vekker dem til livet».

Robert Barron er inne på det samme når han avslutningsvis i fremstillingen av «Det ondes problem» skriver: «For kristendommen er den eneste tilfredsstillende «løsning» på dilemmaet – den som ble iverksatt av Gud selv på Jesu Kristi kors. På dette korset møtte det menneskelige mørket fylde av den guddommelige kjærlighet og ble forvandlet til liv. På dette korset beveget Gud seg på yttergrensen av gudsforlatthet og gjorde selv døden til håpets sted. Gud er, i sin kjærlighet, svaret på det ondes problem».

For en troende kristen er dette ubestridelig riktige betraktninger. Likevel sitter jeg igjen med en ubehagelig følelse av at brannen i Grue av Gud ble brukt som middel til å nå et annet mål. Min tro på kjærlighetens Gud fører tankene videre. Disse uheldige og uskyldige brannofrene kan ikke bare ha vært midler i en guddommelig plan. Jeg liker å tro at de også har vært et mål for Gud – i den forstand at deres vei til Hans evige favn var kort, og at deres lykke i det hinsidige er uendelig stor. Fundamentet for denne tro er kanskje skrøpelig, men den er i det minste i harmoni med troen på kjærlighetens Gud. •

Et år med katolsk fordypning

NORDENS FØRSTE

Ønsker du et annerledes år der du kan fordype deg i katolsk tro og praksis i et godt sosialt miljø?

Da er St Johannes katolske bibelskole noe for deg!

Fra høsten 2018 planlegger vi oppstart av Nordens første katolske bibelskole, i St Franciskussøstrenes flotte klosteranlegg på Marias Minde like utenfor Bergen sentrum.

HER KAN DU

- Studere et år i fellesskap med andre katolske ungdommer
- Få ledertrening innenfor barne- og ungdomsarbeid
- Lære mer om Kirken og Bibelen på studiereiser til Roma og Israel
  - Få kjennskap til Kirkens omsorgsarbeid
- Fordype deg i troens personlige og mystiske dimensjon
- Få innføring i katolsk etikk og filosofi

ØNSKER DU MER INFORMASJON?

Se bibelskole.katolsk.no

Eller kontakt styreleder: Alexander.Golding@katolsk.no
eller prosjektleder: Peder.K.Solberg@katolsk.no

FEM PÅ KIRKEKAFFE

I ST. LAURENTIUS, DRAMMEN

Hva tenker du om «Guds uforklarlige kjærlighet»?

Navn: Petter Nghi An Ngo
Alder: 14 år
Fra: Lier

1. Det er vi mennesker som velger å utføre onde handlinger
2. Jeg tror ikke at Gud tillater at onde ting skjer. Det er vi mennesker som velger å gjøre onde handlinger. I Bibelen står det at alt det gode kommer fra Herren.
3. Jeg mener at Gud er god.

VI SPURTE:

1. Hvorfor tror du det skjer onde ting her i verden?
2. Hva tenker du om at Gud, som vi lærer er god og allmektig, tilsynelatende tillater at det skjer mye ondt i verden?
3. Den katolske presten og forfatteren Robert Barron skriver at «Gud er, i sin kjærlighet svaret på det ondes problem». Hva tenker du om det?

Navn: Trond Olav Aaring
Alder: 67 år
Fra: Nedre Eiker

1. På grunn av mennesker egoisme, og ondskapens krefter.
2. Gud har gitt menneskene rett til å styre på jorden. Menneskene må stå til ansvar for sine gjerninger.
3. Helt enig. Det er i Gud vi finner visdom.

Navn: Karolina Troskauskas
Alder: 28 år
Fra: Polen

1. Fordi det finnes mennesker som tror at Gud ikke eksisterer. Det finnes også folk som ønsker at onde ting skal skje med andre.
2. Det er ikke Gud som bestemmer hva vi skal gjøre. Folk har fri vilje til å velge mellom godt og ondt.
3. Gud elsker alle. Han gir dem som har gjort feil, en ny mulighet.

Navn: Marianne Orji
Alder: 32 år
Fra: Fitjar på Stord

1. Fordi folk er egoistiske. Vi har også lært at det er på grunn av det ondes problem.
2. Det er et mysterium som vi ikke kan svare på.
3. Det er vi som velger det onde, ikke Gud som straffer. På den måten velger vi ofte bort Guds kjærlighet.

Navn: Kristian Orstad
Alder: 35 år
Fra: Drammen

1. Hvordan svarer man kort på et sånt spørsmål?
2. Gud tillater ikke at det skjer.
3. Hva angår det ondes problem, synes jeg Jobs bok forklarer relasjonen mellom Gud og mennesket, godt satt opp mot dette problemet. Så jo, Barron har nok rett.

Å være advent

Over portalen til Assisis domkirke, San Rufino, henger et relieff som fremstiller Kristus på tre måter.

TEKST: P. HALLVARD THOMAS HOLE, OFM

Det sentrale motivet anskueliggjør ham som universets Konge, som omgitt av herlighet en gang kommer tilbake til jorden. Til venstre er han avbildet som et diende barn på sin mor, jomfru Marias fang. Dette viser til inkarnasjonens mysterium; hans første komme i ydmykhet og fattigdom. Figuren

til høyre skiller seg fra de to andre, og viser at Kristus kommer til oss gjennom Kirkens tjener, presten.

FORVENTNING

Før domkirken i Assisi ble bygget, ved tusenårsskiftet, var det i Kirken en forventning om Jesu snarlige gjenkomst. Denne

forventningen utviklet seg med tiden til andre former, blant annet gjennom munken Joachim av Fiore. Han hevdet at Kirken ikke stod overfor Kristi gjenkomst, men et nært forestående skifte i historien. En Åndens æra var i emning. Dette skulle bli en fredstid, og Kirken ville bli overflødig.

Det er ikke usannsynlig at motivet

på fasaden ble inspirert av en annen fra denne tiden, den hellige Bernard av Clairvaux. Han fornemmet at mellom Jesu første og andre komme, finnes det også en *medius adventus* – en «mellomkomst». Gud kommer til mennesket på en åndelig, usynlig måte, og sørger for sine barn gjennom prestenes tjeneste

«Ved å ta imot Kristus når han kommer, kan vårt liv være en advent, slik Kirken er det, og slik Maria er det.»

og de sakramentale tegn. Hjelpen kan også bli gitt som en indre kraft til hver troende, eller på andre måter springe ut av menneskets personlige møte med Jesus.

KIRKENS VESEN

Hellige Bernards intuisjon viser, uavhengig av historien, at de tre motivene rører ved Kirkens vesen, som er å ta imot Kristus. Derfor er advent noe mer enn en feiring og liturgisk tid; det er noe Kirken er. Jesu forkynnelse av Guds rikes komme gav opphavet til Kirken, og i den ligger spiren og begynnelsen til dette riket.

Når Kirken forkynner og vitner om Guds ord gir den stadig nye mennesker mulighet til å ta imot Kristus. Ved feiringen av sakramentene kommer Guds rike stadig nærmere, og vokser i de troende. Gjennom det karitative arbeidet oppdager den stadig at Kristus kommer til oss i ethvert menneske, og særlig i de fattige og utstøtte, i tråd med hans ord: «Det dere gjorde mot en av disse mine minste brødre, gjorde dere mot meg» (Matt 25,40).

Kirken tar imot Guds rike og meddeler det videre gjennom hele sitt vesen og sin forkynnelse, liturgi og diakoni. Likevel forblir det ufullbyrdet all den tid vi venter på Jesu gjenkomst og oppfyllelsen av alt i ham. Bare i salige jomfru Maria kan Kirken se seg selv helt virkeliggjort. Dermed har den også et eksempel på hva det betyr å være advent.

NÅDENS STAND

Marias historie begynner med en uplettet unnfangelse. Allerede det forteller oss at

hun befant seg i en spesiell nådens stand. Hun levde hele tiden i forventningen om at Gud skulle virke i hennes liv, og var klar til å ta imot ham. Hun var hele tiden åpen for Guds nåde. Derfor hilste engelen Maria med ordene «Hill deg, Maria, full av nåde». Da hun fikk høre at Den Hellige Ånd skulle komme over henne, svarte hun med tillitsfull tro «la det skje».

I ordet «Amen» – la det skje – finner vi betydningen av å være *advent*. Den som venter på Gud, gir sitt uforbeholdne «ja» når han kommer.

Ved å ta imot Kristus når han kommer, kan vårt liv være en *advent*, slik Kirken er det, og slik Maria er det. Med troens gave tar vi imot Guds egen Sønn, som kom til jorden og ble et menneske som oss. Med håp ser vi frem til hans komme i herlighet, og til å ta imot ham som vår konge i evigheten.

VÆRE REDE

Vi kan også gi vårt «ja» hver eneste dag; når vi med kjærlighet tar imot ham i prestens hender ved alteret, eller når han kommer til oss gjennom våre medmennesker, og særlig når vi kan møte ham i fattige og nødlidende.

Kirkeåret innledes alltid av adventstiden. Slik som inngangsporten til domkirken i Assisi minner den oss på at vi skal være advent, og være rede til å ta imot Kristus når han kommer. I takknemlighet for hans første komme venter vi på hans gjenkomst, alt mens han kommer til oss hver dag. Vi må bare si: Amen! •

Tips! Lag rødbetsuppen dagen før servering, da blir den ekstra smakfull.

Navn: Bernardeta Najduch-Schøyen
Alder: 44 år
Fra: Wroclaw i Polen
Yrke: Skredder

– Hvilken rett ønsker du å anbefale til årets julemiddag?

– Jeg vil anbefale den polske retten «barszcz z uszkami». Det er en suppe laget på kraften av rødbeter og andre grønnsaker med små, pastaligende dumplinger fylt med skogsopp og stekt løk.

– Hvorfor anbefaler du denne retten?

– Fordi den er veldig smakfull, og det er en tradisjonell rett å servere på julaften i Polen.

– Hva er vanlig å spise til jul i Polen?

– På julaften er det ikke vanlig å spise kjøtt i Polen. Det serveres heller forskjellige små varme og kalde retter. Varme retter kan være rødbetsuppe, pierogi fylt med surkål og sopp, fiskesuppe, kål med erter og stekt karpe. De kalde rettene kan være sild tilberedt på forskjellige måter og pasta med valmuefrø, honning og nøtter.

– Hva er ditt beste julemiddagsminne?

– Jeg gleder meg alltid til jul, for da er hele familien samlet. Jeg synes det var spesielt hyggelig den første julen jeg feiret i Norge med mannen min og hans familie. Da lagde jeg tradisjonelle polske juleretter, og fikk se at de likte de så godt!

VIL DU DELE DIN
FAVORITTOPPSKRIFT
PÅ SØNDAGSMIDDAG
MED ST. OLAVS LESERE?

Kontakt Kathrine Låver:
Kathrine.laver@katolsk.no

POLSK JULEMIDDAG:

Rødbetsuppe med soppdumplings

Ta en kjøttfri dag i julen, og se til Polen! Inviter på barszcz z uszkami – rødbetsuppe med skogsopp-dumplings som tradisjonelt blir servert på julaften.

FYLTE DUMPLINGS

USZKA MED SOPP

DU TRENGER (6 PERS.)

Farse:*ca. 50 g tørkede skogsopp**1 løk**2 ss kavring**et halvt egg**pepper og salt***Deig:***150 g hvetemel**1 egg**varmt vann*

LAG FARSEN

Legg den tørkede soppen i vann i noen timer, kok deretter til de er myke. Skjær så soppene i veldig små biter.

Skjær løken i veldig små terninger, og stek den kort i stekepanne til den blir gylden. Tilsett sopp, kavring og egg. Smak til med salt og pepper.

SLIK GJØR DU

Bland hvetemel, egg og vann til du får en smidig deig. Kjevle den ut til den er ca. 2 mm tykk. Skjær ut kvadrater i størrelsen 4 x 4 cm.

Legg litt farse på midten av hvert kvadrat. Brett dem på skrå, og press kantene sammen. Deretter presser du sammen de to hjørnene på den lengste siden av trekanten.

Kok opp saltet vann med 2 ss olje i en stor gryte. Legg putene i kokende vann, rør forsiktig, og la koke 1–2 min., etter at de har steget til vannoverflaten.

Plukk dem opp og legg på en tallerken. Serveres sammen med klar rødbetsuppe.

KLAR RØDBETSUPPE

BARSZCZ

DU TRENGER (6 PERS.)

*5 g tørket skogsopp**litt soppvann fra kokingen av soppen**1 l vann**1 l grønnsaksbuljong**1 kg rødbeter**100 ml rødbetkonsentrat**2 løk**en halv sitron**3 fedd hvitløk**merian**2 ts rød vineddik eller rødvin**honning, salt og pepper til smak*

SLIK GJØR DU

Skjær 1 løk i små biter, og kok den sammen med skogsopp, til soppen blir myk.

Rødbetene (med skallet på) skal kokes eller stekes i folie i ovn ved 180 grader, ca. 45–55 min til de er myke. Skrell og riv rødbetene, legg dem i en kjele, og hell over kokende vann. Varm opp, men ikke la det koke. La trekke i ca. 1–2 timer.

Etter trekketiden, bland rødbetkraften sammen med grønnsaksbuljong. Tilsett skrelte og delte hvitløksfedd, merian, 1 rå løk, 1 skive sitron med skall på, sopp- og løkblanding, saft av en halv sitron, rødbetkonsentrat, 2 ss soppvann og eddik eller vin.

Varm opp alt sammen, men det skal ikke koke. La trekke i 1 time, krydre så med pepper og salt. Hvis rødbetsuppen er for sur, tilsett litt honning, hvis den er for søt, tilsett mer sitronsaft eller eddik.

Før servering, sil vekk alle grønnsakene, slik at du får en klar kraft. Serveres rykende varm med uszka.

40 julenøtter

VED: INFOTJENESTEN

1. Hvilken søndag avslutter kirkeåret?

- a) Første søndag i advent
- b) Fjerde søndag i advent
- c) Kristi Kongefest

2. Hva betyr «advent»?

- a) Vente
- b) Komme
- c) Snart

3. Adventstiden i romersk ritus kan maksimalt vare i 28 dager (når første søndag i advent faller på 27. november), minimalt 21 dager (når første søndag i advent er 3. desember). Hvor lenge varer adventstiden i Den ortodokse kirke?

- a) Førti dager
- b) Fra apostelen Jakobs fest til nyttårsdag
- c) De har ikke adventstid

4. Hvem kalles den store adventsprofeten?

- a) Jeremia
- b) Esekiel
- c) Jesaja

5. Hva utelukkes i messen i adventstiden – i latinsk ritus?

- a) Gloria
- b) Halleluja
- c) Ingenting

6. Hva er Rorate?

- a) Første ord i en antifon som brukes i advent
- b) En egen patene for adventstiden
- c) Tredje søndag i advent

7. Hva er O-antifonene?

- a) Antifoner til Marias lovsang 17.–23. desember
- b) Antifoner til Simeons lovsang i advents- og juletiden
- c) Alle antifoner som begynner på bokstaven O

8. Når bærer presten rosa messeklær?

- a) Ved dåp av pikebarn i adventstiden
- b) Hehe, aldri
- c) Tredje søndag i advent

9. I katolsk tradisjon har man tre lilla og et rosa lys i adventsstaken. Av og til kan man se adventskranser med fem lys. Hva kalles da det femte lyset?

- a) Epiphanylyset
- b) Julelyset
- c) Kristuslyset

10. Hvilken dag er avmerket på den norske primstaven med en bispelue, bispestav eller bokstaven «N»?

- a) 16. desember (Nikolasmesse)
- b) 6. desember (Nilsmesse)
- c) 24. desember (Natten, som i den hellige natt)

11. Den hellige Nikolas' jordiske levninger ble i sin tid flyttet fra Konstantinopel til Basilica di San Nicola i Bari. Hvor mange kirker i verden er siden den tid viet ham?

- a) 20
- b) 200
- c) 2000

12. Når fikk fødselsfeiringen juledag egen liturgi i Kirken?

- a) 300-tallet
- b) 800-tallet
- c) 1495

13. Hvor mange kirkelige høytidsdager er det i juletiden?

- a) 1, selvsagt
- b) 3, selvsagt
- c) 5

14. Hva står i Luk 2,6?

- a) Det skjedde i de dager ...
- b) Og mens de var der, kom tiden da hun skulle føde ...
- c) Og de skyndte seg av sted og fant Maria og Josef og det lille barnet ...

15. Hvilke(n) av evangelistene forteller om de hellige tre konger/vismennene?

- a) Matteus
- b) Markus
- c) Lukas og Johannes

16. Hva betyr Betlehem?

- a) Brødbakeren
- b) Brødhuset
- c) Brødunderet

17. Hvem har fått æren av å ha oppfunnet den tredimensjonale betlehemsscenen, forgjengeren til den tradisjonelle julekrybben?

- a) Evangelisten Lukas
- b) Frans av Assisi
- c) Pave Julius II

18. Andre juledag har også et annet navn i vestlig, kirkelig tradisjon. Hvilket?

- a) Boxing Day
- b) Stefanusdagen
- c) Blådagen

19. Fra hvilken dato feirer våre katolikker etter ukrainsk ritus jul?

- a) 25. desember
- b) 6. januar
- c) 20. januar

20. Det er sjelden man går på besøk i nabolaget første juledag. Om man bryter denne skikken, kan man enkelte steder bli kalt for hva?

- a) Juledagspetter
- b) Juledagsnils
- c) Julkedagshans

21. Tyvende dag jul var i det gamle Norge den absolutt siste dagen for et etterjulgilde med de siste restene av julemat og -drikke. Hvordan er denne dagen avmerket på primstaven?

- a) Feiekost og drikkehorn opp/ ned (julen skulle feies ut og juleølet være drukket opp)

til besvær

- b) Juletre opp/ned og en svineskrott
c) En sliten mor og kone

22. I deler av Norge ble julefeiringen imidlertid folkelig sett avsluttet med «kjerringjuldagen». Da var mannfolkene reist på fiske, og kvinnfolkene kom sammen og spiste opp det som måtte være igjen av julematen. Dette er også datoen for avslutningen av den kirkelige julefeiringen. Hvilken dag snakker vi om?
a) 2. januar
b) 20. januar
c) 2. februar

23. Hvilket land startet først å bruke juletre?
a) Sverige
b) Tyskland
c) Galapagosøyene

24. Hvilken plante med det vitenskapelige navnet *Ilex aquifolium* er mye brukt som julepynt i Storbritannia og USA?
a) Rødgran
b) Misteltegn
c) Kristtorn

25. Hva er *Euphorbia pulcherrima*?
a) Julestjerne
b) Marsipangris
c) Edelgran

26. Hvem har skrevet teksten til sangen «Deilig er Jorden»?
a) Bernhard Ingemann
b) Martin Luther
c) Arne Bendiksen

27. Hvor mange vers har opprinnelig «Deilig er den himmel blå»?
a) 19
b) 29
c) 39

28. Hva gynger Musemor på, i «Musevisa» av Alf Prøysen?
a) Stor Potet
b) Stort valnøttskall
c) Halv smultring

29. Hvordan begynner fjerde vers av «Et barn er født i Betlehem»?
a) Han lagdes i et krybberom
b) Med okse der og asen sto
c) Guds kjære barn vi ble på ny

30. Hvem har skrevet teksten til «På låven sitter nissen»?
a) Astrid Lindgren
b) Margrethe Munthe
c) Per Aspelin

31. Hvem har skrevet julefortellingen «Piken med sovelstikkene»?
a) Petter Dass
b) Walt Disney
d) H.C. Andersen

32. Hvem oppfant det flettede juletrehjertet/-kurven?
a) Frans av Assisi
b) Astrid Lindgren
c) H.C. Andersen

33. På hvilken måte ga keiser Karl den store julen en helt spesiell betydning i år 800?
a) Han innførte subsidier på egg, noe som satte folket i stand til å bake småkaker til jul
b) Han forbød bruk av juletrær fordi han mente skikken var sløsing med gode råvarer
c) Han lot seg krone i Peterskirken i Roma på juledagen 25. desember

34. Storbritannias kong George V skapte en tradisjon da han holdt en radiooverført juletale til folket i 1932. Hvem hadde skrevet talen?
a) Forfatteren Rudyard Kipling
b) Forfatteren Oscar Wilde
c) Hans kone, den litterært interesserte dronning Mary

35. Hva er det franske navnet for Julenissen?
a) Pere Noel
b) Papa Noel
c) Eveque Noel

36. Hva er det spanske betegnelsen for «julaften»?
a) Noche Buena
b) Noche Navidad
c) Dulce Navidad

37. I hvilket land bakes «palakaram», søtsaker som gis til naboer i julen?
a) Ukraina
b) Sri Lanka
c) Filippinene

38. I hvilket av disse landene er det vanlig å dekke på til én for mye ved julemiddagen – for en eventuell fremmed som måtte banke på?
a) Vietnam
b) Polen
c) Frankrike

39. Når begynner julemåltidet tradisjonelt i Polen 24. desember?
a) Når Polarstjernen er på sitt høyeste på himmelen
b) Etter at den første stjernen er sett på himmelen
c) Etter at Sølvguttene har sunget julen inn

40. Hvilken fisk er en tradisjonell julerett i mange øst- og mellomeuropeiske land?
a) Gjedde
b) Karpe
c) Torsk

Fasit finner du på side 76.

Tautrasåpens hemmelighet

Forvandling er et nøkkelord på flere måter når søstrene på Tautra koker sin berømte såpe.

TEKST: **SR. HANNE-MARIA BERENTZEN OCSO**

SÅPEKOKERE: Sr. Hanne-Maria (med ryggen til), Sr. Sheryl, Sr. Elia og Sr. Anne .

A

lage såpe handler om forvandling, akkurat som kristenlivet. Derfor passer det godt for nonner å lage såpe. Vi blir hele tiden minnet om viktige sider ved hva det er å være kristen, nemlig å la seg forvandle. Bare nåde? Ikke bare, nåden bruker naturen. Struktur og disiplin hjelper. Mye er vunnet ved å følge oppskriften nøye, men dernest kreves tålmodighet og venting for å se om forvandlingen virkelig skjedde.

PROSESSER

I Tautra Mariakloster lager vi to hovedtyper såpe. Når jeg nå skriver om såpekoking og forvandling, dreier det seg bare om den ene typen, der vi selv legger alt til rette for den kjemiske forvandlingsprosessen. Leseren kan selv reflektere over hvordan dette kan sees som et bilde på den døptes liv, på hvordan vi selv kan legge til rette for den forvandlingsprosessen Gud gjør med oss i vår vekst mot stadig større hellighet i Kristi etterfølgelse.

Vi velger spesielt gode ingredienser til våre såper. Til disse firkantete såpene – som vi kaller kaldprosess-såper – lager vi porsjoner på rundt 50 kg, og det tar tid å veie opp de ulike oljer og fett.

HUD

God hygiene er grunnleggende i alt arbeid med hudprodukter, og det er fint å minne seg selv om hvilke fantastisk gode deler

av kroppen vi forholder oss til: Huden er overflate, vern og sensitivitet for hele kroppen, så hud er utrolig viktig i alt menneskelig liv.

Såpe renser og desinfiserer, og kan gjerne være som et bilde på skriftemålet. Molekylene i såpen har den egenskap at de tiltrekker seg smuss og skitt, og slik renser huden, noe som er viktig for at huden skal kunne gjøre sin tjeneste.

«Vask hendene! – Vask hendene! – Vask hendene!» Det er legens råd mot smitte i disse forkjølelses- og influensa-tider. Det er en fin jobb for nonner å lage såpe med bønn og kjærlighet.

NØYAKTIGHET

Vi bruker en blanding av oljer som har ulike kvaliteter, for slik å gi huden mest mulig av det den trenger. Hardt fett som nærmest må skjæres med kniv, kommer først opp i den store gryta. 10 kilo av ditt og 10 kilo av datt, 8 kilo av ditt og fire kilo av datt, og så de mindre kvanta. Etter det faste fettet heller vi i de flytende oljene.

Oppskriftene har vi utviklet og justert over en årrekke. Vi legger stor vekt på nøyaktighet i å følge oppskriften, og rapportene må skrives nøye, hvert gram avvik skal nedtegnes. Det er som å lære katekesen, videre å lære mer om hva Kirken sier om ulike spørsmål, ikke bli for slurvete i livsførselen.

Når fett og oljer er veid opp, lukkes lokket på gryta. Nå er det frem med de >

VELDUFT: Sr. Elia og Sr. Anne med ferdig oppkuttete såpestykker.

essensielle oljene, de kostbare dråpene med lukt som fyller hele huset. Å veie opp disse er et arbeid som minner meg om Marias salving av Jesus med ekte, kostbar nardussalve, og en duft som fyller hele huset. Disse nydelig duftende oljene setter vi i en stor aluminiumsflaske for seg, godt merket med innholdet, og egnet for rask oppvarming i en bøtte varmt vann neste morgen. Det siste er å veie opp urter som skal tilsettes, så de står klar.

RISIKOFYLT

Når det lir mot kveld, er det tid for å veie opp kaustisk soda. Dette er en risikofylt del av arbeidet, å lage lutblandingen. Da er det ikke nok bare med hvite frakker og hårnett. Nå må vi ha spesielle hansker og masker med filter som verner oss mot skadelige dunster.

Særlig i fastetiden hører vi sterke tekster fra profetene om lutring av prestene for å rense dem for tjenesten for Herren. Dagens behagelighetssamfunn frister oss til å glemme at livet er farlig, og at ondskap og egoisme er sterke krefter det krever sterk lut å renses for. Det er en god påminnelse stadig å forholde seg

til det farlige før det forvandles til det mildt rensende.

Kaustisk soda får vi i pulverform. Før vi veier opp, må vi sjekke at beholderne pulveret helles opp i er helt tørre. Kommer det en dråpe vann i pulveret, blir det eksplosjon. De søstrene som lager luten, må assistere mange ganger før de får ansvaret. Det er så viktig å forstå og huske hvor raskt kaustisk soda og vann reagerer kjemisk, og hvorfor pulveret kan helles i vannet, men aldri omvendt.

Dette minner meg om hvor viktig det er å ha prester og sakramentsforvaltere som virkelig forstår evangeliet og mysteriet, og sjelesørgere som kan nok om sjelene til å legge til rette for forvandling og unngå destruktive følger av eksplosjoner.

BALANSE

Forholdet mellom mengde vann og mengde kaustisk soda beregnes i forhold til sammensetning og mengde av de enkelte oljer. I klosteret snakker vi mye om balansen mellom arbeid, bønn og lectio divina. På samme måte som nøyaktighet og balanse mellom oljer og lut er avgjørende

SPENNENDE ARBEID: Å skjære de første blokkene av såpen, er alltid spennende. Først da ser vi om arbeidet har lyktes og vi får fin såpe.

for forvandlingen til god såpe, er denne balansen av stor viktighet for å legge til rette for den forvandling Den Hellige Ånd lar skje med oss. Spørsmålet om balanse er like viktig for alle kristne, hva vi gjør med tiden vi får til rådighet.

Vi har et eget lite kott med en sterk vifte og en hette vi kan senke ned over kjelene med vann, før vi varsomt heller i kaustisk soda under omrøring. Her begynner en første forvandling, vann og kaustisk soda blir til lut. Den kjemiske prosessen utvikler sterk varme, det er som kjærlighetens ild som brenner i oss når Den Hellige Ånd får slippe til. Når pulveret er oppløst, legger vi lokk på luten, lukker døren og venter til neste dag.

TEMPERATUR

Før dagens siste tidebønn, kompletoret, setter vi på varmen på den store oljekjelen. Det meste av fett smelter mens vi ber, og varmen slås av før vi går i seng.

Når neste arbeidsdag begynner, er det temperaturene som står i sentrum. Miksingen kan begynne når oljer og lut har samme temperatur, og ikke mer enn

STORFINT BESØK: Kronprins Haakon og kronprinsesse Mette-Marit besøkte såpefabrikken i september 2017. I bakgrunnen fylkesmann Inge Ryan. FOTO: Berit Roald/NTB scanpix

«Såpe rensar og desinfiserer, og kan gjerne vere som et bilde på skriftemålet.»

to graders forskjell. Luten må varmes opp noe, også de essensielle oljene. Så kommer øyeblikket: Temperaturene passer, og vi kan mikse.

En søster heller luten forsiktig inn i oljene mens en annen søster rører. Når alt er blandet, bruker vi en sterk stavmikser til å gjøre resten av arbeidet. Etter et par minutter ser vi etter sporing i massen, som har skiftet farge fra klar til kremgul. Når sporingen syns, har den kjemiske prosessen for alvor begynt. Nå gjelder det å handle, helle i de essensielle oljene og urtene, blande igjen og så helle over i den store såpeformen. Massen tykner nå svært raskt. Overflaten jevnes og dekkes med papir så det ikke kommer luft til. Deretter håndklær og ullteppe.

Så legger vi «babyen» til å sove i kottet, godt tildekket for å hindre trekk som kan gi sprekker i blokken når den kjøles ned. Det er nå forvandlingen virkelig skjer. I løpet av

de neste tre døgnene stiger temperaturen høyt mens olje og lut forvandles til såpe, og det ikke lenger finnes hverken olje eller lut i blokken, bare såpe. Når vi åpner kottet etter tre dager og pakker såpen ut av teppe og håndklær, er den fremdeles varm!

JESU TRE DAGER

Disse tre dagene er lærerike også for det kristne liv. Det er som Jesu tre dager i den mørke grav, og det fantastiske mirakel når vi etter tre dager åpner og pakker ut såpen og begynner å se hva dette forvandlingens mysterium er. Disse tre døgnene er ventetiden og nådetiden, da vi lærer at vi kan gjøre noe, men det viktigste skjer uten vår hjelp. I livet er det også slik at vinter og stille, naken mørketid, da vi ikke ser og ikke vet, er viktig tid for forvandlingens mysterium. Det er Gud som sørger for forvandlingen, vi bare legger tingene til rette, og så må vi vente.

Etter tre dager skal såpen skjæres – hvis den er klar! Det hender temperatur og fuktighet spiller oss et puss og vi må vente noen timer før den er klar.

GUDS GODHET

Dette er noe av det morsomste arbeidet vi gjør i vår såpeavdeling, fordi vi aldri vet helt hva som har skjedd med forvandlingen. Når vi skjærer de første blokkene av såpen, ser vi om vårt arbeid har lyktes og vi får fin såpe. En gang så det ut som såpen hadde vært i et vulkanutbrudd, en annen gang var det et digert hull midt i såpen!

Vi legger vekt på at våre såper skal være vakre. De skal gi mennesker glede, og fortelle om Guds godhet og skjønnhet, både med duft, funksjon og utseende. Derfor er også skjæringen av såpen viktig, og krever stor nøyaktighet. Etter tre kutt med vår såpekutter, får vi såpestykker som passer nøyaktig i såpeeskene. Men ikke ennå! Først må såpene hvile og tørke i tre uker i et kott før de er klar til å pakkes, merkes, selges og brukes. Ligge på badet og være en vellukt for menneskene, slik et godt kristent liv skal være en vellukt for Herren. •

KRYBBEFIGURER

St. Olav bokhandel har et stort utvalg av krybbe-figurer til årets julekrybbe. Gå innom butikken, eller bestill via telefon. Referanser ser du på stolavbok.no

Gaveideer

Usikker på hva du skal legge under juletreet til kjære og kjente i år? Fortvil ikke, OKBs Kathrine Låver gir deg noen tips.

ANSIKTSKREM OG LEPPEPOMADE FRA NATUREN

Kremen er en fet ansiktskrem med bivoks, som håndlages av søstrene på Lunden kloster i Oslo. Uten konserveringsmiddel. Den selges i pene krukker (50 ml).

Leppepomaden i samme serie skal tilføre fukt, og inneholder bivoks og rosetre. Selges i pene minikrukker (10 ml). Tilgjengelig i St. Olav bokhandel i Oslo, Lunden klosters egen klosterbutikk og på nett.

KATOLSK ALMANAKK 2018

Inneholder ukesoppslag og liturgiske referanser for hver dag i kirkeåret, gjeldende liturgiske farge, angivelse av tidebønner, helgenfester og andre høytider samt dager med kirkeplikt og offisielle flaggdager.

Tilgjengelig i St. Olav bokhandel i Oslo og St. Eystein bokhandel i Trondheim, eller spør din lokale bokhandel.

TAUTRA JULESÅPE

Tautra julesåpe er en frisk rød såpe med duft av ulike krydder som vi forbinder med julen. Såpen er laget av essensielle oljer av kanel, nellik, pepper og appelsin. Den blir produsert i Mariaklosteret på øya Tautra i Trondheimsfjorden. Tilgjengelig i St. Olav bokhandel i Oslo, Tautraklosterets gårdsbutikk, Karmelittklosteret «Totus Tuus». For flere steder se klosterkrem-saape.com.

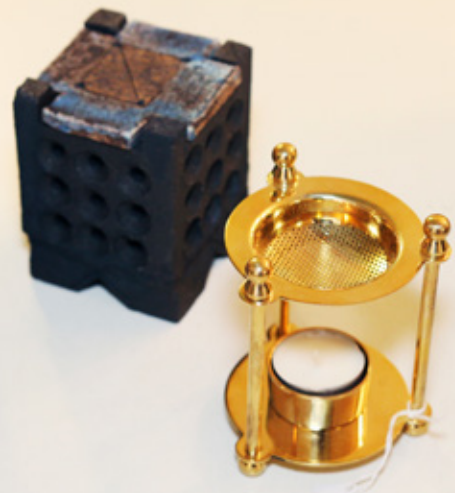

MUNKEBYOST

Munkebyosten blir produsert av fire cistercienserbrødre som bor på Munkeby Mariakloster, i Levanger. Osten de lager bygger på gamle franske tradisjoner og blir laget på norsk kumelk, levert av nabogårdene til klosteret. Tilgjengelig i klosterets egne utsalgssteder, St. Olav bokhandel i Oslo (ved forespørsel), for flere steder se munkeby.net.

LYSENGLER

Lysenglene og de små knelende englene er støpt og malt av Elisabeth Friis. Hver engel har eget særpreg. Figurene fås kjøpt i St. Olav bokhandel i Oslo. De har også krybbefigurer malt av samme kunstner.

RØKELSE

Røkelse er en flott gave og gi til noen. I Bibelen hører vi om de hellige tre konger som bærer frem røkelse som gave til Jesusbarnet. St. Olav-røkelsen blir blandet med aromatiske oljer og krydderier i et benediktinerkloster i England. Tilgjengelig i St. Olav bokhandel i Oslo, og på stolavbok.no!

JULEMUSIKK

St. Olav bokhandel i Oslo har stort utvalg av jule- og kirkemusikk..

MODERNE: Det nye ysteriet er utstyrt med topp moderne utstyr.

Munkeby Mariaklost.

MER ENN et levebrød

Da cistercienserordenen ble grunnlagt på slutten av 1000-tallet, brente grunnleggerne etter å leve fullt ut etter sankt Benedikts regel.

TEKST: **BR. ARNAUD ROOSES OCSO**

I motsetning til et klostervesen der det praktiske arbeidet nesten hadde forsvunnet ut av bildet, ønsket cistercienserne å finne igjen balansen mellom liturgisk bønn, praktisk arbeid og meditasjon, slik Benedikts regel foreskriver: Ora et labora et lege (Be, arbeid og les!) Noen passasjer i regelen har hatt stor innflytelse på cisterciensernes liv. For eksempel omtaler sankt Benedikt betydningen av fysisk arbeid (i kapittel 48): «Det er først da de er ekte munkar som lever av sine henders arbeid.»

ULIKT ARBEID

Det praktiske arbeidet tar ulike former i klosteret: fra matlaging til hagearbeid, fra

husholdning til snekring og sveising. På Munkeby gjør man litt av alt dette, men det er ysting som sikrer kommunitetens inntekter til den vanlige driften. Brødrene er involvert i ulike gjøremål i løpet av prosessen.

På selve produksjonsdagen er det mest travelt. Klokken 8.30, etter laudes og messe, jobber en bror ved melkemottaket mens en annen forbereder syrekulturen. Melken varmes opp til 35 grader og løype tilsettes. Rundt klokken 11 er tiden kommet til å skjære ostemassen og deretter fylle formene. Da er det godt å være tre munkar til stede. Klokken 12 ligger ostene under press, og munkene ber sekst i kapellet.

MODNINGSPROSESS

Dagen etter blir ostene tatt ut av formene >

«Klokken 8.30, etter laudes og messe, jobber en bror ved melkemottaket mens en annen forbereder syrekulturen.»

FRA VENSTRE: Br. Bruno Payre-Ficout OCSO, Br. Arnaud Roosees OCSO, P. Joseph Ryan OCSO og P. Joël Regnard OCSO.

NYTT BYGG: På 500 kvm er det blitt plass til tre gjesterom, stort kjøkken, en stue, et møterom og et moderne ysteri.

OSTEPRODUKSJON

- Br. Joel var ansvarlig for oste-produksjon i Citeaux før han kom til Norge. Han så en mulighet for å føre den 150 år gamle ostetradisjonen videre på norsk grunn.
- Munkeby tok NM-gull i Gardsost i september 2017 og har finaleplass i det norske måltid i Stavanger januar 2018
- Ole Petter Munkeby er én av leverandørene av melk og har sine kuer på sommerbeite rett utenfor klosteret.
- Den nye melketanken rommer 800 liter mot 450 liter i den forrige, noe som gjør at brødrene i praksis kan nesten doble osteproduksjonen. Det som mangler nå, er flere brødre som kan dele på arbeidsmengden.
- Ute av formene legges ostene en halvtime i saltlake. Deretter på granplanker. Hver ost snus daglig i 30 dager. Lagringsrommet har en luftfuktighet på 95 %, og har dyser som sprayer vann over ostene en gang i timen.

OPPGRADERINGER: Den nye melketanken rommer 800 liter.

BE, ARBEID OG LES!: På Munkeby lever de slik Benedikts regel foreskriver, med balanse mellom liturgisk bønn, praktisk arbeid og meditasjon.

Årets julegave!

PRIS:
Kr 200

En dobbelt-CD med kirkemusikk fra Orgelklubben Ferdinand

KJØP I BERGEN: St. Paul menighetskontor / Apollon / Musikk & Miljø
Platekompaniet på Torgallmenningen / Bergen Pianoforretning

KJØP I OSLO:
St. Olav bokhandel

Eller fra Cantando Musikkforlag på
ORDER@CANTANDO.COM

MANGFOLD

Colours – farger – er valgt som ord for å presentere Casavant-orgelet, St.Paul kirke og de som bruker orgelet til daglig – Orgelklubben Ferdinand. Med medlemmer fra hele verden og et alderspenn der den yngste bidragsyteren er 8 år og den eldste 60, er Colours et uttrykk for mangfoldet både når det gjelder musikk, utøvere og kulturell bakgrunn.

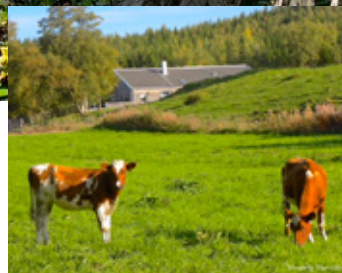
ORGELKLUBBEN FERDINAND

Klubben er et prosjekt som kom i gang i 2004 som et svar på manglende rekruttering til kirke-musikeryrket. De siste syv år er Orgelklubben Ferdinand vært drevet i regi av den Katolske kirke, i samarbeid med Bergen domkirke menighet. Klubben består av 25 elever og 4 lærere.

Ønsker du å kjøpe Munkebyost?
Se munkeby.net/Utvalgssteder.pdf

MØ! Ole Petter Munkeby har sine kuer på sommerbeite rett utenfor klosteret.

PAKKING: Etter en fem uker lang modningsprosess er ostene klare til å sendes ut i verden..

FAKTA OM MUNKEBY

- Hverdagen er en helt annen i dag enn ved grunnleggelsen i 2009. På tomten står nå et helt nytt bygg på 500 kvm som inneholder tre gjesterom, stort kjøkken, en stue, et møterom og et moderne ysteri.
- Citeaux er Munkebys moderhus, hvor cistercienserordenen ble grunnlagt av St. Robert av Moslesme, St. Stephen Harding og St. Albrik i 1098.
- Søstrene på Tautra har vært sterke pådrivere og var vertskap da Abbeden av Citeaux, Dom Olivier, kom på befarings av potensiell tomt i Levanger.
- Fra 2006 til grunnleggelsen av Munkeby Mariakloster i 2009, skjedde mye i Levanger kommune. Kommunen ville ha klosterlivet tilbake til bygda. Den la blant annet nye vannledninger for å tilrettelegge for osteproduksjon.
- Stillheten og freden i skogene i Levanger er noe helt spesielt. Ringing med klosterklokken seks ganger om dagen minner naboer og munkere som står opptatt i arbeid, på at Herren kaller til bønn og messe.
- De forskjellige tidebønnene definerer klosterlivet og starter med vigilien kl 4:15, deretter laudes med messe, non, vesper og dagens avslutning med kompletorium kl. 19:30. Mellom tidebønnene skal klosteret driftes, og det skal lages ost.
- Cistercienserordenene lever etter St. Benedikts regel.
- Det nye bygget har et særlig vakkert rom, som skal gjøres om til kapittelrom når byggetrinn to er ferdig. Kapittelrom er der hvor brødrene daglig har høytlesning av St. Benedikts regel.
- Et annet viktig rom er scriptoriet, rommet hvor hellige skrifter tradisjonelt ble skrevet av. På Munkeby er kapittelrommet og scriptoriet det samme. I dag brukes scriptoriet til Lectio Divina mellom vigilien kl. 4:15 og laudes kl. 7:15.

og alt utstyret blir vasket grundig, enda et fellesarbeid for tre brødre. Ostene ligger $\frac{3}{4}$ time i saltlake og deretter begynner den langsomme modningsprosessen.

Hver dag må ostene snus og vaskes med saltvann mens de ligger på granplanker i den fem uker lange modningstiden. Dette er den viktigste delen av prosessen, som krever både kunnskap og erfaring. Ved håndteringen av ostene bør man nesten tilpasse seg hver ost: den ene osten trenger ikke nødvendigvis samme pleie som naboen. Samtidig er dette et arbeid som frigjør sinnet, altså et godt hjelpemiddel til bønn.

Det samme gjelder pakking av ostene eller vasking av planker, mens andre oppgaver, som regnskap, eller kontakt med kundene, krever mer oppmerksomhet. Da er det bruk for pc, internett og dagens kommunikasjonsmidler.

MODERNE UTSTYR

I det nye ysteriet er det en del moderne utstyr. Både ystekaret med løftesystem og ostepressene letter en del av det fysiske arbeidet. Vi har brukt tilpasset teknologi for styring av temperatur og luftfuktighet i modningsrommet. Men ellers er det stor plass til håndarbeid, som er helt avgjørende når man satser på kvalitet heller enn på kvantitet.

Arbeidet vårt gir oss også en mulighet til å komme i kontakt med mange mennesker. Først og fremst er det samarbeidet med naboene som leverer melk. Gjennom dette ble vi ganske fort integrert i lokalmiljøet.

GARDSOST

Som osteprodusenter hører vi også til Norsk Gardsost, et nettverk av småprodusenter over hele landet. Vi møter kundene som kommer for å kjøpe ost i utsalget vårt, og vi tar imot noen grupper. De er ofte interesserte i å høre om osteproduksjonen først, men deretter kan det komme spørsmål om klosterlivet, og hvordan det er å være munk, altså en åpning mot en åndelig dimensjon.

Vårt levesett er ikke noe vi har funnet på selv, det har vi mottatt fra en lang monastisk tradisjon. Det er denne livgivende kilden som leder og bærer oss, den gir stadig nye frukter. Måtte stadig flere kunne få smake og nyte dem! •

STÅLE J. KRISTIANSEN &
PEDER K. SOLBERG (RED.)
**SEGL – KATOLSK ÅRSSKRIFT
FOR RELIGION OG SAMFUNN 2017**
ST. OLAV FORLAG, 2017
380 SIDER, KR 298

OLAV RUNE BASTRUP
er kirkemusiker, forfatter og
journalist, tidligere domorganist i
St Olav domkirke.

«Artikkelstoff og
temabelysning
forener tenkning
solid rotfestet
i katolsk
humanistisk
tradisjon med
det moderne og
dagsaktuelle.»

Til forsvar for det hellige, alminnelige menneske

OMTALT AV **OLAV RUNE BASTRUP**

Vi ble nylig satt under en ny og uhørt anklage: Kan vi ikke leve lykkelige nok, har vi heller ikke livets rett. Da gjør vi klokest i å dø – eller ikke å bli født.

BALANSEREGNKAPET

Dette er den usminkede versjonen av de tanker journalisten og samfunnsdebattanten Aksel Braanen Sterri nylig kastet frem. Forbigående utløste det en hel del støy. Men som med støvet legger støy seg etter en tid. Var den bare et varsel om at tanker som dette vil være stuere innen kort tid? Braanen Sterri sier egentlig ikke noe annet enn det som stilltiende alt er akseptert metode i sosialøkonomers balanseregnskap over lykke, lidelse, liv og død.

Mennesket står og har alt lenge stått under angrep fra gudløshetens forsvarere. Utviklingen innen bioteknologi utfordrer troende mennesker på dypt vann. Vel så stor er utfordringen fra reklamens dehumanisering, i den politiske retorikk, i helseindustriens kynisme, i forakten for alderdom, og i medienes moralisme og jakt etter ofre. Å møte slike utfordringer krever ekstraordinær intellektuell kraft.

Hvem forsvarer den anlagde? Hvem forsvarer barnet med Downs? Hvem forsvarer dem som ikke kan forsvare seg selv? Ja, hvem forsvarer det hellige, alminnelige menneske med dets brister og dets tilkortkommenhet, slik Leonard Cohen synger om – og som professor Øyvind Varkøy skriver om i en gjennomgang av Cohens tekster under nettopp denne synsvinkel?

FORSVAR FOR MENNESKET

Årets utgave av SEGL – katolsk tidsskrift for religion og samfunn – kan leses som et moderne forsvarsskrift for mennesket. Med nærmere fire hundre sider sprenger

det strengt tatt tidsskriftets format, og fremstår mer som en katolsk hvitbok, der hovedtemaet belyses fra mange vinkler og med kunnskapsmettet innhold.

For et moderne menneske vil den katolske kirke med sitt tanke- og meningsunivers lett fremstå som reaksjonær og avleggs. I en artikkel på sin blogg besvarte den pensjonerte språkprofessor Finn Erik Vinje seg nylig over det paradoksale i at så mange intellektuelle og opplyste mennesker synes å ha en affinitet til en kirke som ifølge Vinje både er reaksjonær og menneskefiendtlig. Vinje, som kan mer om kommeregler enn om katolsk tro, burde lest seg opp. En begynnelse kan være et eksemplar av SEGL som julegave i år. Det befriende med årets utgave er nettopp dette: Artikkelstoff og temabelysning forener tenkning solid rotfestet i katolsk humanistisk tradisjon med det moderne og dagsaktuelle. Uten å kutte hjørner.

LYKKE OG LIDELSE

Dette poenget er overførbart til litteraturviteren Kirsten Krogs glimrende gjennomgang av Knut Ødegårds forfatterskap. Han er et eksempel på en modernistisk dikter som står helstøtt i en katolsk tradisjon. Vi har flere eksempler på det samme, som vår egen Rolf Jacobsen og svenske Birgitta Trotzig. Det spesielle ved Ødegård, som utmerker ham fra de tidligere nevnte, og fra andre modernistiske diktere uten religiøs plattform, er imidlertid at det moderne ikke stilles opp som grell motsetning til en idealvirkelighet, men som noe som opptas i troen og forvandles gjennom den. Det som kommer ut av en slik metamorfose, er hos Ødegård poesiens forsvar for de minste og svakeste, eller sagt med mine ord: for det hellige, alminnelige menneske.

I et intervju med avisen Vårt Land nylig uttalte den like berømte som berømte filosof Peter Singer at troen på

menneskets hellighet er uholdbar, fordi den uunngåelig fører til lidelse. Singer, som også forsvarer drap av spedbarn hvis det er grunn til å anta at de vil bli til belastning for foreldrene eller sine omgivelser, uttalte også at hans tenkning er moralsk og forenlig med liberale verdier, fordi den motiverende kraft i hans filosofi er å maksimere lykke og minimere lidelse.

Igjen: Om ordene er usminkede, så er det underliggende motiv bredt anerkjent: Maksimere lykke og minimere lidelse gjelder nærmest som et styringsprinsipp i et liberalt og sekularisert samfunn. Men hvor humant er det egentlig?

KAN LIDELSEN FRELSE?

Sr Anne Bente Hadland OP svarer med et ubeskyttet spørsmål: Kan det være motsatt? Kan lidelse rett og slett frelse verden?

Her bryter det på dypt vann både teologisk og eksistensielt. Lidelse som motiv i fromhetsliv og teologi kan ikke akkurat sies å være mangelvarer i katolsk tradisjon. Med utgangspunkt i Thérèse av Lisieux tar artikkelforfatteren et oppgjør med de mest perverterte utslag av denne tradisjonen. Lidelse er i seg selv verken meningsfull eller godt for noe. Men lidelsen finnes, den hefter ved all eksistens og er en del av de vilkår vi lever under. I en eller annen form vil vi alle møte den i løpet av livet. Lidelse er heller ikke bare en heftelse. Den er en egenskap ved det å elske. En katolsk virkelighetsforståelse kan derfor ikke ekskludere lidelsen. Livets mål er ikke å minimere lidelse, men å omdanne den til medlidende kjærlighet. I dette ligger også en katolsk antropologi. Mennesket lever aldri for seg selv. Det som gjør mennesket hellig, er at vi er skapt av Gud for å tjene ham og vår neste. Å leve for Gud og nesten innebærer dermed også å være eksponert for lidelse.

Svaret på Hadlands spørsmål – kan lidelse frelse verden – må derfor bli et betinget ja. Meningsløs lidelse frelser ingen, den er bare destruktiv. Men den lidelse som gjennom troen på Kristus forvandles til medlidende kjærlighet, der Kristus blir virkeliggjort i oss, den er verdens eneste håp.

HELSEVESENETS STEBARN

Årets SEGL inneholder en mengde ytterst interessante artikler som det er umulig å kommentere utfyllende. Geriateren Torgeir Bruun Wyllers artikkel om behandling av alderdom i norsk helsevesen er imidlertid spesielt tankevekkende. Skrøpelige eldre er blitt helsevesenets stebarn, skriver Wyller. Spreke eldre har derimot alles sympati. Åttiåringer som kan bli statssekretærer er bare festlig. Men for de skrøpelige eldre er tjenester og tilbud blitt dramatisk nedbygget de senere år, skriver Wyller. Man har altså å holde seg frisk selv om man har rundet nitti.

Lesverdig på et annet plan er også Erik Vardens artikkel om østkirkelige perspektiver på Adam-skikkelsen. Mens Adam i vestlig tradisjon mest presenteres som antihelt og skurk, peker Varden på østkirkelige tradisjoner som bygger opp en hel antropologi rundt ham. Her er ikke Adam skurken, men den lengtende som hviler på Kristi kne og mottar Frelserens kjærtegn.

Reformasjonen og 50-årsmarkeringen for Thomas Mertons død er også viet rikelig plass med lærde artikler. Jeg fremhever Karl Gervins artikkel om Luthers dype avhengighet av Bernhard av Clairvaux. Det understreker et viktig poeng: Luther forstås best bakfra og fremover, dvs som katolikk, og ikke forfra og bakover, som dessverre er det mest vanlige. Den første metoden forplikter oss på historien, den andre henfaller fort til spekulasjon.

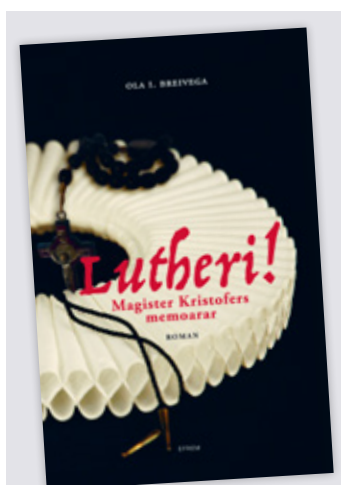
Med historien som metode anlegger

kirkehistorikerne Sigurd Hareide og Jan Schumacher perspektiver som får frem fakta rundt reformasjonen som aldri har vært del av «seierherrens» narrativ. I dette narrativ har Luthers sjarmoffensiv overfor patriarken i Konstantinopel heller aldri hørt med. Olav Lerseth skriver om dette. En union mellom Konstantinopel og Wittenberg var politisk fristende for begge parter. Luther trengte allierte i sin kamp mot Rom. Patriarken, som ikke stod på vennlig fot med Rom selv, satt som fange i et muslimsk land og kunne godt trenge allierte i vest. Dialogen mellom øst og vest pågikk i noen tiår, men endte i skuffelse – for lutheranerne. Patriarken måtte konkludere med at den lutherske lære brøt med ortodoks tro og tradisjon på avgjørende punkter.

DEN SANSELIGE ASKET

Thomas Merton er viet hele fem artikler som kan leses en introduksjon til hans selvbiografi «The Seven Story Mountain». Den utgis på norsk neste år. Fokuset på Merton utfyller bildet av SEGL som et tidsskrift med et stort spenn mellom tradisjon og modernitet. Det fascinerende ved Merton og som har gitt ham så stor gjennomslagskraft, er nettopp de mange motsetninger som var til stede i ham selv. Han var livsnyteren som ble trappistmunk, han var den sanselige asket, den frigjorte som underla seg den strengeste regel. Han var på alle vis flertydig, men i motsetningenes forvandling til tro også lysende tydelig. Tidsskriftredaktør Ståle Johannes Kristiansen skriver vakkert om dette.

SEGL er en oase for den som tørster etter kunnskap om katolsk tro og tanke. Men tidsskriftet er også en imponerende demonstrasjon av hvor stort nedslagsfelt katolsk tenkning har i dagens samfunnsdebatt. •

OLA I. BREIVEGA
**LUTHERI! MAGISTER
 KRISTOFERS MEMOARER**
 EFREM FORLAG, 2017
 190 SIDER, KR 339

HANS FREDRIK DAHL
 er historiker, professor em.
 i medievitenskap, tidligere
 kulturredaktør i Dagbladet.

Fradømt ære, embete og fedreland

OMTALT AV **HANS FREDRIK DAHL**

Kan man skrive en roman om en revolusjon? En ganske liten fortelling om en stor, en umåtelig katastrofe som ryster samfunnet dypt?

BAKTEPPE: REFORMASJONEN

Ja, forutsatt at man finner den rette fabel; en mikro-historie som får mening nettopp ved å utspilles mot det tunge bakteppet. Ola Breivega forsøker nettopp dette. Hans roman om hvordan Kristofer Hjort avsluttet sitt litt puslete liv tidlig på 1600-tallet, tegnes mot det store bakteppet av reformasjonen i 1537 og dens tragiske omveltninger for den katolske kirke i Norge.

Romanen er liten, 190 små sider, fort lest; den blir ikke liggende lenge på nattbordet. Til gjengjeld får den leseren til å tenke!

RETTSSAK ANNO 1613

Kristofer (Christopher) Hjort er en historisk person, en av de fem katolske prestene som ble stilt for retten i Gjerpen i 1613 og fradømt ære, embete og fedreland

av det nye protestantiske kleresi som nå hadde fått makten. Slike som han virket nemlig for den gamle tro i ly av et proforma, protestantisk kall, noe de danske superintendenter slo hardt ned på i sin iver etter å utrydde katolisismen. Dette er beskrevet i *Den katolske kirke i Norge*, historieverket som kom i 1993. Kirker ble renset for helgener, Maria-statuer ble strippet, sokneprester brent eller fordrevet, alt for å utrydde «papismen» til fordel for den oldenborgske kongemakt.

At dette var en tragedie for Norge, er for så vidt vel kjent. Her får vi så enkelt-skjebnen i dette – en faktisk skikkelse ikledt romanens diktete sammenhenger, ført i et språk som nok er nåtidens (i dette tilfellet et klangfullt nynorsk; Breivega er tidligere leder i Mållaget) men som også gjenskaper 1600-tallets uttrykksmåte og idiomer ved bruk av tallrike latinske vendinger.

KRYPTOKATOLIKKER

Vi følger magister Hjort på hans vei på hesteryggen opp Gudbrandsdalen og ned til Viken for å varslet andre «kryptokatolikker»

FORFERDENDE

LESNING: Skildringen av kirkevandaliseringen i Lom etter 1537 er ganske forferdende, skriver Hans Fredrik Dahl. FOTO: Terje Bendiksby/NTB Scanpix.

«Forfatteren leker katt og mus med leseren, fram og tilbake, som for å understreke at fiksjon, det er en underfundig kunst.»

om farene som truer. Den større bakgrunnen rulles opp; religionsstriden, motsetningene, de danske overgrep. Underveis treffer Hjort flere medsammevsvorne prester, men også en kvinne – fru Inger – som kommer til å bety mye i handlingen.

Hun er oppdiktet, men tilfører fortellingen en passende dose spenning og uro, sågar av erotikk, slik at vi med interesse følger hovedpersonen på hans videre ferd mellom norske prestegårder, nordtyske kollegier og jesuittiske universiteter.

Handlingen bølgjer fram og tilbake i tid. Til slutt treffer vi selveste Laurentius Nicolai Norvegus – «Klosterlasse», den ruvende teologiske skikkelse, vel kjent fra historien og her gjenskapt som aldrende professor i Braunsberg; han tar imot Hjorts skriftemål før denne

legger seg ned og dør i 1616. Fabelens moralske side har interesse, ikke minst i dette Luther-år av jubel og skryt (i og for seg forståelig fra protestantisk side, skjønt litt mye). Romanen tar parti for den tapende katolisismen, kan man vite si, og forsvarer Norges selvstendighet og ære. Uten å gå inn i teologien viser den forståelse for katolsk tro som tradisjon og sedvane, ikke minst ved å tegne de danske nyprotestantene som nokså kalde og ubarmhjertige.

FABEL OM NEDERLAG

Skildringen av kirkevandaliseringen i Lom etter 1537 er ganske forferdende i så måte. Men den taler også for en «moderne» – økumenisk og tolerant – katolisisme, gjennom fru Ingers sluttmonolog, som

mykner de trekk av uforsonlighet og retthaveri som striden dessverre har avsatt hos hovedpersonen. Han ligger og skal dø, men får høre sannheten.

For romanen er også en fabel om nederlaget som generelt fenomen, om den sinnets bitterhet og pessimisme som lett avleires hos den som går ut av historien som taper. Mot dette viser altså kvinnen vei – jeg hadde nær sagt: her også –, og gir historien en aktuell avslutning.

Skjønt avslutning? Hva som er begynnelsen og slutt i denne romanen fortøner seg med hensikt gåtefullt. Den sies å være Kristofer Hjorts «memoarer», går i jeg-form og nytter preteritum. Men de sidene av den som skrives ned, i stearinlysets flakkende skjær, får sin egen historie, idet skrivingen avbrytes og fortelleren forstyrres. Han kan umulig ha nedtegnet alt!

Til slutt sies det at manuskriptet er brent også. Men kanskje ikke likevel? Forfatteren leker katt og mus med leseren, fram og tilbake, som for å understreke at fiksjon, det er en underfundig kunst. Den også ... Anbefales! •

DEN HELLIGE ALBERT,
PATRIARK AV JERUSALEM
KARMELS REGEL
ST. OLAV FORLAG, 2017
79 SIDER, KR 129

TOVE BULL er professor em. i nordisk språkvitenskap, tidligere rektor ved Universitetet i Tromsø.

«Utgjevinga er ei verdig og vel fortent minnemarkering av ei Karmel-søster som fekk mykje å seie.»

Ei vakker bok

OMTALT AV **TOVE BULL**

Askrive ei bokmelding av ein tekst som går tilbake til året 1209, er ikkje noko ein gjer kvar dag. Eg gjer det med blanda kjensler, dels djup respekt, men samtidig med ei undrande haldning.

Det dreier seg om Karmels regel, eller for å uttrykke det i fulltekst: «Den opphavlege regelen for Ordenen til den Salige Jomfru Maria av Karmelberget, gjeven av den heilage Albert, Patriark av Jerusalem, korrigert, endra og stadfest av Innocens IV». Det som skal omtalast, er med andre ord det kyrkjerettslege grunnlaget for alle Karmel-kommunitetar verda over.

PÅ NORSK

Bakgrunnen for at eg skriv om ein så gammal tekst i det Herrens år 2017, er at Karmel-søstrene i Tromsø har fått gitt ut regelen på norsk, omsett av sr. Nada, som døydde i 2005. Når det skjer nettopp i år, er det fordi det no er 25 år sidan sr. Nadas ordensløfte. Slik sett er utgjevinga ei verdig og vel fortent minnemarkering av ei Karmel-søster som fekk mykje å seie, ikkje minst i uendeleg mange praktiske og språklege samanhengar, for den relativt nye kommuniteten som i utgangspunktet berre hadde søstrer med utanlandsk bakgrunn.

Å etablere seg i eit fremmdt land, med fremmdt språk, fremmd skikk- ar, andre normer for åtfærd og omgang,

ein annan kultur, osb., å skulle leve og røre seg i ei systemverd der politikk og forvaltning er noko nytt og annleis, er sjølvsagt vanskeleg for dei fleste. Når ein i tillegg lever kontemplativt i klausur, er føresetnadene for å meistre alle dei nye kodane, naturleg nok enda vanskelegare. Slik sett var norske sr. Nada «himmel- send» til Karmel.

AUTORITET

Det er derfor heilt rett at den vesle boka har med eit lite kapittel om sr. Nadas liv og verke i Karmel. Etter det følgjer ei innleiing av kardinal Anders Arborelius OCD. I motsetning til ordenar som van- legvis har ein regel som er forfatta av grunnleggjaren, er Karmels regel formulert av ein utanforståande, patriarken Albert av Jerusalem og seinare revidert av pave Innocens IV.

Regelen fekk såleis gjennom patriarken sterk kyrkjeleg autoritet. Det reflekterer samstundes noko heilt sentralt i ordenens identitet; den er ikkje til først og fremst for at den enkelte skal kunne utvikle seg åndeleg; den er primært til for Kyrkja.

I alle ordenssamfunn er bøn grunn- leggjande viktig; i Karmel-klostera er bøn sjølv fundamentet ordenen byg- gjer eksistensen sin på. Åndeleg vekst gjennom bøn er målet for den enkelte. Karmelordenen er kontemplativ og har ein særleg spiritualitet. Samstundes som

søstrene og brørne lever i klausur, er dei opne for omverda. Eg sluttar aldri å undrast over kor stort religiøst-sosialt nettverk søstrene i Tromsø har, og over kor mange svært ulike menneske det er som er tiltrekte av klosteret og livet der.

KORTFATTA

Karmel-søstrene og -brørne oppfattar profeten Elia og Guds mor Maria som sine ordensgrunnleggjarar, først og fremst fordi dei representerer Karmels ideal, men også av historiske grunnar. Det blir sagt at dei første eremittane levde «ved Elias kilde på fjellet Karmel», og ein veit at det fanst eit kapell på Karmelberget vigd til Maria. Ordenen blir da også omtalt som «Den Salige Jomfru Maria av Karmelbergets orden».

Sjølve regelen er heller kortfatta, visstnok den kortaste ordensregelen som finst. Den blir innleidd av ei bøn til Guds mor. Så følgjer det vi normalt omtaler som «reglar», krav om administrative ordningar, buforhold, felles måltider, om tidebønene, krav om å leve i fattigdom, om faste, osv. Det er ikkje til å unngå at ein regel frå 1200-talet innimellom har eit alderdommeleg preg, for å seie det mildt. Til dømes er det neppe lenger relevant å ha så mange esel og muldyr som «dere trengjer, likeså andre husdyr eller fjærkre for å skaffe mat».

1400-TALET

For meg som ikkje har mykje kjennskap til ordensreglar, er dette ein nokså uvand sjanger. Det kjem sikkert av alderen på

teksten. Vurdert som ein tekst for vår tid, vil eg seie at det mest karakteristiske er ei særleg form for sjangerblanding. På den eine sida består han av reglar, altså forordningar om korleis brørne skal leve, heilt konkret, i kvardag og helg. Det er berre brørne som er nemnde; søstrene er heilt usynlege i teksten, av gode grunnar; Karmel-kommunitetar for kvinner oppstod først på 1400-talet. Slike 1200-talstrekk ved teksten som ikkje harmonerer med vår tid, får meg til å lure på kvifor slike tekstar ikkje blir reviderte, iallfall på dei områda der tida har gått frå dei.

Den andre sida av det eg har kalla sjangerblanding, blir tydeleg i avsnitta etter dei konkrete reglane. Den delen er med rette kalla «Formaninger». Her taler patriarken strengt og med heva peikefinger: Du skal og du skal ikkje. Jamført med dei konkrete forordningane, er denne delen mykje meir ordrik og moraliserande.

KRIGSMETAFORIKK

Her er det bibeltilvisingar på om lag annakvar linje. Ein kan ikkje unngå å bli slått av den omfattande krigsmetamorikken, som jo i og for seg òg er eit gjennomgåande trekk ved Bibelen. For å nemne berre eitt eksempel: «Rust dere fremfor alt med troens skjold, for med det kan dere avverge alle den Ondes brennende piler [jf. Ef 6,16], for uten tro er det umulig å være Gud til behag [jf. Hebr 11,6]. Sett så frelsens hjelm på hodet [jf. Ef. 6,17] [---].»

Eg les denne teksten i det 21. hundreåret og grip meg i å tenke at er det nokon krigsmetamorikk ikkje passar for, så er det

Karmel-søstrene. Eg veit ikkje om nokon som er så lite krigerske som dei. Men truleg tenkjer søstrene heilt annleis enn eg gjer. Dei har valt ei livsform som har djupe røter i eldgamle tradisjonar; det litterære universet deira består av tekstar som har vore i aktiv bruk i hundrevis av år. Dei ikkje berre les desse tekstane; dei lever dei også. For meg er Karmels regel ein tekst ved sida av alle andre tekstar som ein kan underkaste analyse. For dei er regelen ikkje noko mindre enn sjølve grunnlagsdokumentet for det livet dei har valt å leve.

SOBER

Søster Nada har ikkje hatt noka lett oppgåve. Utgjevinga av Karmels regel på norsk inkluderer òg regelen på latin og engelsk som vel er dei språka som har vore utgangspunkt for omsetjinga. Omsetjinga er halden i ei sober, konservativ form for bokmål, ei språkform som harmonerer fint med det innhaldet som blir formidla. Omsetjaren og søstrene som har gjeve ut Regelen, har komme frå oppgåva på ein svært god måte; arbeidet har resultert i ei vakkert illustrert og formgjeven lita bok i eit hending format. Illustrasjonane er ulike, faksimile av originalteksten, ikonar, og fotografi, dei fleste frå Karmelberget.

Det ville vel vere uærbødig å avslutte med eit «vel blåst» eller «godt jobba, søstrer», så eg får formulere meg litt annleis: Når ein publikasjon er blitt så fin og estetisk vellykka som denne, er det all grunn til ei stor til-lykke-helsing: GRATULERER! •

KARL GERVIN
**LITURGI ER KUNSTEN
 Å FLY HØYT.**
HØYMESSE I EN SKJEBNETID
 KOLOFON FORLAG, 2017
 113 SIDER, KR 149

SIGURD HAREIDE er cand. theol., høgskolelektor ved Høgskolen i Sørøst-Norge, forsker i liturgihistorie.

Gervins teser

OMTALT AV **SIGURD HAREIDE**

Den lutherske presten, idehistorikeren og forfatteren Karl Gervin har lenge markert seg som en brobygger mellom katolsk og luthersk tradisjon. Med titler som *Det store bruddet – Reformasjonen i Norge* (1999), *Klostrene ved verdens ende* (2007) og *Har kirken mistet sin hukommelse?* (2010) – bare for å nevne noen av hans mange titler – har Gervin pekt på rikdommene i den store kirkelige tradisjonen og hvordan reformasjonskirkene ofte kom til å kaste barnet ut med badevannet i sine forsøk på å rense kirken.

Eller som han sier det i sin nye bok: «Det er ikke lett å bygge med brekkjern.»

LITURGIENS ERFARINGER

I den nye boken hans, *Liturgi er kunsten å fly høyt. Høymesse i en skjebnetid*, en liten bok på litt over hundre sider, er det som om alle hans tidligere bøker samles i 27 korte kapitler, eller kanskje vi snarere skal kalle det 27 teser. Det handler om gudstjenesten, og «(d)et er ikke et anliggende på linje med andre oppgaver».

Gervin første setning starter – som seg hør og bør for en luthersk prest dette året – med Luthers teser, men Gervins fokus er ikke krisen i senmiddelalderens katolske kirke. Det dreier seg i stedet om den pågående liturgireformen i Den norske kirke, og diagnosen er temmelig tøff: «Den norske kirke ... er i ferd med å bli

lite spennende og utfordrende – svært lik sine omgivelser. Mer og mer fylles liturgien av hverdagens anliggender og virkemidler på bekostning av sine egne.» Men «krise er ennå ikke et sammenbrudd», hevder Gervin, og peker på liturgiens «arsenal av erfaringer, (...) kirkens brede tradisjon som ble tatt fra oss».

Så leder han leseren varsomt, men bestemt, fra kapittel til kapittel og tema til tema gjennom kirkens lange historie, der «gudstjenesten har vært annerledes enn verden omkring» og «vil slippe løs krefter og la oss ta del i Guds rike», ja, lærer oss «kunsten å fly høyt».

TRADISJONENS VEI

Det er som om Gervin med sine teseaktige kapitler vil spole tilbake til tiden før bruddet med Den katolske kirke. Han nevner riktig nok det han omtaler som «det lutherske konseptet», «den lutherske arven» og «det lutherske særpreget», og som er i ferd med å forsvinne i krisen ifølge Gervin, men heller ikke han synes særlig opptatt av å definere dette.

Det er ikke her han søker hjelp og trøst i krisen. Han vil «gå til kirkens lange tradisjon, for å lete etter skatter som reformasjonen tok fra oss», og han begrunner sitt valg både historisk og økumenisk. For lutheranerne ble ofte «mer lutherske enn reformatoren».

Mye Luther & co mente kunne bevares, ble senere kuttet ut, som forbønn for de

«Har boken så relevans for andre enn frustrerte lutheranere som deler Gervins analyse? Definitivt!»

døde og englenes og helgenenes forbønn for «den stridende kirke». I den viktigste økumeniske avtalen mellom katolikker og lutheranere, Felleserklæringen om rettferdiggjørelseslæren fra 1999, finner han grønt lys for å gå tradisjonens vei på leting etter liturgiske skatter.

GULLKORN

Har boken så relevans for andre enn frustrerte lutheranere som deler Gervins analyse? Definitivt! For det første fordi boken er stappfull av gullkorn om liturgien, dette som ifølge Det annet Vatikankonsils liturgikonstitusjon «er det høydepunkt som hele Kirkens gjerning streber mot, samtidig som den er den kilde all dens kraft springer ut fra» (SC 10). Gervin setter ord på den katolske og ortodokse liturgiske tradisjonen med pregnante formuleringer og bibelsk klangbunn. Og mellom hvert av de korte kapitlene har han plassert et sitat eller en bønn som hele tiden åpner opp og peker videre.

GUDS FORRANG

For det andre ville det være dumt å tro at ikke mange av de utfordringer Den norske kirke står overfor når det gjelder gudstjenestefeiringen, også er våre utfordringer i Den katolske kirke, tross en annen læremessig sikring av det liturgiske liv og en annen liturgisk kontinuitet og praksis. Ingen har vel tydeligere tematisert dette enn pave emeritus Benedikt XVI.

Nylig pekte han i et forord til den russiske utgaven av sine samlede verker på «hvordan en utbredt misforståelse av liturgireformen [etter Det annet Vatikankonsil] har spredt seg vidt omkring i Den katolske kirke, og ført til en stadig større vektlegging av opplæringsaspektet og vår egen aktivitet og kreativitet», på bekostning av bevisstheten om «Guds forrang i liturgien».

Hvor ofte er ikke også katolsk liturgi preget av snusfornuftens, minimalismens og likegyldighetens ånd? Feires alltid messen som om det var «den første, den siste og den eneste messen», slik det oppfordres til i enkelte sakristier?

ER FORNYELSE MULIG?

Jeg håper Gervins «teser» får mange lesere både blant lutheranere og katolikker. Jeg må likevel innrømme at jeg er særlig spent på mottakelsen i den kirketradisjonen som springer ut fra Luthers teser. Er det virkelig mulig med en fornyelse av den lutherske tradisjonen ut fra den store katolske og ortodokse kirkelige tradisjonen så reservasjonsløst som Gervin foreslår, uten også å endre de helt grunnleggende forutsetningene for lutherske kirkers eksistens? Reformasjonen var det store bruddet med Den katolske kirkes sakramentale og liturgiske ordening.

Hvor katolsk og ortodoks kan da luthersk liturgi bli uten å gi opp hele det lutherske prosjektet? •

DEBATT:

Kvinnelige prester i Den katolske kirke

Med interesse og glede leste jeg Jeanne Wredens modige og grundige redegjørelse (St. Olav nr. 3 – 2017) om hvorfor kvinnelige prester bør komme i Den katolske kirke. Også som mann kjenner jeg negative trekk fra den århundrelange patriarkalske og androsentriske kulturelle arven som Jeanne W. tar fram i teologisk lys. Og kirken er ikke alene: Det anerkjente vitenskapstidsskriftet *Scientific American* skriver for tiden om hvordan ensidig mannskultur preger også den vitenskapelige verden negativt.

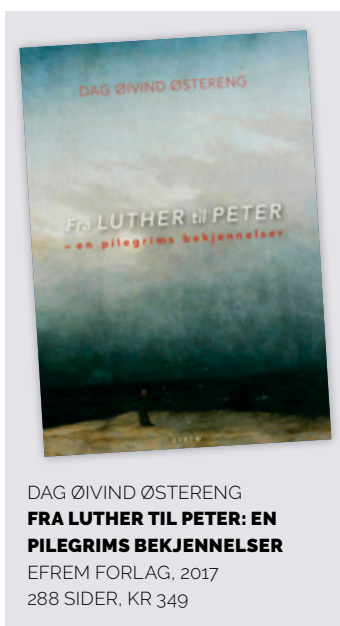
I min vel 40 år gamle yrkesaktivitet har jeg kunnet følge en fin kulturell utvikling i mange fora. Kvinner er kommet inn i dem slik at ensidig mannsdominanse er blitt brutt. Tonen er blitt endret: mindre gravalvorlighet, mer menneskelighet og nyanserte samtaler, ofte lun latter. En slik utvikling ønsker jeg også for Den katolske kirke.

Men som Jeanne W. skriver, dreier spørsmålet om kvinnelig prest dypsett om å kunne se Kristi bilde like mye i en kvinne som i en mann. Som lek mann kan jeg melde at det går bra å se Kristi bilde i en kvinne. Det dreier seg om å se hele menneskeligheten i Kristus. Kan det være at århundrenes mannskultur har preget de teologiske brillene slik at det nå ser ut til å være veldig komplisert å anerkjenne det kulturelle gjennombruddet at både menn og kvinner tilhører substansen i det ministerielle prestedømmet?

Kanskje endringer kan gå fort dersom disse kulturelle brillene faller ned?

HANS MAGNUS SOLLI

Andre innlegg for og imot Wredens synspunkter i St. Olav nr.3/2017 er blitt offentliggjort på [katolsk.no](#)

DAG ØIVIND ØSTERENG
**FRA LUTHER TIL PETER: EN
 PILEGRIMS BEKJENNELSER**
 EFREM FORLAG, 2017
 288 SIDER, KR 349

EIRIK STEENHOFF er teologistudent, skribent og debattant. For tiden journalist i OKB.

«Boken kan være nyttig også for interesserte katolske lesere, som antagelig vet forsvinnende lite om denne viktige delen av kristen-Norge.»

Den lange veien hjem

OMTALT AV **EIRIK STEENHOFF**

Dag Øivind Østerengs bok er en prests og teologs fortelling om å konvertere til Den katolske Kirke. Det er både dens styrke og svakhet.

Veiene til Rom er mange, men bare noen ytterst få av dem kommer fra Norsk Luthersk Misjonssamband. Det var i denne lavkirkelige organisasjonen Dag Øivind Østereng trådte sine barnesko. Han skriver at boken kanskje burde hatt tittelen *Fra Ludvig Hope til Peter*, for virkelig å understreke distansen han har tilbakelagt. Ludvig Hope (1871–1954) var en av høvdingene i Sambandet, og utmerket seg ved et sterkt kirkekritisk syn på embede og sakramenter. Hope gikk i bresjen for at nattverden kunne forvaltes av legfolk utenfor kirkene.

Avstanden til Den katolske Kirke kunne ikke ha vært større. Men etter hvert vokser Østereng opp og ut av Misjonssambandet. Veien videre går gjennom Menighetsfakultetet, hvor han møter høykirkelige impulser og en historisk-kritisk forskningstradisjon. Han blir ordinert etter endt studium og virker som prest i Den norske kirke i 19 år, før han i 2016 forlater den og blir katolikk. For mange er han kjent som presten som ledet Carissimi, et fellesskap av konservative prester i Den norske kirke. Skjønt, konservative – disse prestenes anliggende var å bevare kirkelig enhet i møte med oppløsende liberalteologi. Østereng kan betegnes som konservativ bare i dagspressen. I katolsk sammenheng er han midt i sentrum.

ET ORD OG ET KALL

Fra Luther til Peter er på sitt beste når forfatteren reflekterer fritt over sine teologiske selvoppgjør. Han skriver det ikke, men det virker som om nedleggelsen av presteembedet og konversjonen har gitt ham et sårt tiltrengt pusterom. Det smitter over på boken. Over mange kapitler redegjør Østereng for svakhetene ved den tradisjonen han kommer fra, men alltid

med respekt. Denne respekten kommer kanskje fra et ord han fikk fra sin morfar, den kjente predikanten og bibelskolelæreren Øivind Andersen. Østereng var i ferd med ta artium, og spurte bestefar hva han burde gjøre med livet sitt. «Du skal følge meg!» svarte den gamle sambandshøvdingen etter lang betenkning.

For Østereng ble det et ord han stadig skulle vende tilbake til i sin teologiske søken. Et ord og et kall. I dag opplever han en grunnleggende kontinuitet mellom morfarens tro, den tro han selv fikk som barn, og den tro som finnes overlevert i Den katolske Kirke. Det vil si, han føler ikke at han har brutt med sin morfar – som sin tid var blant landets mest antikatolske forkynnere – men at han har lagt noe til. Det er et viktig poeng, og en fin og personlig begynnelse på en bok som ellers ikke er utpreget personlig.

VIKTIG EKKLESIOLOGI

Østereng reflekterer stadig interessant over ekklesiologien, kirkelæren. Han oppdaget ved et avgjørende veiskille i studietiden hva det apostoliske kirkesynet innebærer: At menighetene hørte sammen, ikke bare på hvert sitt sted, men på tvers av stedene. Menigheten i Korint – eller i Oslo – er en enhet for seg, men den er også i enhet med andre menigheter. Oppdagelsen av «denne enkle og for så vidt helt innlysende sannheten» gjorde ende på Østerengs Ludvig Hope-inspirerte vennsamfunnstanke. Men for mange er den sannheten ikke enkel eller helt innlysende. Forhåpentligvis blir flere av dem lesere av Østerengs nye bok.

Det viktigste boken bidrar til, er å understreke hvor viktig ekklesiologien er. Dette er Misjonssambandets blindflekk. Og Den norske kirke har sine problemer. Der finnes fortsatt den episkopale strukturen, men uten den episkopale autoriteten. Dens demokratiske styreform leder til en gradvis nedbygging av tros læren innenfra.

Underveis i livet oppdaget Østereng

at han grunnleggende sett er en kirkelig teolog. Til slutt måtte han ta konsekvensene av sine egne refleksjoner.

Boken dreier seg fremfor alt om en prests og teologs reise fra en kirkeforståelse til en annen. Det er interessant stoff, men det er etter mitt skjønn også en svakhet. Østereng gjør i forordet et poeng av at boken hverken er en selvbiografi eller en teologisk utgreiing, men en «trosreise.» Det er en litt pussig presisering. Har ikke en trosreise et element av begge deler?

UINFRIDDE FORVENTNINGER

Mange av forfatterens aha-opplevelser kommer fra en bok han har lest eller et foredrag han har hørt. Argumentene i disse er alltid grundig og interessant referert. Men er det alt? Ligger det ikke noe annet, ja, noe langt mer i en trosreise, en konversjon? Noe dypt personlig? Fra Luther til Peter har undertittelen En pilegrims bekjennelser. Hverken pilegrimer eller

bekjennelser er kjent for å være særlig nøkterne, så når Østereng på tittelbladet iscenesetter seg selv som en bekjennende pilgrim, skaper det forventninger som boken ikke riktig innfrir.

På en trosreise er de personlige erfaringene, menneskemøtene og følelsene alltid vevet sammen med de teologiske læresetningene. Augustin hadde sin Ambrosius. Paul Selmer sin pastor Tangen. Hvem hadde Østereng? Ikke noe sted i boken beskriver han en samtale med en katolikk som får ham til å velge Den katolske Kirke. Jeg er ikke så interessert i name-dropping. Men som leser er jeg interessert i en fortelling.

Boken har noen språklige irritasjonsmomenter som burde ha blitt fjernet, særlig kommafeil. De samme begrepene oversettes av og til flere ganger innenfor samme kapittel. Noen få setninger er av typen «goddag mann, økseskaft»: «Bare på de områdene jeg hadde arbeidet meg

frem til et annet teologisk ståsted, endret jeg synspunkt.»

VIKTIG LESNING FOR MANGE

Jeg pleier aldri å tenke særlig mye over omslagsbildet på en bok. Men Caspar David Friedrichs *Munken ved havet* er selve innbegrepet av tysk romantikkmaleri. Munkeskikkelsen står alene, i den grad at han nesten går i ett med det dystre havgapet foran seg. Et uttrykk for fremmedgjøring og avmakt. Det er et besynderlig billedvalg til en bok som handler om å konvertere til Den katolske Kirke.

Når alt dette er sagt, vil *Fra Luther til Peter* være viktig lesning for mange med Østerengs lavkirkelige bakgrunn. Den kan være nyttig også for interesserte katolske lesere, som antagelig vet forsvinnende lite om denne viktige delen av kristen-Norge. De vil få Østerengs grundige refleksjoner om den katolske ekklesiologen som en bonus på kjøpet. •

St. Sunniva skole er en katolsk kristen friskole med barne- og ungdomstrinn og plass til 544 elever.

Vi ligger sentralt plassert i Oslo sentrum, i bydel St. Hanshaugen vis-a-vis St. Olav kirke, og har drevet skole i 150 år.

St. Sunniva skole ønsker deg velkommen som søker.

Eget søknadsskjema og mer informasjon om skolen er å finne på vår hjemmeside:

www.stsunniva.no

Velkommen til oss.

KARMELOTTKLOSTERET
TOTUS TUUS I TROMSØ
**KALENDER MED TEKSTER AV
ST. THÉRÈSE AV LISIEUX**

«Kalenderen gir oss et innblikk i hvorfor Thérèses åndelige vei har vært fulgt av så mange. Velvalgte sitater fra «En sjels historie» ledsager hvert enkelt av de tolv bildene.»

Et år i Karmels tegn

OMTALT AV **EIRIK STEENHOFF**

I 2018 kommer relikviene av St. Thérèse av Lisieux og hennes foreldre til Norden. I den anledning har karmelittklosteret Totus Tuus i Tromsø utgitt en kalender med tekster fra «Den lille blomstens» klosterliv – og fotografier fra sitt eget.

«I den hensikt å leve i en vedvarende tilstand av guddommelig kjærlighet, frembærer jeg meg selv som brennoffer til din barmhjertige kjærlighet.» Disse ordene skrev St. Thérèse av Lisieux (1873–97), også kjent ved sitt klosternavn Thérèse av Jesusbarnet eller tilnavnet «Den lille blomsten», på festen for den hellige Treenighet 9. juni 1895. De er en del av den hellige karmelittnonnens «Offerakt til den barmhjertige kjærlighet», som er gjengitt på begynnelsen av Karmelklosterets kalender for 2018.

POPULÆR HELGEN

Under messen den dagen hadde Thérèse opplevd et sterkt kall til å innvie resten av sitt liv til Gud. Moder Agnes, hennes overordnede, «visste ikke riktig hva som var på ferde», uttalte en medsøster under Thérèses kanoniseringsprosess. «Men hun hadde en så stor tillit til søster Thérèses klokskap at hun gav henne sin fulle tillatelse.» Unge Thérèse nøyte stor åndelig autoritet i sitt kloster. Men året etter kom store prøvelser. Thérèse ble syk, og den 30. september 1897 døde hun etter en lang og hard kamp med tuberkulose, bare 24 år gammel.

Den hellige Thérèse av Lisieux ble raskt en av den nyere tids mest populære helgener. Nå kommer relikviene av henne og hennes foreldre, Louis og Zélie Martin, til Norden. Kalenderen som nå er kommet fra Karmelklosteret Totus Tuus i Tromsø, er ment å markere denne begivenheten, og samtidig spre kunnskap om Thérèses spiritualitet.

Levningene etter St. Thérèse hadde en enorm tiltrekningskraft lenge før hun ble helgenkåret i 1925. Årsaken? En sjels

historie, Thérèses åndelige selvbiografi, som ble påbegynt i 1895 og fullført like før hun døde. Boken ble umåtelig populær, i takt med Thérèses hellighetsry. Den ble oversatt og utgitt på norsk første gang av St. Olav forlag i 2014.

Karmelkalenderen gir oss et innblikk i hvorfor Thérèses åndelige vei har vært fulgt av så mange. Velvalgte sitater fra «En sjels historie» ledsager hvert enkelt av de tolv bildene. «Jesus krever ikke storverk, men kun overgivelse og takknemlighet,» heter det i april måned. Sitatet gir et inntrykk av «Den lille vei» som Thérèse anbefalte. Hun hadde erfart Gud som en overveldende barmhjertighet, ikke som en fryktinngytende dommer. Det var denne erfaringen hun ville uttrykke med sin offerakt.

Den lille veien sier intet mindre enn at det er mulig for alle for å bli helgener. Selv «den lille blomsten i Guds have» er uendelig verdifull, skrev Thérèse i et avsnitt som gav henne tilnavnet. Blomsterbildet hadde naturligvis sin forankring i Jesu egne ord: «Se på liljene på marken, hvordan de vokser! De strever og spinner ikke» (Matt. 6,28).

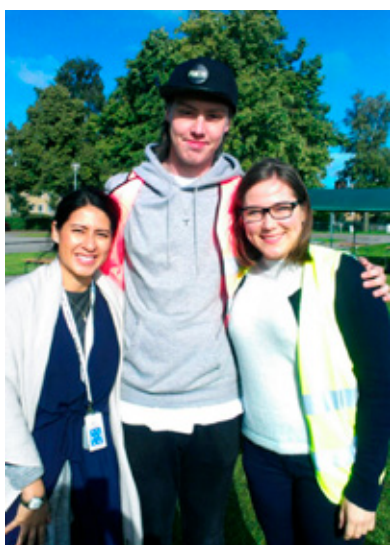
TREFFENDE OG HUMORISTISK

Den lille veien går gjennom ytterst hverdagslige begivenheter. Det forstår vi av et annet avsnitt fra En sjels historie sitert i juni måned: «Jeg nøyte meg ikke bare med å be meget for denne søsteren som voldte meg så megen kamp, jeg forsøkte å gjøre alle mulige slags tjenester for henne, og når jeg var fristet til å svare henne på en ubehagelig måte, innskrenket jeg meg til å gi henne mitt mest elskverdige smil og forsøkte å skifte samtaleemne.»

Tekststykket er treffende og humoristisk plassert under tre bilder av nonner som alle smiler bredt. Likevel får en følelsen av at det er noe mer enn en kameraposisur som ligger bak. Kanskje skyldes de brede smilene rett og slett det faktum at de, som Thérèse selv, har lært å leve sine liv i «overgivelse og takknemlighet»? •

OPPLEVELSE: For mange var den store enheten i Klosterkirken så gripende at de ble rørt til tårer.

SAMMEN: Unge skandinaver fant hverandre, fra venstre: Fiorella Bastidas, Christopher Bonde og Anja Zawaldska Persvold. FOTO: Maria Waxegård

NORDISKE UNGDOMSDAGER:

Fantastisk og gripende

Mange var rørt til tårer. Stillheten var så kompakt i Klosterkirken at det vekket beundring. For første gang på 15 år deltok rundt 80 danske og norske ungdommer på møtet i Vadstena i Sverige.

TEKST: **MARIA WAXEGÅRD** FOTO: **MAX MARTIN SKARENIUS**

BIDRO: Kardinal Arborelius var med på ungdomsdagene i Vadstena. Her sammen med Fiorella Bastidas, Christopher Bonde og Anja Zawaldska Persvold. FOTO: Maria Waxegård.

SPRÅKKONKURRANSE: kardinal Anders Arborelius utlyste en konkurranse for å finne et svensk ord for *worship*.

Hjemme er vi få katolikker, men å se og lære hverandre å kjenne er så spennende og positivt, mener Anja Zawaldska Persvold fra Oslo.

– Jeg får av og til spørsmål om jeg kan spise bacon, ler Christopher Bonde fra København.

Å få delta i trosfelleskap med bønn og håndspåleggelse skjer ikke ofte.

BEVEGET

Det er sjelden at den monumentale Valfartskirken, tegnet av Den hellige Birgitta, er fylt opp til siste plass. Klangen av de lyse stemmene leter seg opp mot de høye velvingene. Mange kunne ikke holde tilbake tårene under stillheten som fulgte.

Fader Damir Stojic ledet sakramental tilbedelse med sine kroatiske ungdommer i møteteltet, hvilket grep de over 250 deltagerne dypt. Ikke bare Birgittinernas eldste, søster Patricia var imponert, også kardinal Anders Arborelius utlyste en konkurranse for å finne et svensk ord for *worship*. Premien, lovet han, ville være stor.

– Det er typisk at vi savner ord for

dette i vår tid. Å tilbe, prise og ære Gud utgjør grunnlaget for vår tro, mente han.

Språkvanskeligheter gjør at dansker i dag heller lytter til engelsk, og mye av forbrødringen i Vadstena skjedde på dette verdensspråket. Anført av norske og danske stemmer håper mange at de neste ungdomsdagene blir arrangert i Trondheim og den nye domkirken der.

MARIA SOM TEMA

Men snart venter Verdensungdomsdagen i Panama i 2019, hvor pave Frans har utlyst saligprisningene av Jomfru Maria som tema. Etter messen i Klosterkirken vandret prosesjonen av unge ut på gatene med en Mariastatue.

– Usedvanlig mange er bare 15 år, konstaterte Fiorella Bastidas.

Det var ti år siden hun var med i sin første ungdomsdag.

– Å samles gir sterk enhet siden vi er få i samfunnet. Dette har vært en både åndelig sterk og kontemplativ opplevelse.

– *Hvordan føles det?*

– Fantastisk, utbyter hun.

Fader Michel Remery fra Holland, som har skrevet Twittra med Gud, var spesielt invitert. På initiativ av Sveriges unga katolikker er dette leksikonet nå oversatt til svensk og utgis av Katolska pedagogiska nämnden. Kardinal Anders Arborelius deltok også med et foredrag, og som «senior» i mange av aktivitetene.

– Oppfriskende, kommenterte han. Det er i møtet med en katolikk at de fleste konverterer. Derfor er det så viktig hvordan vi virker i dagliglivet. •

«Å samles gir sterk enhet siden vi er få i samfunnet. Dette har vært en både åndelig sterk og kontemplativ opplevelse.»

FIGORELLA BASTIDAS

LØFTEAVLEGGELSER

► 2. pinsedag skiftet sr. **Brigitte Marie-Francoise Pinot OCSO** sin stabilitet til Tautra Mariakloster. Sr. Brigitte er fransk, og kommer fra cistercienserklosteret Clairefontaine i Belgia. Hun har bodd på Tautra de siste to årene, og har nå avlagt løfte om å bli der.

► På høytiden for Døperen Johannes, St. Hansdagen 24. juni, avla sr. **Renata Iwona Maria Dabrowska OCSO** sine første løfter, gjeldende for ett år. Sr. Renata er fra Polen, og trådte inn i klosteret på Tautra i 2014.

► Lørdag den 2. september avla sr. **M. Rita Kozielska** sine evige ordensløfter i St. Olav domkirke i Oslo. Hovedcelebrant var biskop Bernt Eidsvig Can.reg. Sr. M. Rita er født og oppvokst i Polen. Hun trådte inn hos St. Elisabethsøstrene i september 2010, og avla sine første løfter i 2012. Hun er tilknyttet St. Elisabethsøstrenes felleskap i Tromsø. **Vi gratulerer dere alle!**

DIAKONVIET: Oslo katolske bispedømmets prestekandidater, Josef Ottersen (t.h.) og Paul Opata, diakonviet lørdag 26. august i St. Johannes kirke.

ORDINASJONER

Lørdag 2. september ble **Myron Kuspys**, tilknyttet St. Eystein presteseminar i Oslo, viet til prest etter Den ukrainsk-greske katolske kirkes liturgi. Prestevielsen fant sted i St. Olav domkirke i Oslo ved den apostoliske eksarken av Tyskland og Skandinavia, biskop Petro Kryk. P. Myrion er født 23. november 1982 i Lviv, Ukraina, og kom til Norge høsten 2010. Han er inkardinert i Det apostoliske eksarkat for katolske ukrainere av bysantinsk ritus i Tyskland og Skandinavia, og tilknyttet St. Hallvard menighet i Oslo.

Myron Kuspys

Vi har også hatt gleden av flere diakonvielser den siste tiden. **Patricio Quintana**, ble ordinert til det permanente diakonat lørdag 17. juni i St. Olav domkirke i Oslo av biskop Bernt Eidsvig. Patricio har vært aktiv i St. Olav domkirkemenighet i Oslo, i mer enn 20 år, særlig i det spanskspråklige menighetslivet.

Patricio Quintana

Deretter ble Oslo katolske bispedømmes prestekandidater, **Josef Ottersen** og **Paul Opata**, diakonviet lørdag 26. august i St. Johannes kirke Bredtvet, av biskop Bernt Eidsvig. Diakon Josef Ottersen har sitt praktikum i St. Svithun menighet i Stavanger. Diakon Paul Opata har sitt praktikum i St. Olav menighet i Trondheim.

Mang Van Le, ble ordinert til det permanente diakonat 4. november kl. 13.00 i St. Laurentius i Drammen. Mang Le er født 3. november 1956 i Vietnam. Han ble opptatt i diakonprogrammet 28. oktober 2011. Han fikk ordinasjonskandidaturet tildelt 23. november 2014. Deretter ble han beskikket som lektor 8. oktober 2015 og innsatt som akolytt 9. november 2016. Mang Le er gift med Theresa Jee. Vi gratulerer!

Mang Van Le

KOMMENDE PRESTEVIELSER

Diakon Paul Opata vil bli presteviet lørdag 21. april 2018 kl. 12.00 i St. Olav domkirke i Oslo av biskop Bernt I. Eidsvig. Diakon Josef Ottersen vil bli presteviet lørdag 23. juni 2018 kl. 14.00 i St. Olav domkirke i Oslo av biskop Bernt I. Eidsvig.

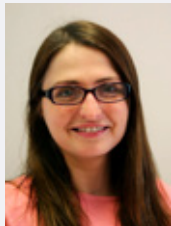
NYE ANSATTE

Oslo katolske bispedømme har fått tre nye medarbeidere. **Agnieszka Kujawska** og **Agata Nazar** er fra 16. oktober ansatt som vikarer i medlemscenteret og **Kjersti Taranger** er fra samme dato engasjert som personalkonsulent.

Agata Nazar er født 25. august 1980 i Nowy Dwór Gdański, Polen. Bachelor i teologi fra Stefan Wyszyński-universitetet i Warszawa 2003.

Hun har arbeidserfaring fra kontor og katekese, og er glad i seiling og hekking. Kom til Norge 2013.

Agnieszka Kujawska er født 28. juli 1982 i Chorzów, Polen. Hun har en bachelor i økonomi og en og master i statsvitenskap. Erfaring fra arbeid i bank.

Kom til Norge 2015. Snakker polsk, engelsk og norsk.

Kjersti Taranger er født 29. mars 1981 i Narvik. Bachelorgrad i sosialantropologi og to masteremner. Arbeidsrett fra Handelshøyskolen BI og internasjonale

relasjoner fra Universidad Nacional på Costa Rica. Flere års erfaring med operativt personalarbeid fra offentlig og privat sektor. Ett års erfaring som HR-leder i bygg- og anleggsbransjen.

FASIT JULENØTTER:

1. c | 2. b | 3. a | 4. c | 5. a | 6. a | 7. a
8. c | 9. c | 10. b | 11. c | 12. b | 13. b
14. b | 15. a | 16. b | 17. b | 18. b | 19. b
20. a | 21. a | 22. c | 23. b | 24. c | 25. a
26. a | 27. a | 28. a | 29. b | 30. b | 31. d
32. c | 33. c | 34. a | 35. a | 36. a | 37. b
38. b | 39. b | 40. b

Utnevnelser

UTNEVNELSER I TRONDHEIM STIFT

► **P. Grzegorz Orkisz** løses fra sitt embete som sogneadministrator i St. Eystein menighet, Kristiansund, f.o.m. 01.08.2017. Fra samme dato utnevnes p. **Dominic Nguyen Van Thanh** til sogneadministrator i St. Eystein menighet, Kristiansund. P. Dominic Nguyen Van Thanh løses fra sitt embete som sogneadministrator i St. Torfinn menighet, Levanger, f.o.m. 01.08.2017. Fra samme dato løses p. **Piotr Ostafin** fra sitt embete som kapellan i St. Olav domsogn, Trondheim, og utnevnes til sogneadministrator i St. Torfinn menighet, Levanger. P. Grzegorz Orkisz har forlatt Norge, for å tre inn hos Augustinerkorherrene i Klosterneuburg i Østerrike. Augustinerkorherrene har en nær tilknytning til Norge, blant flere andre tilhører Bernt Eidsvig Can.Reg. denne ordenen.

► **P. Marcellin Rediu**, sogneprest i Sta. Sunniva menighet i Molde, er med virkning fra den 15. oktober 2017 kalt tilbake til sitt bispedømme lași i Romania av biskop Petru Gherghel.

► **P. Nguyen Duc Khiem** er med virkning fra den 15. oktober 2017 permittert fra sin stilling som kapellan ved St. Torfinn menighet i Hamar, og fra samme dato utnevnt til sogneadministrator ved Sta. Sunniva menighet i Molde.

UTNEVNELSER I OSLO KATOLSKE BISPEDØMME

P. Marcin Zych

P. Anthony Erragudi

P. Piotr Śledź

► **P. Michael Nguyen duy Duong** er med virkning fra 1. august 2017 utnevnt til ansvarlig for den vietnamesiske sjelesorg i St. Frans menighet i Larvik.

► Den 11. juli 2017 ankom p. **Elizeusz Ryszard Górski** OFM Stavanger for å vikariere for p. **Zygmunt Majcher** OFM. Han er medlem av fransiskanernes S. Mariae Angelorum-provins (Kraków i Polen) og ble presteviet 14. mai 1994. Den 1. august 2017 utnevnte biskop Bernt I. Eidsvig p. Elizeusz til kapellan i St. Svithun menighet i Stavanger, med ansvar for polsk sjelesorg.

► **P. Aleksander Mirosław Piłat** OFM kom til Norge 1. september 2017. Han er medlem av fransiskanernes S. Hedvig-provins (Wrocław i Polen) og ble presteviet 22. mai 2004. Han styrker fransiskanerkommuniteten i Larvik. I første omgang skal han lære språket og forberede seg til fremtidig arbeid i Norge.

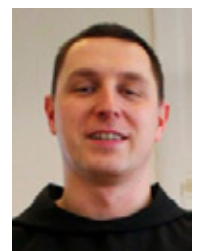
► **P. Marcin Zych** fra bispedømmet Kalisz i Polen kom til Norge 1. september 2017. I første omgang skal han lære språket og forberede seg til å yte pastoralt arbeid i St. Paul menighet i Bergen.

► **P. Anthony Erragudi** SVD og p. **Piotr Śledź** SVD kom til Norge 1. september 2017. I første omgang skal de lære seg norsk og forberede seg til å yte pastoralt arbeid i St. Olav menighet i Oslo.

UTNEVNELSER I TROMSØ STIFT

► Den 8. oktober 2017 utnevnte biskop Berislav Grgić pastor **Gunther Jäger** til sogneprest i St. Sunniva menighet i Harstad. Han ble samme dag innsatt i sitt embete.

► **P. Marcin Tomasz Pater O.Cist.**, f. 28. april 1979, presteviet 17. mai 2008, fra cistercienserklosteret i Krakow-Nowa Huta, ankom 26. september 2017 klosteret Fjordenes Dronning i Storfjord. Han har tidligere virket som kapellan i Den hellige families menighet i Storfjord i perioden fra 7. juni 2010 - 30. juni 2012. Med virkning fra 1. oktober 2017 er han utnevnt til kapellan i Den Hellige Families menighet.

P. Marcin Tomasz Pater

MINNEORD

P. Michael Bradley OMI

Pater Michael Bradley OMI døde fredag 15. september på Herlev sykehus etter et meget kort sykeleie. Døden inntraff kun fire uker før hans 92. fødselsdag. Pater Bradley var Oslo katolske bispedømmets eldste prest. Michael Bradley ble født i County Donegal, Irland, 13. oktober 1925. Han utvandret til USA da han var 19 år gammel, og trådte inn i Oblatfedrenes kongregasjon 15. august 1961. Han ble presteviet fem år senere, 17. desember 1966. Senere engasjerte han seg i en årrekke i Oblatfedrenes forskjellige tjenester i USA. Her lærte han seg spansk for å kunne virke som prest for omvandrende jordbruksarbeidere.

I 1980 ble han sendt til Oblatfedrenes St. Svithun menighet i Stavanger. Ni år senere, i 1989, la Oblatfedrene ned virksomheten i Stavanger. Pater Bradley ble deretter stasjonert i Herlev, Danmark. Utover å arbeide som prest i bispedømmet, fungerte pater Bradley i flere år også som fengselsprest og som prest for Tro og Lys. Han har trofast tjent menigheten Vor Frue og Sct. Antoni sogn siden 1986. Pater Bradleys ønsket ikke blomster til begravelsen, men bad heller om støtte til Oblatfedrenes arbeide i Asia og Syd-Amerika.

Oversatt og redigert fra katolsk.dk.

Sr. Angeline Menting

Elisabeth Wilhelmina Menting var født i 1928 i Nederland, som eldste av ti søsken. Hun tok lærerutdanning og ønsket å bli ordenssøster. Faren, som var lærer, mente hun først måtte prøve seg i det sivile liv og også bidra økonomisk til utdanning av broren, Teo, som hadde begynt prestestudier.

Etter ett år i lærervirket ønsket hun fortsatt å følge klosterkallet og i 1952 ble hun tatt opp som novise hos St. Franciskus Xaveriussøstrene og fikk klosternavnet søster Angeline. I 1954 avla hun de første klosterløftene og ble hjelpeleærer ved St. Paul skole. De følgende årene tok hun utdanning i norsk og gjennomførte ulike lærerkurs, særlig i musikk og forming. I 1956 ble hun ansatt som lærer ved skolen. Hun avla de evige klosterløftene i 1957. Hun deltok flittig på ulike lærerkurs og ble godkjent adjunkt. Men da hun i 1979 fikk brystkreft, ble hennes arbeid begrenset og i 1981 sluttet hun. Sr. Angeline var den siste skolesøsteren ved St. Paul skole. Med henne var en periode over. Hun var et forbilledlig eksempel på søstrenes ulønnede og oppoffrende innsats. Hun flyttet så til Stord der søstrene støttet menighetens liv. I 1988 ble søsterhuset nedlagt og hun flyttet til Haugesund, hvor hun fortsatt var aktiv i menigheten og hadde ansvar for katekesen. I 2003 ble søsterhuset nedlagt og hun ble slik den siste av Franciskusøstrene i Haugesund.

Hennes protokoll hos søstrene kan også fortelle om en aktiv medsøster i søsterfelleskapet, som deltok i ordenens besluttede organer, hadde verv og påtok seg oppgaver for kommuniteten.

Sine siste år fikk hun på søstrenes moderhus og egne gamle hjem på Maria Minde i Bergen. Nå er der kun tre Franciskusøstre igjen – den yngste er 80 år. Vi lyser fred over Sr. Angelines minne.

*St. Franciskus Xaveriussøstrene
Gjermund Høgh
Jan Wilhelm Werner*

Dette er en forkortet utgave av en nekrolog som ligger på katolsk.no: katolsk.no/nyheter/2017/10/r-i-p-sr-angeline-menting

PAVENS BØNNEINTENSJONER

DESEMBER: ELDRE

At eldre må anvende sin visdom og erfaring til å spre troen og forme nye generasjoner, med støtte fra familier og kristne fellesskap.

JANUAR: RELIGIØSE MINORITETER I ASIA

At kristne og andre religiøse minoriteter i asiatiske land må være i stand til å praktisere troen sin i full frihet.

FEBRUAR: SI «NEI» TIL KORRUPSJON

At de som har materiell, politisk eller åndelig makt må motstå enhver fristelse til korrupsjon.

MARS: FORMASJON AV ÅNDELIG DØMMEKRAFT

At Kirken må innse at det haster med formasjon av åndelig dømmekraft, både på det personlige plan og i fellesskapsammenhenger.

BROER

Broer har stor symbolkraft. De forbinder mennesker og gir grunnlag for forsoning. I et dikt kaller Lars Saabye Christensen dem «To vakre spenn som møtes på midten. Eller: To hender i en konkret hilsen». Det viktigste religiøse embete i det gamle Roma var pontifex maximus: «den største brobygger». Den tittelen overtok pavene og fremhevet dermed embedets karakter av å være samlende.

«Broen» var også i mange år navnet på et blad for hele den katolske kirke i Norge.

TJENE TO FUNKSJONER

Mens «St. Olav» mer hadde preg av et tidsskrift, var «Broen» et organ som først og fremst ga norske katolikker informasjon om kirkens liv her hjemme og ute. Under redaktører som Fader Claes Tande, Kristine Dingstad og Heidi Øyma ble bladet fornyet både i journalistikk og utseende. Så ble St. Olav og Broen slått sammen, og skulle tjene to funksjoner: både intern katolsk nyhetsformidling og mer generelt fordypningsstoff om religiøse temaer for katolikker og andre interesserte.

ULIKE FORMIDLINGSKANALER

Det er ikke helt enkelt å ta vare på arven fra begge de to publikasjonene. «St. Olav» gir, som det gamle «Broen», gjerne plass for viktige nyheter og innspill fra katolske menigheter og institusjoner i Norge. Men stoffet bør være av en slik art at det har interesse for hele landet. Og med den utgivelsestakten bladet vårt har, blir nok en nyhet ofte gammel før den kan komme på trykk. Da vil ofte katolsk.no, sosiale medier eller et lokalt menighetsblad være mer egnede formidlingskanaler.

Men bro vil vi gjerne fortsatt være, i betydningen møtested.

REDAKSJONEN

Biskop Bernt I. Eidsvigs kalender

DESEMBER

- 1. DESEMBER:** Møte med Pastoralrådets arbeidsutvalg, OKB
- 2. DESEMBER:** Pontifikal dåp i St. Olav domkirke, Oslo. Det markeres samtidig at «Bibel 2011» offisielt tas i bruk i OKB.
- 3. DESEMBER:** Høymesse i St. Gudmund menighet, Jessheim
- 6. DESEMBER:** Katolsk-luthersk samtalegruppe
- 8. DESEMBER:** Pontifikalmesse (Jomfru Marias uplettede unnfangelse)
- 14. DESEMBER:** Presteråd, OKB
- 18. DESEMBER:** Besøk hos St.a Elisabethsøstrene på Nordstrand, Oslo
- 24. DESEMBER:** Vigilie kl. 23.00 i St. Olav domkirke, Oslo
- 25. DESEMBER:** Messe

JANUAR 2018

- 6. JANUAR:** Diakonvielse, Thanh Huu Nguyen, St. Gudmund menighet, Jessheim
- 7. JANUAR:** Høymesse i St. Olav domkirke, Oslo, med Anders kardinal Arborelius

12. JANUAR: Messe og årsfest med personalet i Akersveien

14. JANUAR: Økumenisk gudstjeneste i Oslo domkirke (Bønn for Oslo)

21. JANUAR: Visitas i St. Torfinn menighet, Levanger

29. JANUAR: Møte med Konsultorkollegiet og Presterådet i OKB. Messe og middag med presteskaperet i OKB og Midt-Norge.

FEBRUAR 2018

4. FEBRUAR: Visitas i St.a Teresia menighet, Hønefoss

8. FEBRUAR: Styremøte i Norges Kristne Råd

19. FEBRUAR: Angelus på Radio Horeb (østerrisk radio)

22. FEBRUAR: Møte med Konsultorkollegiet, OKB

26. FEBRUAR – 2. MARS: Den nordiske bispekonferanse, Åbo, Finland

Åjour pr. 02.11.17

Biskop Berislav Grgić kalender

DESEMBER

- 3. DESEMBER:** Mosjøen
- 7. DESEMBER:** St. Elisabethsøstre: HL. Messe som takk for 175 års Kongregasjonens grunnleggelse
- 10. DESEMBER:** HL. Messe i Karmel
- 13.–19. DESEMBER:** Reise til Roma
- 24. JULAFTEN:** Midnattsmesse i Vår Frue kirke
- 25. DESEMBER:** Juledag: Høymesse i Vår Frue kirke
- 26. DESEMBER:** 2. Juledag: Høymesse i Karmel
- 30. DESEMBER:** HL. Messe hos St. Elisabethsøstrene
- 31. DESEMBER:** HL. Familie: Høymesse i Karmel

JANUAR 2018

1. JANUAR: Nyttårsdagen Høymesse Karmel

4.–11. JANUAR: Reise til München

26.–29. JANUAR: Visitas i Bodø

FEBRUAR 2018

3.–4. FEBRUAR: Visitas i Tromsø

10.–11. FEBRUAR: Visitas i Narvik

14. FEBRUAR: Askeonsdag: HL. Messe i Vår Frue kirke

26. FEBRUAR – 2. MARS: Bispekonferanse i Turku

MARS

1. MARS: Primatentreffen i Turku

8. MARS: Møte i familierådet

Åjour pr. 02.11.17

Liturgisk kalender 2018

Søndagtekster år B, hverdagslesninger år II

I denne liturgiske kalenderen oppgis alle bibeltekstene som brukes under liturgien. Betydningene av forkortelsene finner du foran i din norske bibel.

Tekstene på en vanlig søndag står i denne rekkefølge: Lesning fra Det gamle testamente; fra Det nye testamente; evangeliesesning. På hverdager er det bare to tekster, medregnet evangeliesesning. Liturgien har også en foreskrevet salmetekst, etter 1. lesning.

Dager med kirkeplikt står i **rod skrift**. Husk at alle søndager har kirkeplikt, dessuten Jul og Kristi Himmelfart. Faste- og abstinensplikt står i fet skrift (Askeonsdag og Langfredag). Dager som er angitt med STORE BOKSTAVER, er søndager, fester eller høytider. Høytider er i tillegg markert med **FET SKRIFT**. Det står angitt hvilke helgener som skal minnes (dersom navnet står i parentes, er minnedagen valgfri). Der en helgenminnedag er obligatorisk i Norden, nevnes ikke den eller de helgenene som feires i andre land. På lørdager som ikke er fest-, høytids- eller obligatoriske minnedager, kan man minnes jomfru Maria. I Norge var det vanlig i middelalderen at det på «ledige» onsdager likeledes kunne feires Olavsmesser.

Gjeldende liturgiske farge er angitt med en farget firkant. Inne i firkanten finnes en markering for Høytide H, Fest F, Minnedag (obligatorisk M og valgfri V) samt Faste og abstinens A. Minnedagslesninger er markert med en L. Utelatte messer er markert med overstrykning.

I Tromsø stift brukes andre datoer for Herrens Åpenbaring, Herrens Dåp og Marias opptagelse i Himmelen.

Januar

Man 1 *Søndagtekster år B, hverdagslesninger år II, tidebønn for uke 1 vol. I*
⊞ **⊞** GUDS HELLIGE MOR MARIA
 ① 4 Mos 6,22-27 S Sal 67(66),2-3.5.6+8 E Gal 4,4-7 E Luk 2,16-21
 Oktavdag for julen
 Verdensdagen for fred
 Tir 2 **⊞** De hellige Basilians og Gregorios
 ① 1 Joh 2,22-28 S Sal 98(97),1-2.3ab.3cd-4 E Joh 1,19-28
 Onsdag (Jesu hellige navn) **⊞** ① Fil 2,1-11 S Sal 8,4-5.6-7.8-9
 E Luk 2,21-24
 ① ① 1 Joh 2,29-3.6 S Sal 98(97),1.3cd.4-5.6 E Joh 1,29-34
 Tor 4 **⊞** ① 1 Joh 3,7-10 S Sal 98(97),1.7-8.9 E Joh 1,13-42
 Fre 5 **⊞** ① 1 Joh 3,11-21 S Sal 100(99),2.3.4.5 E Joh 1,43-51
 Lør 6 **⊞** **⊞** HERRENS ÅPENBARING
 ① Jes 60,1-6 S Sal 72(71),2.7.8.10.11.12-13 E ② Ef 3,2.3a.5-6
 E Matt 2,1-12

SØN 7 **⊞** **⊞** HERRENS DÅP
 ① Jes 42,1-4.6-7 S Sal 29(28),1+2. 3ac-4. 3b+9b-10 E ② Apg 10,34-38
 E Mark 1,7-11 eller ① Jes 55,1-11 S Jes 12,2-3. 4bcd. 5-6
 ② ① Joh 5,1-9 E Mark 1,7-11
 Kollekt til barnemissio

Man 8 **⊞** **⊞** (Den hellige Torfinn)
 ① ① 1 Sam 1,1-8 S Sal 116(115),12-13.14-17.18-19 E Mark 1,14-20
 Tir 9 **⊞** ① 1 Sam 1,9-20 S ① 1 Sam 2,1.4-5.6.7.8abcd E Mark 1,21-28
 Onsdag (Den salige jomfru Maria)
 Onsdag
 ① ① 1 Sam 3,10.19-20 S Sal 40(39),2+5.7.8a.8b-9.10 E Mark 1,29-39
 Tor 11 **⊞** ① 1 Sam 4,1-11 S Sal 44(43),10-11.14-15.24-25 E Mark 1,40-45
 Fre 12 **⊞** ① 1 Sam 8,4-7.10-22a S Sal 89(88),16-17.18-19 E Mark 2,1-12
 Lør 13 **⊞** **⊞** (Den salige jomfru Maria)
⊞ **⊞** (Den hellige Hilarius)
 ① ① 1 Sam 9,1-4.17-19;10,1a S Sal 21(20),2-3.4.5-6.7
 E Mark 2,13-17

SØN 14 **⊞** 2. SONDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR
 ① 1 Sam 3,3b-10.19 S Sal 40(39),2ab+4. 7-8a. 8b-9.
 ② ① 1 Kor 6,13c-15a.17-20 E Joh 1,35-42
 E Mark 2,18-22

Man 15 **⊞** ① 1 Sam 15,16-23 S Sal 50(49),8-9.16bc.17.21+23
 E Mark 2,18-22
 Tir 16 **⊞** ① 1 Sam 16,1-13 S Sal 89(88),20.21-22.27-28 E Mark 2,23-28
 Onsdag (Den hellige Antonius)
 Onsdag
 ① ① 1 Sam 17,32-33.37.40-51 S Sal 144(143),1.2.9-10 E Mark 3,1-6
 E Mark 3,7-12
 Tor 18 **⊞** ① 1 Sam 18,6-9;19,1-7 S Sal 56(55),2-3.9-10ab.10c-11.12-13
 E Mark 3,7-12
 Bonneuken for kristen enhet 18-25. januar

Fre 19 **⊞** **⊞** Den hellige Henrik av Finland ① ① Jes 52,7-10
 S Sal 96(95),1-2a. 2b-3. 7-8a. 10 E Mark 28,16-20
 ① ① 1 Sam 24,3-21 S Sal 57(56),2.3.4.6+11 E Mark 3,13-19
 Lør 20 **⊞** **⊞** (Den salige jomfru Maria)
⊞ **⊞** (Den hellige Fabian)
⊞ **⊞** (Den hellige Sebastian)
 ① ② Sam 1,1-4.11-12.19.23-27 S Sal 80(79),2-3.5-7
 E Mark 3,20-21

SØN 21 **⊞** 3. SONDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR
 ① Jona 3,1-5.10 S Sal 25(24),4.5. 6-7. 8-9 E ② 1 Kor 7,29-31
 E Mark 1,14-20

Man 22 **⊞** **⊞** (Den hellige Vincent)
 ① ② Sam 5,1-7.10 S Sal 89(88),20. 21-22. 25-26 E Mark 3,22-30
 Tir 23 **⊞** ② Sam 6,12b-15.17-19 S Sal 24(23),7.8.9.10 E Mark 3,31-35
 Onsdag (Den hellige Frans av Sales)
 Onsdag
 ① ② Sam 7,4-17 S Sal 89(88),4-5.27-28.29-30 E Mark 4,1-20
 Tor 25 **⊞** **⊞** APOSTELEN PAULUS' OMVENDELSE
 ① App 22,3-16 eller App 9,1-22 S Sal 117(116),1.2 E Mark 16,15-18
 Fre 26 **⊞** **⊞** (Den hellige Eystein)
 ① ② Sam 11,1-4a.5-10a.13-17 S Sal 51(50),3-4.5.6a.6b-7
 E Mark 4,26-34
 I Trondheim stift:
⊞ **⊞** DEN HELLIGE EYSTEIN

LØR 27 **⊞** **⊞** (Den salige jomfru Maria)
⊞ **⊞** (Den hellige Angela Merici)
⊞ **⊞** (De hellige Timoteus og Titus) ① ① 2 Tim 1,1-8 eller Tit 1,1-5
 S Sal 96,1-2a.2b-3.7-8a.10 E Luk 10,1-9
 ① ② Sam 12,1-7a.10-17 S Sal 51(50),12-13.14-15.16-17
 E Mark 4,35-41

SØN 28 **⊞** 4. SONDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR
 ① 5 Mos 18,15-20 S Sal 95(94),1-2. 6-7. 7-9 E ② 1 Kor 7,32-35
 E Mark 1,21-28

Man 29 **⊞** ② Sam 15,13-14.30;16,5.13a S Sal 3,2-3.4-5.6-7 E Mark 5,1-20
 Tir 30 **⊞** ① ② Sam 18,9-10.14b.24-25a.30-31,3 S Sal 86(85),1.2. 3a. 5-6
 E Mark 5,21-43

Onsdag (Den hellige Johannes Bosco) ① ① Fil 4,4-9 S Sal 37(36),3-6
 E Matt 18,1-5
⊞ ① ② Sam 24,2.9-17 S Sal 32(31),1.2.5.6.7 E Mark 6,1-6

Februar

Tor 1 **⊞** ① 1 Kong 2,1-4.10-12 S ① Kron 29,10.11ab.11d-12a
 E Mark 6,7-13
 Fre 2 **⊞** **⊞** HERRENS FREMSTILLING I TEMPELET
 ① Mal 3,1-4 eller Hebr 2,14-18 S Sal 24(23),7.8.9.10
 E Luk 2,22-40
 Ordenslivets dag
 Lør 3 **⊞** **⊞** Den hellige Ansgar ① ① 1 Kor 2,1-7
 S Sal 98(97),1. 2-3ab. 3c-4. 5 E Mark 16,15-20
⊞ ① 1 Kong 3,4-13 S Sal 119(118),9.10.11.12.13.14 E Mark 6,30-34
 I Tromsø stift (utenom domkirken) feires på en hverdag i perioden 3.-9. februar:
⊞ **⊞** VIGSELSFEST FOR VÅR FRUES DOMKIRKE I TROMSØ
 ① Esek 37,1-2.8-9.12 E ① 1 Kor 3,9b.11.16-17 E Joh 2,13-22

SØN 4 **⊞** 5. SONDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR
 ① Joh 7,1-4.6-7 S Sal 147(146),1-2. 3a. 5-6 E ② 1 Kor 9,16-19.22-23
 E Mark 1,29-39
 I Tromsø (domkirken):
⊞ **⊞** VIGSELSFEST FOR VÅR FRUES DOMKIRKE I TROMSØ
 ① Esek 37,1-2.8-9.12 E ① 1 Kor 3,9b.11.16-17 E Joh 2,13-22

Man 5 **⊞** **⊞** Den hellige Agathe
 ① 1 Kong 8,1-7.9-13 S Sal 132(131),6-7.8-10 E Mark 6,53-56
 Tir 6 **⊞** **⊞** Den hellige Paul Mikki og hans ledsagere
 ① 1 Kong 8,22-23.27-30 S Sal 84(83),3.4.5-10.11 E Mark 7,1-13
 Onsdag (Den hellige Hieronymus Emiliani)
 Onsdag
 ① ① 1 Kong 10,1-10 S Sal 37(36),5-6.30.31.39-40 E Mark 7,14-23
 Tor 8 **⊞** **⊞** (Den hellige Hieronymus Emiliani)
⊞ **⊞** (Den hellige Josefina Bakhtia)
⊞ ① 1 Kong 11,4-13 S Sal 106(105),3-4.35-36.37+40
 E Mark 7,24-30
 Fre 9 **⊞** ① 1 Kong 11,29-32;12,19 S Sal 81(80),10-11ab.12-13.14-15
 E Mark 7,31-37
 Lør 10 **⊞** **⊞** Den hellige Scholastica
 ① 1 Kong 12,26-32;13,33-34 S Sal 106(105),6-7a.19-20.21-22
 E Mark 8,1-10

SØN 11 **⊞** 6. SONDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR
 ① 3 Mos 13,1-2.4.44-46 S Sal 32(31),1-2. 5. 11 E ① 1 Kor 10,31-11,1
 E Mark 1,40-45

Man 12 **⊞** ① Jak 1,1-11 S Sal 119(118),67.68.71.72.75.76 E Mark 8,11-13
 Tir 13 **⊞** ① Jak 1,12-18 S Sal 94(93),12-13a.14-15.18-19 E Mark 8,14-21
 Onsdag (A) **⊞** Askeonsdag - faste og abstinens
 ① ② Joel 2,12-18 S Sal 51(50),3-4.5.6a.12-13.14+17 E ② 2 Kor 5,20-6,2
 E Matt 6,1-6.16-18
 Tor 15 **⊞** ① 5 Mos 30,15-20 S Sal 1,1-2.3.4+6 E Luk 9,22-25
 Fre 16 **⊞** ① Jes 58,1-9a S Sal 51(50),3-4.5.6a.18-19 E Matt 9,14-15
 Vietnamesisk nyttår

Lør 17 **⊞** ① Jes 58,9b-14 S Sal 86(85),1-2.3.4-5.6 E Luk 5,27-32
SØN 18 **⊞** 1. SONDAG I FASTEN
 ① 1 Mos 9,8-15 S Sal 25(24),4.5. 6-7. 8-9 E ① 1 Pet 3,18-22
 E Mark 1,12-15
 Man 19 **⊞** ① 3 Mos 19,1-2.11-18 S Sal 19(18),8. 9. 10. 15 E Matt 25,31-46
 Tir 20 **⊞** ① Jes 55,10-11 S Sal 34(33),4-5.6-7.16-17.18-19 E Matt 6,7-15
 Onsdag (Jona)
 Onsdag
 ① Jona 3,1-10 S Sal 51(50),3-4.12-13.18-19 E Luk 11,29-32
 Tor 22 **⊞** **⊞** APOSTELEN PETERS STOL
 ① 1 Pet 5,1-4 S Sal 23(22),1-3a.3b-4.5-6 E Matt 16,13-19
 Fre 23 **⊞** ① Esek 18,21-28 S Sal 130(129),1-2.3-4ab.4c-6-7-8
 E Matt 5,20-26
 Lør 24 **⊞** ① 5 Mos 26,16-19 S Sal 119(118),1-2.4.5-7-8 E Matt 5,43-48

SØN 25 **⊞** 2. SONDAG I FASTEN
 ① 1 Mos 22,1-2.9a.10-13.15-18 S Sal 116(115),10+15. 16-17. 18-19
 ② Rom 8,31b-34 E Mark 9,2-10
 Man 26 **⊞** ① Dan 9,4b-10 S Sal 79(78),8.9.11+13 E Luk 6,36-38
 Tir 27 **⊞** ① Jes 1,10-16.20 S Sal 50(49),8-9.16bc.17-21+23 E Matt 23,1-12
 Onsdag (Jer)
 Onsdag
 ① Jer 18,18-20 S Sal 31(30),5-6.14-15-16 E Matt 20,17-28

Februar

Mars

Tor 1 **⊞** ① Jer 17,5-10 S Sal 1,1-2.3.4+6 E Luk 16,19-31
 Fre 2 **⊞** ① 1 Mos 37,3-4.12-13a.17b-28 S Sal 105(104),16-17.18-19.20-21
 E Matt 21,33-43.45-46
 Kvinnens Verdensbønndag
 Lør 3 **⊞** ① Mi 7,14-15.18-20 S Sal 103(102),1-3.3.4.9-10.11-12
 E Luk 15,1-3.11-32
SØN 4 **⊞** 3. SONDAG I FASTEN
 ① 2 Mos 20,1-17 S Sal 19(18),8.9.10.11 E ② 1 Kor 1,22-25
 E Joh 2,13-25
 Eller fra år A: ① ② Mos 17,3-7 S Sal 95(94),1.2. 6-7. 8-9
 ② Rom 5,1-2.5-8 E Joh 4,5-42
 Man 5 **⊞** ① 2 Kong 5,1-15a S Sal 42(41),2.3. 43(42) 3.4 E Luk 4,24-30
 Tir 6 **⊞** ① Dan 3,25.34-43 S Sal 25(24),4bc.5ab.6-7bc.8-9
 E Matt 18,21-35
 Onsdag
 ① ① 5 Mos 4,1-5.9 S Sal 147,12-13.15-16.19-20 E Matt 5,17-19
 Tor 8 **⊞** ① Jer 7,23-28 S Sal 95(94),1-2.6-7.8.9 E Luk 11,14-23
 Fre 9 **⊞** ① Hos 14,2-10 S Sal 81(80),6c-8a.8bc-9.10-11ab.14+17
 E Mark 12,28b-34
 Lør 10 **⊞** ① 2 Mos 6,1-6 S Sal 51(50),3-4.18-19.20-21ab E Luk 18,9-14

SØN 11 **⊞** 4. SONDAG I FASTEN
 ① 2 Kron 36,14-17a.19-23 S Sal 137(136),1-2.3.4-5.6 E ② Ef 2,4-10
 E Joh 3,14-21
 Eller fra år A: ① ① Sam 16,1b.6-7.10-13a S Sal 23(22),1-3a. 3b-4. 5. 6
 ② Ef 5,8-14 E Joh 9,1-41
 Man 12 **⊞** ① Jes 65,17-21 S Sal 30(29),2+4-5.6-11-12a+13b E Joh 4,43-54
 Tir 13 **⊞** ① Esek 47,1-9.12 S Sal 46(45),2-3.5-6.8-9 E Joh 5,1-16
 Årsdagen for pavevelget
 Onsdag
 ① ① Jes 49,8-15 S Sal 145(144),8-9.13cd.14-17-18 E Joh 5,17-30
 Tor 15 **⊞** ① 2 Mos 32,7-14 S Sal 106(105),19-20.21-22.23 E Joh 5,31-47
 Fre 16 **⊞** ① Visd 2,1a.12-22 S Sal 34(33),17-18. 19-20. 21. 23
 E Joh 7,1-12.20-25-30
 Lør 17 **⊞** ① Jer 11,18-20 S Sal 7,2-3.9bc.10-11.12 E Joh 7,40-53

SØN 18 **⊞** 5. SONDAG I FASTEN
 ① Jer 31,31-34 S Sal 51(50),3-4.12-13.14-15 E Hebr 5,7-9
 E Luk 12,20-33
 Eller fra år A: ① Esek 37,12b-14 S Sal 130(129) 1-2.3-4ab.4c-6-7-8
 ② Rom 8,8-11 E Joh 11,1-45
 Man 19 **⊞** **⊞** DEN HELLIGE JOSEF, JOMFRU MARIAS BRUDGOM
 ① 2 Sam 7,4-5a.12-14a.16 S Sal 89(88),2-3.4-5.27+29
 ② Rom 4,13.16-18.22 E Matt 1,16.18-21.24a eller Luk 2,41-51a
 Tir 20 **⊞** ① 4 Mos 21,4-9 S Sal 102(101),2-3.16-18.19-21 E Joh 8,21-30
 Onsdag
 ① Dan 3,1-20.49-50.91-92.95 S Dan 3,52.53.54.55.56
 E Joh 8,31-42
 Tor 22 **⊞** ① 1 Mos 17,3-9 S Sal 105(104),4-5. 6-7. 8-9 E Joh 8,51-59
 Fre 23 **⊞** ① 2 Jer 20,10-13 S Sal 18(17),2-3a.3bc-4.5-6.7 E Luk 10,31-42
 Lør 24 **⊞** ① Esek 37,21-28 S Jer 31,10.11-12ab.13 E Joh 11,45-56

SØN 25 **⊞** **⊞** PALMESONDAG
 E Mark 11,1-10 eller Joh 12,12-16 E ① Jes 50,4-7
 S Sal 22(21),8-9. 17-18a. 19-20. 23-24 E Fil 2,6-11
 E Mark 14,1-15.47
 Man 26 **⊞** ① Jes 42,1-7 S Sal 27(26),1. 2. 3. 13-14 E Joh 12,1-11
 Tir 27 **⊞** ① ① Jes 49,1-6 S Sal 71(70),1-2. 3-4. 5-6. 15. 17
 E Joh 13,21-33.36-38
 Onsdag
 ① ① ① Jes 50,4-9a S Sal 69(68),8-10. 21-22. 31. 33-34 E Matt 26,14-25
 I Tromsø stift:
 Årsdag for bispevigselen

Tor 29 **⊞** **⊞** SKJÆRTORS DAG
⊞ **⊞** OLJEVIGSELSMESSEN:
 ① Jes 61,1-3a.6a.8b-9 S Sal 89(88),21-22. 25+27 E ② Åp 1,5-8
 E Luk 4,16-21
Påskens hellige triduum begynner
⊞ **⊞** AFTENMESSEN TIL MINNE OM HERRENS HELLIGE NATTVÆRDE:
 ① 2 Mos 12,1-8.11-14 S Sal 115,12-13.15-16bc.17-18
 ② ① 1 Kor 11,23-26 E Joh 13,1-15

Fre 30 **⊞** (A) Langfredag - faste og abstinens
 ① Jes 52,13-53,12 S Sal 31(30),2+6. 12-13. 15-16. 17+25
 ② Hebr 4,14-16;5,7-9 E Joh 18,1-19,42
 Kollekt til Det hellige land

Lør 31 *Ingen messe om dagen; påskemessene kan begynne for midnatt.*
 Påskemessplikten oppfylles påskennatt eller-dag.
⊞ **⊞** PÅSKEVIGILIE:
 ① 1 Mos 1,1-2.2 S Sal 104(103),1-2a.5-6.10+12.13-14.24+35c
 eller Sal 33(32),4-5.6-7.12-13.20+22 E ② 1 Mos 22,1-18
 S Sal 16(15),5+8.9-10.11 E ③ 2 Mos 14,5-15,1a E ④ 2 Mos 15,1-2.3-4-5
 6-17.18 E ⑤ 4 Mos 5,14 S Sal 30(29),2+4-5.6.11+12a+13b
 ⑥ Jes 55,1-11 S Sal 12,2.3.4bcd.5-6 BOX-6 Bar 3,9.15.32.4-4
 S Sal 19(18),8.9.10.11 E Esek 36,16-17a.18-28
 S Sal 42(41),3.5bcd.43(42),3.4 eller (om det er dåp)
 Jes 12,2-3.4bcd.5-6 eller Sal 51(50),12-13.14-15.18-19
 S Rom 6,3-11 S Sal 118(117),1-2. 16ab+17. 22-23 E Mark 16,1-7

SØN 1 ✠ **PÅSKEDAG**
 ① App 10,34a-37-43 S Sal 118(117),1-2. 16ab-17. 22-23
 ② Kol 3,1-4 eller 1 Kor 5,6b-8 E Joh 20,9 eller Luk 24,1-12 eller (om kvelden) Luk 24,13-35

Man 2 ✠ **MANDAG I PÅSKEOKTAVEN**
 ① App 2,14-22-33 S Sal 15(16),1-2a+5.7-8.9-10.11 E Matt 28,8-15

Tir 3 ✠ **TIRS DAG I PÅSKEOKTAVEN**
 ① App 2,36-41 S Sal 33(32),4-5. 18-19. 20. 22 E Joh 20,11-18

Ons 4 ✠ **ONSDAG I PÅSKEOKTAVEN**
 ① App 3,1-10 S Sal 105(104),1-2.3-4.6-7.8-9 E Luk 24,13-35

Tor 5 ✠ **TORS DAG I PÅSKEOKTAVEN**
 ① App 3,11-26 S Sal 8,2a+5.6-7.8-9 E Luk 24,35-48

Fre 6 ✠ **FREDAG I PÅSKEOKTAVEN**
 ① App 4,1-12 S Sal 118(117),1-2+4.22-24.25-27a E Joh 21,1-14

Lør 7 ✠ **LØRDAG I PÅSKEOKTAVEN**
 ① App 4,13-21 S Sal 118(117),1+14-15.16ab-18.19-21
E Mark 16,9-15

SØN 8 Miskunns-søndagen.
✠ 2. SØNDAG I PÅSKETIDEN
 ① App 4,32-35 S Sal 118(117),2-4. 16ab-18. 22-24 ② 1 Joh 5,1-6
E Joh 20,19-31

Man 9 ✠ **HERRENS BEBUDELSE**
 ① Jes 7,10-14,8,10 S Sal 40(39),7-8a,8b-9,10.11 ② Hebr 10,4-10
E Luk 1,26-38

Tir 10 ✠ ① App 4,32-37 S Sal 93(92),1ab.1c.2-5 E Joh 3,7b-15

Ons 11 ✠ **Den hellige Stanislaus**
 ① App 5,17-26 S Sal 34(33),2-3.4.5.6-7.8-9 E Joh 3,16-21

Tor 12 ✠ ① App 5,27-33 S Sal 34(33),2+9.17-18.19-20 E Joh 3,31-36

Fre 13 ✠ **Den hellige Martin I**
 ① App 5,34-42 S Sal 117(116),1.4.13-14 E Joh 6,1-15

Lør 14 ✠ ① App 6,1-7 S Sal 33(32),1-2.4-5.18-19 E Joh 6,16-21

SØN 15 ✠ 3. SØNDAG I PÅSKETIDEN
 ① App 3,13-15.17-19 S Sal 4,2.4.7.9 ② 1 Joh 2,1-5a E Luk 24,35-48

Man 16 ✠ **Den hellige Magnus**
 ① App 6,8-15 S Sal 119(118),23-24.26-27.29-30 E Joh 6,22-29

Tir 17 ✠ ① App 7,51-8,1a S Sal 31(30),3cd-4.6ab+7b+8a.17+21ab
E Joh 6,30-35

Ons 18 ✠ ① App 8,1b-8 S Sal 66(65),1-3a.4.5.6-7a E Joh 6,35-40

Tor 19 ✠ ① App 8,26-40 S Sal 66(65),8-9.16-17.20 E Joh 6,44-51

Fre 20 ✠ ① App 9,1-20 S Sal 117(116),1.2 E Joh 6,52-59

Lør 21 ✠ **Den hellige Anselm av Canterbury**
 ① App 9,31-42 S Sal 116(115),12-13.14-15.16-17 E Joh 6,60-69

SØN 22 ✠ 4. SØNDAG I PÅSKETIDEN
 ① App 4,8-12 S Sal 118(117),1+8.9. 21-23. 26+28bcd+29
 ② 1 Joh 3,1-2 E Joh 10,11-18

Kalssøndag

Man 23 ✠ **Den hellige Adalbert**
✠ **Den hellige Georg**
 ① App 11,1-18 S Sal 42(41),2-3; 43(42) 3.4 E Joh 10,1-10

Tir 24 ✠ **Den hellige Fidelis av Sigmaringen**
 ① App 11,19-26 S Sal 87(86),1-3.4.5.6-7 E Joh 10,22-30

Ons 25 ✠ **EVANGELISTEN MÅRKRUS**
 ① 1 Pet 5,5b-14 S Sal 89(88),2-3.6-7.16-17 E Mark 16,15-20

Tor 26 ✠ ① App 13,13-25 S Sal 89(88),2-3.21-22.25+27 E Joh 13,16-20

Fre 27 ✠ ① App 13,26-33 S Sal 2,6-7.8.9-10.11 E Joh 14,1-6

Lør 28 ✠ **Den hellige Peter Chanel**
 ① **Den hellige Louis M. Grignon de Montfort**
 ① App 13,44-52 S Sal 98(97),1,2-3ab.3cd-4 E Joh 14,7-14

SØN 29 ✠ 5. SØNDAG I PÅSKETIDEN
 ① App 9,26-31 S Sal 22(21),26b-27.28+30.31-32 ② 1 Joh 3,18-24
E Joh 15,1-8

Man 30 ✠ **Den hellige Pius V**
 ① App 14,5-18 S Sal 115(113B),1-2. 3-4. 15-16 E Joh 14,21-26

Tir 1 ✠ **Den hellige Josef håndverkeren** L ① 1 Mos 1,26-2,3 eller Kol 3,14-15.17.23-24 S Sal 90(89),2.3.4.12-13.14.16
E Matt 13,54-58
 ① App 14,19-28 S Sal 145(144),10-11.12-13ab.21
E Joh 14,27-31a

Ons 2 ✠ **Den hellige Athanasius** L ① 1 Joh 5,1-5 S Sal 37(36),3-8
E Matt 10,22-25
 ① App 15,1-6 S Sal 122(121),1-2.3-4a.4b-5 E Joh 15,1-8

Tor 3 ✠ **DE HELLIGE APOSTLER FILIP OG JAKOB**
 ① 1 Kor 15,1-8 S Sal 19(18),2.3-4.5 E Joh 14,6-14

Fre 4 ✠ ① App 15,22-31 S Sal 57(56),8.9.10-12 E Joh 15,12-17

Lør 5 ✠ ① App 16,1-10 S Sal 100(99),2.3.5 E Joh 15,18-21

SØN 6 ✠ 6. SØNDAG I PÅSKETIDEN
 ① App 10,25-26.34-35.44-48 S Sal 98(97),1,2-3ab.3cd-4
 ② 1 Joh 4,7-10 E Joh 15,9-17

Man 7 ✠ ① App 16,11-15 S Sal 149,1-2.3-4.5-6a+9b E Joh 15,26-16.4a

Tir 8 ✠ ① App 16,22-34 S Sal 138(137),1,2a.2bc.3.7c-8 E Joh 16,5-11

Ons 9 ✠ ① App 17,15-22-18,1 S Sal 148,1-2.11-12ab.12c-14a.14bcd
E Joh 16,12-15

Tor 10 ✠ **KRISTI HIMMELFART**
 ① App 1,1-11 S Sal 47(46),2-3. 6-7. 8-9 ② Ef 4,17-23 eller Ef 4,1-13
E Mark 16,15-20

Fre 11 ✠ ① App 18,1-18 S Sal 47(46),2-3. 4-5. 6-7 E Joh 16,20-23a

Lør 12 ✠ **Den hellige Nereus og Achilleus**
✠ **Den hellige Pancratius**
 ① App 18,23-28 S Sal 47(46),2-3.8-9.10 E Joh 16,23b-28

SØN 13 ✠ 7. SØNDAG I PÅSKETIDEN
 ① App 1,15-17.20a.20c-26 S Sal 103(102),1-2.11-12.19-20ab
 ② 1 Joh 4,11-16 E Joh 17,11b-19

Man 14 ✠ **APOSTELN MATTIAS**
 ① App 1,15-17.20-26 S Sal 113(112),1-2.3-4.5.6-7.8 E Joh 15,9-17

Tir 15 ✠ **Den hellige Hallvard**
 ① App 20,17-27 S Sal 68(67),10-11.20-21 E Joh 17,1-11a

Ons 16 ✠ ① App 20,28-38 S Sal 68(67),29-30.33-35a.35b-36c E Joh 17,11b-19

Tor 17 ✠ ① App 22,30.23.6-11 S Sal 16(15),1-2a+5.7-8.9.10.11 E Joh 17,20-26

Fre 18 ✠ **Den hellige Erik I** L ✠ **Åp 21.2.22-27**
S Sal 100(101),1-2a. 3-4. 6-7 E Luk 22,24-3
 ① App 25,13b-21 S Sal 103(102),1-2.11-12.19-20ab
 ② Joh 21,15-19

Lør 19 ✠ ① App 28,16-20.30-31 S Sal 11(10),4.5+7 E Joh 21,20-25

Vigilie
✠ **H PINSEVIGILIEN**
 ① 1 Mos 11,1-9 eller 2 1 Mos 19,3-8a.16-20 eller Esek 37,1-14 eller Joel 3,1-5 S Sal 104(103),1-2a.24.35c-27.28.29bc-30
 ② Rom 8,22-27 E Joh 7,37-39

SØN 20 ✠ **H PINSE DAG**
 ① App 2,1-11 S Sal 104(103),1ab+24ac. 29bc-30. 31+34
 ② 1 Kor 12,3b-7.12-13 E Joh 20,19-23
 Eller: ① App 2,1-11 S Sal 104(103),1ab+24ac. 29bc-30. 31+34
 ② Gal 5,16-25 E Joh 15,26-27;16,12-15

Messeløssinger fra uke 7

Man 21 ✠ **Pinsemendag**
 ① Joel 2,23a.26; 3,1-3a eller App 10,1.33-34a.37-44 S Sal 22(21), 23-24. 26-27. 28+31-32 E Joh 16,5-7.12-13a

Tir 22 ✠ **Den hellige Kristoffer Magallanes og ledsagere**
 ① Jak 3,13-18 S Sal 19(18),8. 9. 10. 15 E Mark 9,14-29

Tir 22 ✠ **Den hellige Rita av Cascia**
 ① Jak 4,1-10 S Sal 55(54),7-8. 9-10. 10-11. 23 E Mark 9,30-37

Ons 23 ✠ ① Jak 4,13-17 S Sal 49(48),2-3.6-7.8-10.11 E Mark 9,38-40

Tor 24 ✠ ① Jak 5,1-6 S Sal 49(48),14-15ab.15cd-16.17-18.19-20
E Mark 9,41-50

I Tromso stift:
✠ **VÅR HERRE JESUS KRISTUS, DEN EVIGE YPPERSTEPREST**
 ① Jer 31,31-34 S Sal 110,1be. 2. 3 ② Hebr 10,11-18
E Mark 14,22-25

Fre 25 ✠ **Den hellige Beda den Ærverdige**
✠ **Den hellige Gregor VII**
✠ **Den hellige Maria Magdalena de Pazzi**
 ① Jak 5,9-12 S Sal 103(102),1,2-3.4-8.9-11.12 E Mark 10,1-12

Lør 26 ✠ **Den hellige Filip Neri**
 ① Jak 5,13-20 S Sal 141(140),1-2.3+8 E Mark 10,13-16

SØN 27 ✠ **DEN HELLIGE TREENIGHET**
 ① 5 Mos 4,32-34.39-40 S Sal 33(32),4-5.6+9.18-19.20+22
 ② Rom 8,14-17 E Matt 28,16-20

Man 28 ✠ ① 1 Pet 1,3-9 S Sal 111(110),1-2.5-6.9+10c E Mark 10,17-27

Tir 29 ✠ ① 1 Pet 1,10-16 S Sal 98(97),1,2-3ab.3c-4 E Mark 10,28-31

Ons 30 ✠ ① 1 Pet 1,18-25 S Sal 147,12-13.14-15.19-20 E Mark 10,32-45

Tor 31 ✠ **JOMFRU MARIAS GJESTING HOS ELISABETH**
 ① Sef 3,14-18a eller Rom 12,9-16b S Jes 12,2-3.4bcd.5-6
E Luk 1,39-56

Fre 1 ✠ **Den hellige Justin**
 ① 1 Pet 4,7-13 S Sal 96(95),10.11-12.13 E Mark 11,11-26

Lør 2 ✠ **Den salige jomfru Maria**
✠ **De hellige Marcellinus og Peter**
✠ **Jud 17,20b-25** S Sal 63(62),2.3-4.5-6 E Mark 11,27-33

SØN 3 ✠ **H FESTEN FOR KRISTI LEGEME OG BLOD**
 ① 2 Mos 24,3-8 S Sal 116(115),12-13.15+16bc.17-18 ② Hebr 9,11-15
E Mark 14,12-16.22-26

Man 4 ✠ ① 2 Pet 1,2-7 S Sal 91(90),1-2. 14-15. 15-16 E Mark 12,1-12

Tir 5 ✠ **Den hellige Bonifatius** L ① App 26,19-23 S Sal 117(116),1. 2
E Joh 10,11-16
✠ ① 2 Pet 3,12-15a.17-18 S Sal 90(89),2.3-4.10.14+16
E Mark 12,13-17

Ons 6 ✠ **Den hellige Norbert**
✠ ① 2 Tim 1,1-3.6-12 S Sal 123(122),1-2a.2bcd E Mark 12,18-27

Tor 7 ✠ ① 2 Tim 2,8-15 S Sal 25(24),4bc-5ab.8.9.10+14 E Mark 12,28-34

Fre 8 ✠ **H JESU HJERTEFEST**
 ① Hos 11,1.3.4.8c-9 S Jes 12,2-3. 4bcd. 5e ② Ef 3,8-12.14-19
E Joh 19,31-37

Lør 9 ✠ **Jomfru Marias rene hjerte**
 ① Jes 61,9-11 ① Sam 2,1. 4-5. 6-7. 8abcd E Luk 2,41-51
I Picpusordenen:
 ① **JOMFRU MARIAS RENE HJERTE**

SØN 10 ✠ 10. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR
 ① 1 Mos 3,9-15 S Sal 130(129) ② 2 Kor 4,13-5,1 E Mark 3,20-35

Man 11 ✠ **Apostelen Barnabas**
✠ ① App 11,21b-26;13.1-3 S Sal 98(97),1,2-3ab.3c-4-5
E Matt 10,7-13

Tir 12 ✠ ① 1 Kong 17,7-16 S Sal 4,2-3.4.5-7.8 E Matt 5,13-16

Ons 13 ✠ **Den hellige Antonius av Padova**
 ① 1 Kong 18,20-39 S Sal 16(15),1-2a.4.5+8.11 E Matt 5,17-19

Tor 14 ✠ ① 1 Kong 18,41-46 S Sal 65(64),10abcd.10e-11.12-13
E Matt 5,20-26

Fre 15 ✠ ① 1 Kong 19,9a.11-16 S Sal 27(26) E Matt 5,27-32

Lør 16 ✠ **Den salige jomfru Maria**
✠ ① 1 Kong 19,19-21 S Sal 16(15),1b-2a.5.7-10 E Matt 5,33-37

SØN 17 ✠ 11. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR
 ① Esek 17,22-24 S Sal 92(91),2-3. 13-14. 15-16 ② 2 Kor 5,6-10
E Mark 4,26-34

Man 18 ✠ ① 1 Kong 21,1-16 S Sal 5,2-3.5-6.7 E Matt 5,38-42

Tir 19 ✠ **Den hellige Romualdus**
✠ ① 1 Kong 21,17-29 S Sal 51(50),3-4.5-6a.11+16 E Matt 5,43-48

Ons 20 ✠ ① 2 Kong 2,1-6.14 S Sal 31(30),20.21.24 E Matt 6,1-6.16-18

Tor 21 ✠ **Den hellige Aloysius Gonzaga**
 ① Sir 48,1-15 S Sal 97(96),1-2.3-4.5-6.7 E Matt 6,7-15

Fre 22 ✠ **Den hellige Paulinus av Nola**
✠ **Den hellige John Fisher og Thomas More**
✠ ① 2 Kong 11,1-4.9-18.20 S Sal 132(131),11.12.13-14.17-18
E Matt 6,19-33

Lør 23 ✠ **Den salige jomfru Maria**
✠ ① 2 Kron 24,17-25 S Sal 89(88),4-5.29.30.31-32.33-34
E Matt 6,24-34

Vigilie
✠ **VIGILIE TIL JOHANNES DØPERENS FØDSEL**
 ① Jer 1,4-10 S Sal 71(70),1-2.3-4a.5-6ab.15ab+17 ② 1 Pet 1,8-12
E Luk 1,5-17

SØN 24 ✠ **H JOHANNES DØPERENS FØDSEL**
 ① Jes 49,1-6 S Sal 139(138),1-3.13-14ab.14c-15 ② App 13,22-26
E Luk 1,57-66.80

Man 25 ✠ ① 2 Kong 17,5-8.13-15a.18 S Sal 60(59),3.4-5.12-13 E Matt 7,1-5

Tir 26 ✠ ① 2 Kong 19,9b-11.14-21.31-36 S Sal 48(47),2-3a.3b-4.10-11
E Matt 7,6.12-14

Ons 27 ✠ **Den hellige Kyrillos av Alexandria**
✠ ① 2 Kong 22,8-13.23,1-3 S Sal 119(118),33.34.35.36.37-40
E Matt 7,15-20

Tor 28 ✠ **Den hellige Ireneus** L ① 1 Tim 2,22-26 S Sal 37(36),1-6
E Joh 17,20-26
✠ ① 2 Kong 24,8-17 S Sal 79(78),1-2.3-5.8.9 E Matt 7,21-29

Vigilie
✠ **VIGILIE TIL DE HELLIGE APOSTLER PETER OG PAULUS**
 ① App 3,1-10 S Sal 19(18),2-3.4-5 ② Gal 1,11-20 E Joh 21,15-19

Fre 29 ✠ **H DE HELLIGE APOSTLER PETER OG PAULUS**
 ① App 12,1-11 S Sal 34(33),2-3.4.5.6-7.8-9 ② 2 Tim 4,6-8.17-18
E Matt 16,13-19

Lør 30 ✠ **Den salige jomfru Maria**
✠ **Kirkens første martyrer i Roma**
✠ ① Klag 2,2.10-14.18-19 S Sal 74(73),1-2.3-5a.5b-7.20-21
E Matt 8,5-17

</

SØN 1 13. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR
 ① Visd 1,13-15;2.23-25 (S) Sal 30(29),2+4. 5-6. 11+12a+13b
 ② 2 Kor 8,7.9.13-15 (E) Mark 5,21-43

Man 2 ① Am 2,6-10,13-16 (S) Sal 50(49),16bc-17.18-19.20-21.22-23
 (E) Matt 8,18-22

Tir 3 ① (F) APOSTELEN THOMAS
 ① Ef 2,19-22 (S) Sal 117(116),1,2 (E) Joh 20,24-29

Ons 4 ① (V) (Den hellige Elisabeth av Portugal)
 ① Am 5,14-15.21-24 (S) Sal 50(49),7.8-9.10-11.12-13.16bc-17
 (E) Matt 8,28-34

Tor 5 ① (V) (Den hellige Antonius M. Zaccaria)
 ① Am 7,10-17 (S) Sal 19(18),8.9.10.11 (E) Matt 9,1-8

Fre 6 ① (V) (Den hellige Maria Goretti)
 ① Am 8,4-6.9-12 (S) Sal 119(118),2.10.20.30.40.131 (E) Matt 9,9-13

Lør 7 ① (V) (Den salige jomfru Maria)
 ① Am 9,11-15 (S) Sal 85(84),9. 11-12. 13-14 (E) Matt 9,14-17

SØN 8 14. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR
 ① Esek 2,2-5 (S) Sal 123(122),1-2a. 2bcd. 3-4 (E) 2 Kor 12,7-10
 (E) Mark 6,1-7a

Man 9 ① (V) (Den hellige Augustin Zhao Rong og hans ledsagere)
 ① Hos 2,16.17b-18.21-22 (S) Sal 145(144),2-3.4.5.6-7.8-9
 (E) Matt 9,18-26

Tir 10 ① (M) Den hellige Knut – Danmarks vernehelgen (L) ① 1 Pet 4,12-19
 (S) Sal 34(33),2-3. 4.5. 6-7. 8-9 (E) Luk 9,23-26
 ① Hos 8,4-7.11-13 (S) Sal 115(113B),3-4.5-6.7ab-8-9-10
 (E) Matt 9,32-38

Ons 11 ① (F) DEN HELLIGE BENEDIKT – VERNEHELGEN FOR EUROPA
 ① Ordsp 2,1-9 (S) Sal 34,2-3.4.5-6.7-8-9.10-11 eller 9a
 (E) Matt 19,27-29

Tor 12 ① (V) (Den hellige Knut – Danmarks vernehelgen)
 ① Hos 11,14.8c-9 (S) Sal 80(79),2ac+3b.15-16 (E) Matt 10,7-15

Fre 13 ① (V) (Den hellige Henrik)
 ① Hos 14,2-10 (S) Sal 51(50),3-4.8-9.12-13.14+17 (E) Matt 10,16-23

Lør 14 ① (V) (Den salige jomfru Maria)
 ① (V) (Den hellige Camillus av Lellis)
 ① Jes 6,1-8 (S) Sal 93(92),1ab.1c-2.5 (E) Matt 10,24-33

SØN 15 15. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR
 ① Amos 7,12-15 (S) Sal 85(84),9-10. 11-12. 13-14 (E) Ef 1,3-14
 (E) Mark 6,7-13

Man 16 ① (V) (Jomfru Maria av Karmelberget)
 ① Jes 1,10-17 (S) Sal 50(49),8-9.16bc-17.21+23 (E) Matt 10,34-11,1

Tir 17 ① (V) (Den salige jomfru Maria)
 ① Jes 7,1-9 (S) Sal 48(47),2-3a.3b-4.5-6-7-8 (E) Matt 11,20-24

Ons 18 ① (V) (Den salige jomfru Maria)
 ① Jes 10,5-7.13-16 (S) Sal 94(93),5-6.7-8-9.10.14-15 (E) Matt 11,25-27

Tor 19 ① (V) (Den salige jomfru Maria)
 ① Jes 26,7-9.12.16-19 (S) Sal 102(101),13-14ab+15.16-18-19.21
 (E) Matt 11,28-30

Fre 20 ① (M) Den hellige Thorlák (L) ① Jer 1,4-9 (S) Sal 96,1-3. 7-8. 10
 (E) Mark 1,14-20
 ① Jes 38,14-21.22-7.8 (S) Jes 38,10.11.12abcd.16 (E) Matt 12,1-8

Lør 21 ① (V) (Den salige jomfru Maria)
 ① (V) (Den hellige Laurentius av Brindisi)
 ① Mi 2,1-5 (S) Sal 10,1-2.3-4.7-8.14 (9,22-23.24-25.28-29.35)
 (E) Matt 12,14-21

SØN 22 ① (F) DEN HELLIGE MARIA MAGDALENA
 ① Høys 3,1-4a eller 2 Kor 5,14-17 (S) Sal 63,2.3-4.5-6-8-9
 (E) Joh 20,1-2.11-18

Man 23 ① (F) DEN HELLIGE BIRGITTA – VERNEHELGEN FOR EUROPA
 ① Gal 2,19-20 (S) Sal 126(125),1-2ab. 2cd.3. 4-5. 6 (E) Joh 15,1-8

Tir 24 ① (V) (Den hellige Charbel Makhlouf)
 ① Mi 7,14-15.18-20 (S) Sal 85(84),2-4.5-6-7-8 (E) Matt 12,46-50

Ons 25 ① (F) APOSTELEN JAKOB
 ① 2 Kor 4,7-15 (S) Sal 126(125),1-2ab.2cd.3-4-5-6 (E) Matt 20,20-28

Tor 26 ① (M) De hellige Joakim og Anna
 ① Jer 2,1-3.7-8.12-13 (S) Sal 36(35),6-7b.8-11 (E) Matt 13,10-17

Fre 27 ① (V) (Den hellige Marta)
 ① Jer 3,14-17 (S) Jer 31,10.11-12ab.13 (E) Matt 13,18-23

Lør 28 ① (M) Den hellige Marta
 ① 1 Joh 4,7-16 (S) Sal 34(33),2-3.4.5-6.7-8-9-10-11
 (E) Joh 11,19-27 eller Luk 10,38-42

SØN 29 ① (F) OLAV DEN HELLIGE – OLSOK
 ① Visd 10,10-14 (S) Sal 31(30),2-3ab.3cd.4.5-6.7.17 (E) Jak 1,2-4.12
 (E) Matt 16,24-28

Man 30 ① (V) (Den hellige Peter Krysolagus)
 ① Jer 13,1-11 (S) 5 Mos 32,18-19.20.21 (E) Matt 13,31-35

Tir 31 ① (M) Den hellige Ignatius av Loyola
 ① Jer 14,17-22 (S) Sal 79(78),8.9.11+13 (E) Matt 13,36-43

Ons 1 ① (M) Den hellige Alfonso Maria de' Liguori
 ① Jer 15,10-16.21 (S) Sal 59(58),2-3.4-5a.10-11-17-18 (E) Matt 13,44-46

Tor 2 ① (V) (Den hellige Eusebius av Vercelli)
 ① (V) (Den hellige Peter Julian Eymard)
 ① Jer 18,1-4 (S) Sal 146(145),1-2. 2-4. 5-6 (E) Matt 13,47-53

Fre 3 ① (V) (Den hellige Eusebius av Vercelli)
 ① Jer 26,1-9 (S) Sal 69(68),5.8-10.14 (E) Matt 13,54-58

Lør 4 ① (M) Den hellige Johannes Maria Vianney
 ① Jer 26,11-16.24 (S) Sal 69(68),15-16.30-31.33-34 (E) Matt 14,1-12

SØN 5 18. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR
 ① 2 Mos 16,2-4.12-15 (S) Sal 78(77),3-4. 23-24. 25+54
 ② Ef 4,17.20-24 (E) Joh 6,24-35

Man 6 ① (F) HERRENS FORKLARELSE
 ① Dan 7,9-10.13-14 eller 2 Pet 1,16-19 (S) Sal 97(96),1-2.5-6-9
 (E) Matt 17,1-9
 I St. Olav, Oslo:
 ① (H) KIRKEVIGSELSFEST
 ① Jer 30,1-2.12-15.18-22 (S) Sal 102(101),16-18.19-21.29+22-23
 (E) Matt 14,22-36
 I Oslo katolske bispedømme:
 ① (H) KIRKEVIGSELSFEST

ONS 8 ① (M) Den hellige Dominikus
 ① Jer 31,1-7 (S) Jer 31,10.11-12ab.13 (E) Matt 15,21-28

Tor 9 ① (F) DEN HELLIGE TERESA BENEDICTA AV KORSET (EDITH STEIN) – VERNEHELGEN FOR EUROPA
 ① Hos 2,16b.17b.21-22 (S) Sal 45(44),11-12.14-15.16-17
 (E) Matt 25,1-13

Fre 10 ① (F) DEN HELLIGE LAURENTIUS – DIAKON OG MARTYR
 ① 2 Kor 9,6-10 (S) Sal 112(111),1-2.5-6.7-8-9 (E) Joh 12,24-26

Lør 11 ① (M) Den hellige Klara av Assisi
 ① Hab 1,12,2-4 (S) Sal 9,8-9.10-11.12-13 (E) Matt 17,14-20
 I Tromsø stift:
 Vigilie
 ① (F) VIGILIE TIL JOMFRU MARIAS OPPTAGELSE I HIMMELEN
 ① 1 Kron 15,3-4.15-16.1-2 (S) Sal 132(131),6-7-9-10.13-14
 ② 1 Kor 15,54-57 (E) Luk 11,27-28

SØN 12 19. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR
 ① 1 Kong 19,4-8 (S) Sal 34(33),2-3. 4-5. 6-7. 8-9 (E) Ef 4,30-5,2
 (E) Joh 6,41-51
 I Tromsø stift:
 ① (H) JOMFRU MARIAS OPPTAGELSE I HIMMELEN
 ① Ap 11,19a;12,1-6a.10ab (S) Sal 45(44),10bc.11.12ab.16
 ② 1 Kor 15,20-26 (E) Luk 1,39-56

Man 13 ① (M) Den hellige Pontian og den hellige Hippolyt
 ① Esek 1,2-5.24-28c (S) Sal 148,1-2.11-12ab.12c-14a.14bcd
 (E) Matt 17,22-27

Tir 14 ① (M) Den hellige Maximilian Kolbe, prest og martyr
 ① Esek 2,8-3,4 (S) Sal 119(118),14. 24. 72. 103. 111. 131
 (E) Matt 18,1-5.10-14
 Vigilie
 ① (F) VIGILIE TIL JOMFRU MARIAS OPPTAGELSE I HIMMELEN
 ① 1 Kron 15,3-4.15-16;16,1-2 (S) Sal 132(131),6-7-9-10.13-14
 ② 1 Kor 15,54-57 (E) Luk 11,27-28

Ons 15 ① (H) JOMFRU MARIAS OPPTAGELSE I HIMMELEN
 ① Ap 11,19a;12,1-6a.10ab (S) Sal 45(44),10bc.11.12ab.16
 ② 1 Kor 15,20-26 (E) Luk 1,39-56

Tor 16 ① (V) (Den hellige Stefan av Ungarn)
 ① Esek 12,1-12 (S) Sal 78(77),56-57.58-59.61-62 (E) Matt 18,21-19,1

Fre 17 ① (V) (Den hellige Stefan av Ungarn)
 ① Esek 16,1-15.60.63 (S) Jes 12,2-3.4bcd.5-6 (E) Matt 19,3-12

Lør 18 ① (V) (Den salige jomfru Maria)
 ① Esek 18,1-10.13b.30-32 (S) Sal 51(50),12-13.14-15-18-19
 (E) Matt 19,13-15

SØN 19 20. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR
 ① Ordsp 9,1-6 (S) Sal 34(33),2-3. 10-11. 12-13. 14-15 (E) Ef 5,15-20
 (E) Joh 6,51-58)

Man 20 ① (M) Den hellige Bernhard av Clairvaux
 ① Esek 24,15-24 (S) 5 Mos 32,18-19.20.21 (E) Matt 19,16-22

Tir 21 ① (M) Den hellige Pius X
 ① Esek 28,1-10 (S) 5 Mos 32,26-27ab.27cd-28.30.35cd-36ab
 (E) Matt 19,23-30

Ons 22 ① (M) Jomfru Marias dronningverdighet (L) ① Jes 9,1-6
 (S) Sal 113(112),1-2.3-4.5-6-7-8 (E) Luk 1,26-38
 ① Esek 34,1-11 (S) Sal 23(22),1-3a.3b-4.5.6 (E) Matt 20,1-16

Tor 23 ① (V) (Den hellige Rosa av Lima)
 ① Esek 36,23-28 (S) Sal 51(50),12-13.14-15-18-19 (E) Matt 22,1-14

Fre 24 ① (F) DEN HELLIGE BARTOLOMEUS – APOSTEL
 ① Ap 21,9b-14 (S) Sal 145(144),10-11.12-13ab.17-18 (E) Joh 1,45-51

Lør 25 ① (V) (Den salige jomfru Maria)
 ① (V) (Den hellige Ludvig av Frankrike)
 ① (V) (Den hellige Josef av Calasanz)
 ① Esek 43,1-7a (S) Sal 85(84),9ab-10.11-12.13-14 (E) Matt 23,1-12

SØN 26 21. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR
 ① Jos 24,1-2a.15-17.18b (S) Sal 34(33),2-3. 16-17. 18-19. 20-21. 22-23
 ② Ef 5,21-32 (E) Joh 6,60-69

Man 27 ① (M) Den hellige Monika
 ① 2 Tess 1,1-5.11b-12 (S) Sal 96(95),1-2a.2b-3-4-5 (E) Matt 23,13-22

Tir 28 ① (M) Den hellige Augustin
 ① 2 Tess 2,1-3a.14-17 (S) Sal 96(95),10. 11-12. 13 (E) Matt 23,23-26

Ons 29 ① (M) Johannes Doperens martyrdød
 ① Jer 1,17-19 (S) Sal 71(70),1-2.3-4a.5-6ab.15ab.17 (E) Mark 6,17-29

Tor 30 ① (V) (Den salige jomfru Maria)
 ① 1 Kor 1,1-9 (S) Sal 145(144),2-3.4.5-6-7 (E) Matt 24,42-51

Fre 31 ① (V) (Den salige jomfru Maria)
 ① 1 Kor 1,17-25 (S) Sal 33(32),1-2.4-5.10ab+11 (E) Matt 25,1-13

Lør 1 ① (V) (Den salige jomfru Maria)
 ① 1 Kor 1,26-31 (S) Sal 33(32),12-13.18-19.20-21 (E) Matt 25,14-30
 Verdensbønnedagen for skipperverket

SØN 2 22. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR
 ① 5 Mos 4,1-2.6-8 (S) Sal 15(14),2-3a. 3cd-4ab. 5
 ② Jak 1,17-18.21b.22-27 (E) Mark 7,1-8a.14-15.21-23

Man 3 ① (M) Den hellige Gregor den Store (L) ① 2 Kor 4,1-2. 5-7
 (S) Sal 96(95),1-2. 4-5. 8-9 (E) Luk 22,24-30
 ① 1 Kor 2,1-5 (S) Sal 119(118),97.98.99.100.101.102
 (E) Luk 4,16-30

Tir 4 ① (V) (Den salige jomfru Maria)
 ① 1 Kor 2,10b-16 (S) Sal 145(144),8-9.10-11.12-13ab.13cd-14
 (E) Luk 4,31-37

Ons 5 ① (V) (Den salige jomfru Maria)
 ① 1 Kor 3,1-9 (S) Sal 33(32),12-13.14-15.20-21 (E) Luk 4,38-44

Tor 6 ① (V) (Den salige jomfru Maria)
 ① 1 Kor 3,18-23 (S) Sal 24(23),1-2-3-4ab.5-6 (E) Luk 5,1-11

Fre 7 ① (V) (Den salige jomfru Maria)
 ① 1 Kor 4,1-5 (S) Sal 37(36),3-4-5-6.27-28.39-40 (E) Luk 5,33-39

Lør 8 ① (F) JOMFRU MARIAS FØDSEL
 ① Mi 5,1-4 eller Rom 8,28-30 (S) Sal 13(12),6ab.6cd
 (E) Matt 1,1-16.18-23

SØN 9 23. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR
 ① Jes 35,4-7a (S) Sal 146(145),7. 8-9a. 9bc-10 (E) Jak 2,1-5
 (E) Mark 7,31-37

Man 10 ① (V) (Den salige jomfru Maria)
 ① 1 Kor 5,1-8 (S) Sal 5,5-6-7.12 (E) Luk 6,6-11

Tir 11 ① (V) (Den salige jomfru Maria)
 ① 1 Kor 6,1-11 (S) Sal 149,1-2.3-4-5-6a+9b (E) Luk 6,12-19

Ons 12 ① (V) (Den salige jomfru Maria)
 ① 1 Kor 7,25-31 (S) Sal 45(44),11-12. 14-15. 16-17 (E) Luk 6,20-26

Tor 13 ① (M) Den hellige Johannes Krystostomos (L) ① Ef 4,1-7.11-13
 (S) Sal 40(39),2 og 4ab. 7-8a. 8b-9. 10 (E) Mark 4,1-10. 13-20
 ① 1 Kor 8,1b-7.11-13 (S) Sal 139(138),1-13.13-14ab.23-24
 (E) Luk 6,27-38

Fre 14 ① (F) KORSETTS OPPHØYELSE
 ① 4 Mos 21,4c-9 eller Fil 2,6-11 (S) Sal 78(77),1-2.34-35.36-37.38
 (E) Joh 3,13-17

Lør 15 ① (M) Jomfru Marias smerte
 ① Hebr 5,7-9 (S) Sal 31(30),2-3a. 3b-4. 5-6. 15-16. 20
 (E) Joh 19,25-27 eller Luk 2,33-35

SØN 16 24. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR
 ① Jes 50,5-9a (S) Sal 116(114),1-2. 3-4. 5-6. 8-9 (E) Jak 2,14-18
 (E) Mark 8,27-35

Man 17 ① (V) (Den hellige Robert Bellarmin)
 ① 1 Kor 11,17-26.33 (S) Sal 40(39),7-8a.8b-9.10.17 (E) Luk 7,1-10

Tir 18 ① (V) (Den salige jomfru Maria)
 ① 1 Kor 12,12-14.17-30a (S) Sal 100(99),1-2. 3. 4. 5 (E) Luk 7,11-17

Ons 19 ① (V) (Den hellige Januarius)
 ① 1 Kor 12,30b-13,13 (S) Sal 33(32),2-3. 4-5. 12+22 (E) Luk 7,31-35

Tor 20 ① (M) Den hellige Kim Taegon og hans ledsagere
 ① 1 Kor 15,1-11 (S) Sal 118(117),1+2.16ab-17.28 (E) Luk 7,36-50

Fre 21 ① (F) EVANGELISTEN MATTEUS
 ① Ef 4,1-7.11-13 (S) Sal 19(18),2-3.4-5 (E) Matt 9,9-13
 Den internasjonale fredsdagen

Lør 22 ① (V) (Den salige jomfru Maria)
 ① 1 Kor 15,35-37.42-49 (S) Sal 56(55),10.11-12.13-14 (E) Luk 8,4-15

SØN 23 25. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR
 ① Visd 12,17-20 (S) Sal 54(53),3-4. 5-6+8 (E) Jak 3,16-4,3
 (E) Mark 9,30-37

Man 24 ① (V) (Den salige jomfru Maria)
 ① Ordsp 3,27-34 (S) Sal 15(14),2-3ab.3cd-4ab.5 (E) Luk 8,16-18

Tir 25 ① (V) (Den salige jomfru Maria)
 ① Ordsp 21,1-6.10-13 (S) Sal 119(118),1. 27. 30. 34. 35. 44
 (E) Luk 9,19-21

Ons 26 ① (V) (Den hellige Kosmas og den hellige Damian)
 ① Ordsp 30,5-9 (S) Sal 119(118),29.72.89.101.104.163 (E) Luk 9,1-6

Tor 27 ① (M) Den hellige Vincent av Paul
 ① Fork 1,2-11 (S) Sal 90(89),3-4.5-6.12-13.14+17 (E) Luk 9,7-9

Fre 28 ① (V) (Den hellige Venceslas)
 ① (V) (Den hellige Lorenzo Ruiz og hans ledsagere)
 ① Fork 3,1-11 (S) Sal 144(143),1a+2abc.3-4 (E) Luk 9,18-22

Lør 29 ① (F) DE HELLIGE ERKEENGLER MIKAEL, GABRIEL OG RAFAEL
 ① Dan 7,9-10.13-14 eller Ap 12,7-12a (S) Sal 138(137),1-2a.2bc-3-4-5
 (E) Joh 1,47-51

SØN 30 26. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR
 ① 4 Mos 11,25-29 (S) Sal 19(18),8. 10. 12-13. 14 (E) Jak 5,1-6
 (E) Mark 9,38-43.45.47-48
 Caritas-søndag

Oktober

November

Desember

Table of liturgical readings for October (Oktober). Includes days of the week (Man, Tir, Ons, Tor, Fre, Lør) and specific dates with corresponding Bible verses and feast names like 'SØN 7' and 'SØN 14'.

Table of liturgical readings for November (November). Includes days of the week and specific dates with corresponding Bible verses and feast names like 'SØN 4' and 'SØN 11'.

Table of liturgical readings for December (Desember). Includes days of the week and specific dates with corresponding Bible verses and feast names like 'SØN 2' and 'SØN 9'.

Kalenderen kan lastes ned i elektronisk format (ical) på http://www.katolsk.no/praksis/kirkearet/ical samt via QR-kodene under for smarttelefoner (internettforbindelse nødvendig).

Lesninger

Messer

Tidebonner

Kjære troende,

Jeg har et inderlig behov for å ønske dere alle en fredfull adventstid og etter hvert en velsignet julehøytid. Vi har vært igjennom et både krevende og begivenhetsrikt år.

Ved en slik anledning er det kanskje ikke rettferdig å fremheve en gruppe spesielt, men jeg tror få vil protestere hvis jeg likevel benytter anledningen til å sende en spesiell hilsen til våre diakoner.

Kriteriene for diakonvielse er idag som i apostolisk tid at diakonene er menn med godt rykte, åndsfylte og forstandige. Det annet Vatikankonsil så meget betimelig at en viktig del av den geistlige tjeneste i praksis var borte fordi det permanente diakonat i praksis var avskaffet. Denne tjeneste hører til presteembedets fylde, og skulle ikke bare være et stadium på veien mot prestevielsen – det skulle det riktignok også, for prest og biskop må først være diakoner. Ordet betyr tjener, noe mange vil finne lite attraktivt i vår tid. Ikke desto mindre utgjør den diakonale tjeneste noe vesentlig i seg selv, og må utøves av menn som har et kall til det og er skikket.

Tjenesten ble innstiftet for en rettferdig fordeling av felles midler i den eldste kirke – omtalt som tjeneste ved bordene. Men diakonenes tjeneste ble mer omfattende, de ble sosialarbeidere, administratorer – for å bruke moderne betegnelser – de ble biskopenes nærmeste medarbeidere med særskilt ansvar for Kirkens midler. De mest betrodde blant dem fikk titelen erkediakon, som var forløperen for den moderne kirkes generalvikar. Uavhengig av dette er den egenskap vi først ser etter hos en diakon evnen til å se andres nød og behov.

Allerede med de første syv diakoner i

Jerusalem, ble det klart at deres karisma ikke var begrenset til praktiske oppgaver. Nettopp fordi diakonene utførte sin ydmyke tjeneste med stor kjærlighet, ble deres ord så overbevisende. Diakonen Stefanus' tale for Det høye råd var glødende forkynnelse av Jesus som Messias, som led, døde og oppstod for oss.

Så ble diakonenes tjeneste også sakramental og forkynnende. De kan preke i messen. Diakonene kan døpe og være vigselmenn. De kan bringe kommunionen til de syke og andre som ikke kan komme i messen. De kan begrave og forrette ved sakramentsandakt og forestå andre gudstjenester. Allikevel forblir deres hovedoppgave å tjene de svakeste. – De av våre menigheter som er velsignet med diakoner, kan ikke tenke seg å være deres tjeneste foruten.

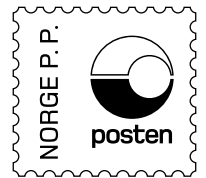
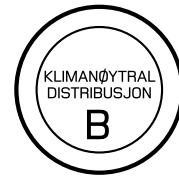
St. Laurentius kirke og menighet i Drammen har navn etter og forbedende beskyttelse av den hellige Laurentius. Han var diakon, og levde i Roma i det tredje århundre. Pave Sixtus II viet den unge Laurentius til diakon og gave ham

hovedansvaret for de 1500 syke, blinde, lamme, spedalske og foreldreløse som Kirken tok seg av. Den 6. august 258, under keiser Valerians kristenforfølgelse, led Sixtus martyrdøden. Samtidig forlangte Romas prefekt at Laurentius skulle utlevere Kirkens skatter til keiseren, og gav ham tre dagers frist.

Isteden delte diakonen ut alt Kirken eide til de fattige og syke. Da prefekten kom for å hente skattene, hadde Laurentius kalt sammen så mange han kunne av disse stakkars menneskene, og sa at nettopp disse var Kirkens skatter. Det var ingen tvil om at han mente det han sa: Kirkens skatter er de som trenger Gud og Kirken mest. Prefekten hadde hverken humoristisk sans eller ekklesiologisk innsikt, og mente han ble holdt for narr. Så utleverte han Laurentius til et skrekkelig martyrium; han ble brent til døde, langsomt på en rist. Diakonen brukte sine siste minutter på jorden til å be for Romas omvendelse. Hans bønn og eksempel bragte tusener av romere til troen på Kristus.

Jeg nevner Laurentius' martyrium av to grunner: Han er forbeder og eksempel hos Gud. Han forteller oss hva – eller rettere sagt hvem – som er Kirkens skatter. Det er de som trenger Gud og Kirken mest. Disse er det diakonene skal se, trøste og hjelpe. Vår pave Frans minner oss om at det vi gjør for dem, er det viktigste av alt vi gjør. Forkynnelsen er kraftløs om den ikke blir fullbyrdet i nestekjærlige handlinger.

Jeg ber derfor dere alle huske på våre diakoner i deres bønn. Uansett hvor sterke og friske dere er, kom Romas elendige i hu. Ikke bare var de Kirkens virkelige skatter, deres bønn gjorde dem til Kirkens styrke. •

Returadresse:
Oslo Katolske Bispedømme,
Akersveien 5, 0177 Oslo

ADVENTSAKSJONEN 2017

**NORGES
UNGE
KATOLIKKER**

 **Caritas
Norge**

TRYGG MAT

FOR EN SIKKER FRAMTID PÅ

SRI LANKA

**SEND EN DONASJON
TIL KONTONR:
3000.16.91410**

**ELLER VIPPS
TIL: 13424**

 [norgesungekatolikker/adventsaksjonen](https://www.facebook.com/norgesungekatolikker/adventsaksjonen)

 [norgesungekatolikker](https://www.instagram.com/norgesungekatolikker)